

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโก อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง
3. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทสตรีในทางการเมือง
4. บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโก
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน

1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543 : 138-139) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ

ลักษณะที่ 1 การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด โครงการ เช่น การร่วมค้นคว้าปัญหา การวางแผนการตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมถึงการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยที่โครงการพัฒนาดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

ลักษณะที่ 2 การมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็นสองประเภท คือ การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมือง และการเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐ โดยการส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมือง โดยประชาชนหรือชุมชน เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชนอันจะก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถ

แสดงออกซึ่งความสามารถของตนและได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา และมีการเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐมาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก โดยการกระจายอำนาจในการวางแผนจากส่วนกลางมาสู่ส่วนภูมิภาค เพื่อให้ภูมิภาคมีลักษณะเป็นเอกเทศให้มีอำนาจทางการเมืองการบริหารมีอำนาจต่อรองในการจัดการทรัพยากร โดยอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง

ยุพาพร รุ่งงาม (2545 : 5) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (Participation) คือ เป็นผลมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่องของความ ต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องต้องกัน จะต้องมีการเกิดความคิดริเริ่ม โครงการเพื่อการปฏิบัติ เหตุผลเบื้องต้นของการที่มีคนมารวมกัน ได้ควรจะต้องมีการตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งหมดหรือการกระทำทั้งหมด ที่ทำโดยกลุ่มหรือในนามกลุ่มนั้น กระทำผ่านองค์การ (Organization) ดังนั้นองค์การจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546 : 4) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่าการมีส่วนร่วม คือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วม การตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้นและการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และทบวงมหาวิทยาลัย (2546 : 114) ได้ระบุว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากบริการ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการควบคุม ประเมินผล โครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่ามี 2 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ

2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชน หรือ ชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของคนในการจัดการ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของ

ชุมชนอันจะก่อให้เกิดกระบวนการ และ โครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตนและได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนา โดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชน มีบทบาทหลักโดยการกระจายอำนาจในการวางแผน จากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค เป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคต ของตนเอง

เออร์วิน (Erwin, 1976 : 86 ; อ้างถึงใน ยุพาพร รุปร่าง, 2545 : 6) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ว่า คือ กระบวนการให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของบุคคล แก้ไขปัญหา ร่วมกับการ ใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุน ติดตามการปฏิบัติงานขององค์กร และบุคคลที่เกี่ยวข้อง

กล่าวโดยสรุปการมีส่วนร่วม คือ การให้โอกาสประชาชนเป็นฝ่ายการตัดสินใจ กำหนดปัญหาความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง เป็นการเสริมพลังอำนาจ ให้แก่ประชาชน/กลุ่มและองค์กรชุมชนให้สามารถระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร การตัดสินใจ และควบคุมดูแลกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนมากกว่า ที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับ สามารถกำหนดการดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองให้มีชีวิตที่มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามความจำเป็นอย่างมีศักดิ์ศรีและสามารถพัฒนาศักยภาพของประชาชนและชุมชนในด้านภูมิปัญญา ทักษะ ความรู้ ความสามารถ และการจัดการและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ และประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างมีอิสระ การทำงานต้องเน้นในรูปกลุ่มหรือองค์กรชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมอย่างชัดเจน เนื่องจากพลังกลุ่มจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้งานพัฒนาต่างๆ บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายได้

1.2 ระดับของการมีส่วนร่วม

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546 : 17) ได้กล่าวถึงระดับของการมีส่วนร่วมตามหลักการทั่วไปว่าแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูลของตน หรือ ครอบครัว หรือ ชุมชนของตน
2. การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร
3. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะในโครงการที่ตนมีส่วนได้เสีย โดย แบ่งเป็น 3 กรณีแล้วแต่กิจกรรมในตนเองอยู่ในขั้นตอนใด ต่อไปนี้
 - 3.1 ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ

3.2 คนมีน้ำหนักรักการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ

3.3 คนมีน้ำหนักรักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ

4. การมีส่วนร่วมทำ คือร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด

5. การมีส่วนร่วมสนับสนุน คือ อาจไม่มีโอกาสร่วมทำ แต่มีส่วนร่วม

ช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ

นอกจากนี้ยังได้มีการแบ่งระดับของการมีส่วนร่วมเป็นระดับของการมีส่วนร่วมตามแนวทางพัฒนาชุมชน เป็นการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยได้แบ่งไว้ดังนี้

1. ร่วมค้นหาปัญหาของคนให้เห็นว่าสิ่งใดที่เป็นปัญหารากเหง้าของปัญหา

2. ร่วมค้นหาสิ่งที่จำเป็นของคนในปัจจุบันคืออะไร

2.1 ร่วมคิดช่วยตนเองในการจัดลำดับปัญหา เพื่อจะแก้ไขสิ่งใด

ก่อนหลัง

2.2 วางแผนแก้ไขปัญหานั้นเป็นเรื่อง ๆ

2.3 ร่วมระดมความคิด ถึงทางเลือกต่าง ๆ และเลือกทางเลือกที่

เหมาะสมเพื่อแก้ไขปัญหานั้นที่วางแผนนั้น

2.4 ร่วมพัฒนาเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้

2.5 ร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหานั้น ๆ

2.6 ร่วมติดตามการดำเนินงานและประเมินผลการดำเนินงาน

2.7 ร่วมรับผลประโยชน์/หรือร่วมเสียผลประโยชน์จากการดำเนินงาน

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนสรุปได้ว่าเป็นการได้รับรู้ ให้ความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ แก้ไขปัญหา ร่วมตรวจสอบประเมินผลและร่วมรับผลประโยชน์

1.3 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับจังหวัด, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย (2545 : 118) ได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ประการ คือ

1. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ สามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

1.1 จัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ของหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นต่าง ๆ

1.2 จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือจัดทัศนศึกษาระหว่างกลุ่ม

องค์กร ต่าง ๆ ภายในชุมชนและระหว่างชุมชน

1.3 อบรมเพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้านต่างๆ

1.4 ลงมือปฏิบัติจริง

1.5 ถ่ายถอดประสบการณ์และสรุปบทเรียนที่จะนำไปสู่การ

ปรับปรุง กระบวนการทำงานที่เหมาะสม

2. การพัฒนาผู้นำเครือข่าย เพื่อให้ผู้นำเกิดความมั่นใจในความและความสามารถที่มี จะช่วยให้สามารถริเริ่มกิจกรรมการแก้ไขปัญหา หรือกิจกรรมการพัฒนาได้ ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

2.1 แลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างผู้นำทั้งภายในและภายนอกชุมชน

2.2 สนับสนุนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสนับสนุน ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง

2.3 แลกเปลี่ยนเรียนรู้และดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง จะทำให้เกิดกระบวนการจัดการและจัดองค์กรร่วมกัน

จากหลักการดังกล่าวการที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีด

ความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้ทรัพยากร ควบคุมการกระจายทรัพยากร ที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการ ดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปของการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตน โดยภาครัฐ จะต้องคืนอำนาจในการกำหนดการพัฒนาให้แก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนโดยเฉพาะ ผู้ด้อยโอกาสในสังคมได้มีโอกาสในการแสดงความต้องการ แสวงหาทางเลือก หรือเสนอข้อเรียกร้อง เพื่อปกป้องผลประโยชน์ร่วมของกลุ่ม และเป็นผู้มีบทบาทหลักในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาชุมชน คือ เป็นผู้กำหนดความจำเป็นพื้นฐานของชุมชนและผู้ระดมทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสนองตอบความจำเป็นพื้นฐานและบรรลุวัตถุประสงค์บางประการ ทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง

1.4 กรรณวิธีในการมีส่วนร่วมของประชาชน

กรรณวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถทำได้หลายวิธี ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ (โกวิทย์ พวงงาม, 2545 : 11)

1.4.1 การเข้าร่วมประชุมอภิปราย เป็นการเข้าร่วมอภิปรายหรือเนื้อหาสาระของแผนงานหรือ โครงการพัฒนา เพื่อสอบถามความคิดเห็นของประชาชน

1.4.2 การถกเถียง เป็นการแสดงความคิดเห็น ได้แย้งตามวิถีทาง

ประชาธิปไตยเพื่อให้ทราบถึงผลดี ผลเสียในกรณีต่าง ๆ โดยเฉพาะประชาชนในท้องถิ่นที่มีผลกระทบ ทั้งทางบวกและทางลบต่อความเป็นอยู่ของเขา

1.4.3 การให้คำปรึกษาแนะนำ ประชาชนต้องร่วมเป็นกรรมการใน คณะกรรมการ บริหาร โครงการเพื่อให้ความมั่นใจว่ามีเสียงของประชาชนที่ถูกผลกระทบ เข้ามีส่วนร่วม รับรู้และร่วมในการตัดสินใจและการวางแผนด้วย

1.4.4 การสำรวจ เป็นวิธีการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นใน เรื่องต่างๆ อย่างทั่วถึง

1.4.5 การประสานงานร่วม เป็นกรรมวิธีที่ประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่การ คัดเลือก ตัวแทนของกลุ่มเข้าไปเป็นแกนนำในการจัดการหรือบริหาร

1.4.6 การจัดทัศนศึกษา เป็นการให้ประชาชนได้เข้าร่วมตรวจสอบข้อเท็จจริง ณ จุดดำเนินการ ก่อนให้มีการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง

1.4.7 การสัมภาษณ์หรือพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้นำ รวมทั้ง ประชาชนที่ได้รับผลกระทบเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่น

1.4.8 การไต่สวนสาธารณะ เป็นการเปิด โอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่ม เข้าร่วมแสดง ความคิดเห็นต่อนโยบาย กฎ ระเบียบในประเด็นต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อ ประชาชน โดยรวม

1.4.9 การสาริต เป็นการใช้เทคนิคการสื่อสารทุกรูปแบบเพื่อเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสาร ให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึงและชัดเจนอันจะเป็นแรงจูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วม

1.4.10 การรายงานผล เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทบทวนและ สะท้อนผลการตัดสินใจต่อ โครงการอีกครั้งหนึ่ง หากมีการเปลี่ยนแปลงจะได้แก้ไขได้ ทันที

จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน ในฐานะสมาชิกของสังคม ไม่ว่าจะในบริบทของการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมืองหรือวัฒนธรรม ย่อมมีกรรมวิธี กรรมวิธีที่ต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการรับรู้ และภูมิ ปัญญาในการกำหนดชีวิตของตนเองเป็นของตัวเองในการจัดการควบคุมการใช้ และการ กระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประ โยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคม

1.5 กระบวนการมีส่วนร่วม

โกวิทช์ พวงงาม (2545 : 8) ได้สรุปถึง การมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชน ในการพัฒนาควรมี 4 ขั้นตอน คือ

1.5.1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวบ้านยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหา ในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาลงมือปฏิบัติได้จริง ไร้ประโยชน์ เพราะชาวบ้านจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น

1.5.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงานเป็น ขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวบ้านรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่างๆ มาใช้ในการวางแผน

1.5.3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีความสามารถที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงาน จะทำให้ชาวบ้านสามารถคิดค้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนิน กิจกรรมอย่างใกล้ชิด

1.5.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและ ประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวบ้านย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำไปนั้น ได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกัน ในโอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความยากลำบาก

นอกจากนี้สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, กระทรวง ศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย (2545 : 116) ยังได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการพัฒนา 5 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชน ตลอดจน กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ

2. ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

3. ชั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงาน ปรุ่สานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4. ชั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชน มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

5. ชั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วม ประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

เซนเทนเดร์ (Szentendre, 1996 : 92 ; อ้างถึงใน สถาบันพระปกเกล้า, : 30-31) กล่าวถึง การแบ่งกระบวนการการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
3. การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ในที่ประชุมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ณ องค์การสหประชาชาติ เมื่อปี ค.ศ. 1975 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นคำที่ไม่อาจกำหนดนิยามความหมายเดียวที่ครอบคลุมได้ เพราะความหมายของการมีส่วนร่วมอาจแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ หรือแม้แต่ในประเทศเดียวกันก็ตาม ดังนั้น การนิยามความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรมีลักษณะจำกัดเฉพาะในระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองหนึ่งเท่านั้น

อย่างไรก็ดี กลุ่มผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวได้ขยายความการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าครอบคลุมประเด็นดังนี้ (กรมอนามัย, 2550 : 26)

ประเด็นที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนครอบคลุมการสร้างโอกาสที่เอื้อให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและของสังคมได้ร่วมกิจกรรมซึ่งนำไปสู่ และมีอิทธิพลต่อกระบวนการ พัฒนา และเอื้อให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

ประเด็นที่ 2 การมีส่วนร่วมสะท้อนการเข้าเกี่ยวข้องโดยสมัครใจ และเป็นประชาธิปไตยในกรณีดังนี้คือ การเอื้อให้เกิดการพยายามพัฒนา การแบ่งสรรผลประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน และการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมาย นโยบายและการวางแผนดำเนินการ โครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม

ประเด็นที่ 3 การมีส่วนร่วมเป็นตัวเชื่อม โยระหว่างประชาชนและ

ทรัพยากรเพื่อพัฒนากับประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนดังกล่าว กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ ไม่ว่าจะระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับชาติจะช่วยให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ประชาชนลงทุนลงแรงกับประโยชน์ที่ได้รับ

ประเด็นที่ 4 การมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแตกต่างกันไปตามสภาพเศรษฐกิจ ของประเทศ นโยบาย และโครงสร้างการบริหาร รวมทั้งลักษณะเศรษฐกิจสังคม ของ ประชากรการมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้เป็นเพียงเทคนิควิธีการ แต่เป็นปัจจัยสำคัญในการประกันให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่มุ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชน

กล่าวโดยสรุปกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของตัวเอง การตัดสินใจใช้ทรัพยากร และการใช้ประโยชน์ (Utilization) ของทรัพยากรเพื่อการผลิต ซึ่งเป็นความจำเป็นที่ประชาชนต้องเข้าร่วมในการวางแผน เพื่อการกินดีอยู่ดี และสามารถตอบสนองต่อสิ่งที่เข้าถึง ซึ่งการพัฒนาให้คนจนได้รับประโยชน์เพื่อการผลิต การบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะด้วย และเป็นกระบวนการกระทำที่ประชาชนมีความสมัครใจเข้ามามีส่วนในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงเพื่อประชาชนเอง โดยให้ประชาชนได้มีส่วนในการตัดสินใจเพื่อตนเอง ทั้งนี้ โดยมิใช่การกำหนดกรอบความคิดจากบุคคลภายนอก

2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง

2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ (2541 : 30) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นวิถีแห่งประชาธิปไตย ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมอยู่ที่การสื่อสารจากผู้อยู่ได้ปกครองไปสู่ผู้ปกครองข่าวสารที่อาจเป็นภาวะทุกข์เจ็ญของประชาชน ระดับความพึงพอใจที่มีต่อชนชั้นปกครอง และความต้องการดำเนินงานการเมือง นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมยังเกื้อกูลให้ประชาชนมีบทบาทในการกำหนดทางเลือกของสังคม (Social Choice) อีกด้วย

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2544 : 10) ได้กล่าวว่า ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) หมายถึง การมีอำนาจการตัดสินใจไม่ควรเป็นของกลุ่มคนจำนวนน้อย แต่อำนาจควรได้รับการจัดสรรในระหว่างประชาชนเพื่อทุกคนได้มีโอกาสที่จะมีอิทธิพลต่อกิจกรรมส่วนรวมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมจัดเป็นการกระจายอำนาจและการมีประชาธิปไตยอย่างกว้างขวางของกระบวนการทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติ

คณิน บุญสุวรรณ (2548 : 101-102) ได้ให้ความเห็นว่า การทำให้ประเทศไทย เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ และเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีส่วนร่วมของประชาชนถือว่าเป็นหัวใจของกระบวนการปฏิรูปการเมืองที่เดียว ด้วยเหตุนี้ รัฐธรรมนูญมาตรา 76 จึงกำหนดแนวทางที่รัฐจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล
2. การตัดสินใจทางการเมือง
3. การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง
4. การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ

ปรัชญาการเมืองของ มิลล์ (Mill, 1990 : 15 อ้างถึงใน สุขุม นวลสกุล, 2543 : 104) ได้กล่าวว่า ภายใต้อำนาจที่ประชาชนควรมีสติเสรีภาพในการเมืองมากยิ่งขึ้นเท่าที่จะเป็นไปได้ กล่าวคือภายใต้บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ จะต้องระบอบอย่างละเอียดถึงคุณสมบัติและบทบาททางการเมือง ที่ประชาชนควรมี ส่วนพัวพันรู้เห็น มิลล์กล่าวเสริมในทัศนะที่ว่านี้ด้วยการเสนอแนะต่อการให้สิทธิเสรีภาพต่อประชาชนในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้น ทั้งนี้จะเป็นพลังคอยถ่วงดุล อำนาจต่อฝ่าย “คนส่วนน้อย” (Minority) คือ ฝ่ายรัฐบาลที่บางครั้งอาจดำเนินงาน ละเมิดสิทธิเสรีภาพหรือความต้องการของประชาชน หรือแม้กระทั่งต่อองค์กร รัฐบาลหน่วยย่อยอื่น ๆ ด้วยพรรคการเมืองที่ดีมีขึ้นนี้ย่อมจะเป็นสถาบันหลักทางการเมือง อันจะคอยควบคุมการบริหารงานของทั้งฝ่ายขององค์กรนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร ตลอดจนจะเป็นการวางรากฐานที่จะดำเนินไปสู่การเป็น “เสียงส่วนใหญ่” ภายใต้อำนาจการเมืองได้

การศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมือง ที่มีผู้กล่าวขวัญและอ้างอิงกันมากในการศึกษาการเมืองเปรียบเทียบกับได้แก่งานของ อัลมอน และ เวอร์บา (Almond and Verba ; The Civic Culture) นักรัฐศาสตร์ทั้งสองนี้ศึกษาการมีส่วนร่วมและแนวโน้มทางจิตวิทยาที่เป็นพลังขับเคลื่อนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของกลุ่มคนที่มีการสุ่มตัวอย่างใน 5 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ เยอรมัน อิตาลี และเม็กซิโก กล่าวโดยสรุปดังนี้

1. ศึกษาว่าคนในระบบการเมืองมีความตระหนักถึงผลกระทบที่รัฐบาล (นโยบายการดำเนินงาน) มีต่อชีวิตของเขาหรือไม่ อย่างไร
2. ศึกษาว่าคนในระบบการเมืองมีความรู้ทางการเมืองหรือไม่อย่างไร

3. ศึกษาว่าคนในระบบการเมืองมีความรู้สึกเป็นอิสระที่จะถกเถียง
วิพากษ์วิจารณ์การเมืองกับคนอื่น ๆ อย่างกว้างขวางเพียงใด

4. ศึกษาว่าคนในระบบการเมือง เห็นว่าตนเองสามารถมีอิทธิพลต่อ
รัฐบาลหรือไม่

มิลบราธ และ โกล (Milbrath and Goel, 1997 : 2 : อ้างถึงใน นัญฐิภา
ศรีจันท, 2552 : 12) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชน ว่า
หมายถึง กิจกรรมทั้งหลายของประชาชนแต่ละบุคคลที่ต้องการมีอิทธิพลผลักดันหรือยอมรับ
สนับสนุนต่อรัฐบาล และการเมือง ซึ่งไม่เพียงแต่รวบรวมบทบาทอันแข็งขันในการสร้าง
อิทธิพลผลักดันให้เกิดผลทางการเมืองตามต้องการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงกิจกรรมเป็นการ
ยอมรับสนับสนุนในเชิงพิธีการด้วย ผู้ที่ยอมรับรัฐบาลก็แสดงออกโดยการปรับพฤติกรรม
ตนเองตามคำสั่ง หรือข้อเรียกร้องของรัฐบาล แต่ผู้ที่ไม่เห็นด้วยก็จะพยายามต่ออิทธิพล
ผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขใหม่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงมีทั้งที่เป็นการ
ต่อต้าน เช่น การเดินประท้วงการก่อจลาจล และทั้งที่เป็นการสนับสนุน เช่น การให้ความ
ร่วมมือกับทางการในการเสียดายีเกณฑ์ทหาร เป็นต้น

แนวคิดทางการวิเคราะห์ระบบการเมืองแบบสถาบันถือว่า สถาบันทาง
การเมืองทั้งหลายในระดับการต่างมีส่วนสำคัญในการจรรโลงไว้ซึ่งระบบการปกครองแบบ
ประชาธิปไตย ซึ่งเป็นรัฐบาลที่ปกครองโดยตัวแทนของประชาชน เงื่อนไขที่จะเป็น และสำคัญ
ยิ่งสำหรับระบบการเมืองเช่นนี้ได้แก่ ควรมีประชาชนรู้ถึงผลประโยชน์ของตนเองและมี
ความต้องการที่จะแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ของตนเองและมีความต้องการที่จะแสดงออกซึ่ง
ผลประโยชน์เหล่านั้นด้วยการแข่งขันกันอย่างสันติ เพื่อให้ผลประโยชน์ของตนได้รับการ
ยอมรับ และสนับสนุนจากรัฐบาลอำนาจทางการเมืองในระบบการปกครองประชาธิปไตย จึง
กระจายอยู่ตามสถาบันการเมืองต่างๆ มิได้กระจุกตัวหรือรวมศูนย์อยู่ที่ใดที่หนึ่ง

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีความสำคัญ
ยิ่ง เพราะนั่นคือการที่ประชาชนมีอิทธิพลต่อสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ และทำให้อำนาจไม่
ตกอยู่ในสถาบันใดสถาบันหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐนั้น
รัฐบาลทุกรัฐบาล ต้องถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วน
ร่วมให้มากที่สุด ถึงแม้การตรวจสอบนั้นจะทำให้รัฐบาลที่โปร่งใส รัฐบาลที่ยึดมั่นในระบบ
รัฐสภา ย่อมไม่กลัวการตรวจสอบ ควรจะได้ชื่อว่า เป็นนักการเมืองประเภท “หน้าไว้หลัง
หลอก” ไม่สมควรที่อนุชนรุ่นหลังจะยึดเป็นแบบอย่าง

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง พฤติกรรม หรือ การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมายของบุคคลตามความสมัครใจ ที่ต้องการมีอิทธิพล ต่อการกำหนดนโยบายการดำเนินงานของรัฐทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ซึ่งการเข้าร่วมทางการเมืองนั้นอาจมีทั้งการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง เช่น การลงสมัครเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยอ้อม เช่น การติดตามข่าวสารทางการเมือง พுகุยหรือวิจารณ์ในทางการเมือง เป็นต้น

2.2 ลักษณะหรือรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

รูดเวิร์ค รัสค์และเฮดด์ (Robinson, Rusk and Head, 1968 : 424 ; อ้างถึงใน โกลมินทร์ กุลเวชกิจ, 2549 : 34) ได้จำแนกกิจกรรมทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อสมาชิกสภานิติบัญญัติและเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลออกเป็นประเภทต่าง ๆ คือ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกของกลุ่มอิทธิพล การติดต่อกับสมาชิกกับสมาชิกสภานิติบัญญัติ การเข้าร่วมกิจกรรมของพรรคการเมืองและการสนทนาทางการเมือง

ไน และ เวอร์บา (Nie and Verba, 1975 : 9 – 12 ; อ้างถึงใน โกลมินทร์ กุลเวชกิจ, 2549 : 35) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมทางการเมืองที่กว้างและชัดเจนขึ้น และได้แบ่งกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 4 รูปแบบ คือ

1. การลงคะแนนเลือกตั้ง เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นอยู่เสมอในระบบประชาธิปไตยและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้นำมาก เนื่องจากเป็นสิ่งแสดงถึงความนิยมสนับสนุนของประชาชนหรือแรงกดดันเพื่อให้ผู้นำต้องปรับนโยบายของตนเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนต่อไป อย่างไรก็ตามการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งต้องการริเริ่มหรือแรงจูงใจเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

2. การรณรงค์หาเสียง เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญเท่ากับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เนื่องจากทำให้ประชาชนสามารถเพิ่มอิทธิพลต่อผู้นำได้โดยการกำหนดคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครคนใดคนหนึ่งไว้ก่อน ซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งกันได้ อย่างไรก็ตามกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ยากและต้องการความริเริ่มมาก่อนการลงคะแนนเสียง นอกจากนั้นยังเป็นวิธีที่สามารถสื่อข่าวสารหรือบ่งบอกเกี่ยวกับความชื่นชอบของประชาชนได้มากกว่า เพราะประชาชนที่ร่วมรณรงค์หาเสียงจะสามารถมีความสัมพันธ์ติดต่อกับ

กับผู้สมัครรับเลือกตั้งได้อย่างใกล้ชิดมากขึ้น กิจกรรมการรณรงค์หาเสียงนี้ ได้แก่ การชักชวนให้ผู้อื่นไปลงคะแนนเสียงการทำงานแข่งขัน เพื่อพรรคการเมือง การร่วมประชุมทางการเมือง การบริจาคเงินให้พรรคการเมือง และการเป็นสมาชิกชุมชนทางการเมือง

3. การติดต่อขั้นต้นของประชาชน เป็นการติดต่อเผชิญหน้าของบุคคลที่มีต่อรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐบาลโดยลำพังตนเอง และเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับระยะเวลาเป้าหมาย และเนื้อหาสาระในการเข้าร่วมของบุคคลได้เอง จึงสามารถคาดหวังในผลประโยชน์ได้มาก แต่ในด้านอิทธิพลที่มีต่อรัฐบาลนั้นมีเพียงเล็กน้อย เนื่องจากการกระทำของคนจำนวนน้อย กิจกรรมดังกล่าวมักไม่มีความขัดแย้งโดยตรงกับบุคคลอื่น ๆ และต้องการความคิดริเริ่มค่อนข้างมาก กิจกรรมในรูปแบบนี้ ได้แก่ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นกับปัญหาเฉพาะหรือปัญหาส่วนรวม เพื่อร้องเรียนให้มีการแก้ไขปรับปรุงจากรัฐ

4. การร่วมกันในกิจกรรมบางอย่างขององค์กรหรือกลุ่มเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองและสังคมเป็นกิจกรรมที่บุคคลกระทำร่วมกับผู้อื่น ซึ่งอาจกระทำร่วมในกิจกรรมภายในองค์กรที่เป็นทางการเมืองหรือไม่เป็นทางการเมืองก็ได้ การกระทำดังกล่าวอาจเกิดขึ้นในเวลาใดและจะเกี่ยวกับปัญหาใดของกลุ่มก็ได้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้มีอิทธิพลต่อรัฐบาลมากเนื่องจากมีคนจำนวนมากเข้าร่วมและอาจมีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มได้ อย่างไรก็ตาม กิจกรรมที่ร่วมมือกันนี้ต้องการความริเริ่มบ้าง

มิลบราธ และ โกลด์ (Milbrath and Goel, 1977 : 12-19) ได้ศึกษาผลงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและได้จัดแยกกิจกรรมหรือรูปแบบ ไว้ 6 แบบด้วยกัน คือ

1. การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (Voting) เป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สามารถแยกจากกิจกรรมที่เกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นการแสดงออกของประชาชนถึงความจงรักภักดีต่อระบบการเมืองมากกว่าเป็นการกระทำตามความต้องการของตน กล่าวคือบุคคลที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะกระทำไปโดยความสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองดีมากกว่าที่จะเชื่อว่าการลงคะแนนเสียงของตนจะมีผลสำคัญทางการเมืองในการกลับกัน ผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกระตือรือร้นในรูปแบบกิจกรรมการเมืองอื่น ๆ ก็อาจไม่ไปลงคะแนนก็ได้

2. การเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองและผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (Party and Campaign Workers) หมายถึง การเข้าร่วมในพรรคการเมืองทั้งในช่วงระหว่างการเลือกตั้ง และในการรณรงค์หาเสียง การบริจาคเงินช่วยเหลือแก่พรรคหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง การชักชวนประชาชนไปลงทะเบียนเพื่อสิทธิในการลงคะแนนเสียง การเข้าร่วมและสนับสนุนพรรคการเมืองการพยายามชักชวนประชาชนให้ลงคะแนนเสียงแก่พรรคหรือผู้สมัครที่ตนชอบ การมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าวนี้ เป็นแบบแผนของความสัมพันธ์ขั้นต้นระหว่างปัจเจกชนกับรัฐ มิลบาร์ท พบว่าผู้เข้ามีส่วนร่วมของการเมืองในรูปแบบนี้น้อยมาก ในสหรัฐอเมริกา มีเพียงร้อยละ 15 เท่านั้น เนื่องจากการเข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าวต้องมีความตื่นตัวและสนใจอย่างแท้จริง จัดเป็นพวกที่ขึ้นเวทีต่อสู้ทางการเมือง (Gladiators) ในขณะที่คนส่วนมากมักจะมีบทบาทเป็นเพียงผู้เฝ้าดู (Spectators) คอยตัดสินว่าใครจะเป็นผู้ชนะด้วยการลงคะแนนให้คนที่ตนชอบ

3. การเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน (Community Activists) เป็นการก่อตั้งกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาของสังคม หรือร่วมมือกับกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้ว เพื่อมีบทบาทเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะหรือติดต่อกับทางราชการในเรื่องปัญหาสังคม ผู้มีบทบาทเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะติดต่อกับทางราชการในเรื่องปัญหาสังคม ผู้มีบทบาทในชุมชน จึงนับเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นสูงและมีระดับความผูกพันทางใจกับชุมชนสูง อย่างไรก็ตามผู้มีบทบาทในชุมชนนี้แตกต่างจากเจ้าหน้าที่พรรคและเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียงในแง่ที่มีความเกี่ยวข้องในพรรคการเมือง และการช่วยรณรงค์หาเสียงน้อยกว่าเจ้าหน้าที่พรรคและเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียงดังกล่าว

4. การติดต่อกับทางราชการ (Contacting Officials) เป็นกิจกรรมที่เป็นเรื่องเฉพาะเจาะจงของบุคคล ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อบุคคลนั้นเท่านั้นเอง เช่น การติดต่อกับทางราชการ ในเรื่องภาษีโรงเรือน การทำถนน การติดต่อขอรับสวัสดิการทางสังคม เป็นต้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบดังกล่าวเกือบจะไม่ใช้การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามความหมายที่แท้จริง

5. การเป็นผู้ประท้วง (Protestors) ได้แก่ การเข้าร่วมเดินขบวนตาม

ถนนหรือการก่อสร้างถนนกรณีที่ทำเป็นเพื่อบังคับให้รัฐแก้ไขบางสิ่งบางอย่างซึ่งเกี่ยวข้องกับ การเมืองให้ถูกต้องการประท้วงอย่างแข็งขันและเป็นไปอย่างเปิดเผยต่อกรณีที่รัฐบาลกระทำ ในสิ่งที่ผิดศีลธรรมการให้ความเอาใจใส่กับการชุมนุมประท้วง เข้าร่วมกับกลุ่มประท้วง รัฐบาลและการปฏิเสธการยอมรับกฎหมายที่ไม่ยุติธรรม

6. การเป็นสื่อสารทางการเมือง (Communicators) ได้แก่ การติดตาม

ข่าวสารทางการเมืองอยู่เสมอ การส่งข่าวสารแสดงการสนับสนุนให้แก่ผู้นำทางการเมืองเมื่อ เขาทำในสิ่งที่ดีและถูกต้อง หรือส่งคำคัดค้านไปให้เมื่อเขากระทำในสิ่งที่เลวร้าย การเข้าร่วม ถกปัญหาการเมือง การให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเมืองแก่เพื่อนในชุมชนที่อาศัยอยู่การให้ ความสนใจกับทางราชการและการเขียนจดหมายถึงบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ผู้ที่เข้ามามีส่วน ร่วมทางการเมืองในรูปแบบดังกล่าวมักเป็นพวกที่มีการศึกษาสูง มีข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองมาก และมีความสนใจทางการเมืองมาก ด้วยผู้สื่อสารทางการเมืองเหล่านี้จะวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล มากกว่าบรรดาเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองหรือผู้รักชาติ แต่จะไม่แสดงออกด้วยกิจกรรมการ ประท้วง

คัมมิงส์ และ ไวส์ (Cummings and Wise, 1971 : 13-17 ; อ้างถึงใน โกมินทร์ กุลเวชกิจ, 2549 : 34) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า ประชาชน สามารถกระทำได้ในลักษณะสำคัญ 5 ประการ คือ

1. การเลือกตั้ง (Election) หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้โดยการสมัครรับเลือกตั้งและการใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง (Vote) เท่ากับเป็นหน้าที่ แทนตนทางการเมือง ตลอดจน โอกาสที่ตนจะเสนอตัวเข้าไปทำหน้าที่ทางการเมืองเสียเอง

2. การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง (Political Party) เป็นวิธีการที่จะทำให้ ประชาชนผู้เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ได้มีสิทธิ์มีเสียงอันสำคัญที่จะกำหนดนโยบายทางการเมืองร่วมกัน ตลอดจนดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายด้วยการควบคุมและตัดสินใจ แก่ปัญหาาร่วมกันมิใช่การเมืองเป็นเรื่องของบุคคลหนึ่งบุคคลใดและทำให้การเมืองเป็นของ ประชาชนทุกคน

3. การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ (Public Opinion) การแสดงความ

คิดเห็นต่อสาธารณะนี้ เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นความต้องการ การวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ หรือการพูดต่อสาธารณะก็ตาม ดังนั้น จึงเป็นวิธีการที่ประชาชนจะได้มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองได้เป็นอย่างดี

4. การรวมกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) การรวมกลุ่ม

ผลประโยชน์เป็นสิ่งสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก เพราะกลุ่มผลประโยชน์นี้จะเกิดขึ้นจากการที่บุคคลหรือคนที่มีอาชีพหรือผลประโยชน์ร่วมกัน มาร่วมตัวกันกำหนดนโยบายและรักษาผลประโยชน์ของตนในรูปแบบต่างๆ เช่น การเสนอความคิดเห็น การติดต่อขอร้องต่อรัฐบาลให้ดำเนินการ ตลอดจนคัดค้านหรือแสดงการต่อรองในประเด็นสาธารณะ (Public Issue) ต่าง ๆ

5. การแสดงออกด้วยการกระทำ (Direct Action) การแสดงออกด้วยการ

กระทำนี้เท่ากับเป็นการบ่งชี้ถึงความต้องการอย่างหนึ่งอย่างใดของประชาชนที่มีต่อประเด็นสาธารณะหรือประเด็นของการเมือง (Politic Issue) อาจจะเป็นการคัดค้านหรือการสนับสนุน การกระทำของรัฐบาลเรื่องหนึ่งเรื่องใดก็ได้ และการกระทำนั้น ๆ ก็อาจทำได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเดินขบวน (Sit-ins) การนั่งประท้วง และการเดิน (Marching) เป็นต้น

สรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมนั้นเป็นกิจกรรมต่าง ๆ จากการมีส่วนร่วมร่วมของประชาชน อาจเกิดขึ้นจากความคิดของประชาชนส่วนใหญ่ หรืออาจเกิดจากกลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดของประชาชน ซึ่งนำไปประชาชนส่วนใหญ่คัดค้านตาม แต่ทั้งนี้ก็เพื่อผลประโยชน์ของรัฐบาลและประชาชนโดยรวมนั่นเอง

จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง จะเห็นว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองสำหรับประชาชนในการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย มีความจำเป็นและสำคัญยิ่ง หรือถือว่าเป็นวิถีแห่งประชาธิปไตยที่ประชาชนได้แสดงเจตนาให้มีอิทธิพลต่อรัฐในทางการเมือง การปกครอง มีความสำคัญต่อการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งจากการศึกษาแนวคิด ลักษณะหรือรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนดังที่กล่าวมา ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วม

ทางการเมืองของสตรี โดยปรับปรุงจากประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามรูปแบบของคัมมิงส์ และไวส์ (Cummings and Wise, 971 : 13-17 ; อ้างถึงใน โกมินทร์ กุลเวชกิจ, 2549 : 34) และมิลบราธ และโกล (Milbrath and Goel, 1977 : 12- 19) ซึ่งกำหนดประเด็นที่ต้องการศึกษา 5 ด้าน คือ

1. การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

1.1 ความหมายของการเลือกตั้ง

พิมลจรรย์ นามวัฒน์ (2542 : 54) ให้ความหมาย การเลือกตั้งว่าการที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการออกเสียงลงคะแนนตามความเห็นของตนเองโดยอิสระว่าจะเลือกผู้ใดเป็นผู้แทนของตนเข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยบริหารกิจการของประเทศ ผู้ที่จะได้รับการเลือกตั้งนั้นจะเป็นผู้สมัครใจเสนอตัวเข้ามาให้ประชาชนเลือกและผู้ที่ได้รับเลือกด้วยคะแนนเสียงส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนให้เข้าร่วมเป็นคณะดำเนินการบริหารและปกครองการเลือกตั้งว่า เป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมือง (Participation) อันเป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้องหรือสนับสนุนให้มีการกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมืองหรือการตัดสินใจนโยบายสาธารณะ ที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนโดยประชาชนทั่วไป เลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้นจะนำอุดมการณ์และนโยบาย ในการบริหารประเทศและทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกในการเมืองการปกครองของประชาชนนั่นเอง

วิสุทธิ โปธิแท่น (2548 : 11) ให้ความหมาย การเลือกตั้งว่า การที่บุคคลได้เลือกบุคคลหนึ่งหรือบุคคลจำนวนหนึ่งจากหลายๆ คน หรือเลือกจากบัญชีรายชื่อผู้เข้าสมัครรับเลือกตั้งบัญชีหนึ่ง หรือบัญชีจำนวนหนึ่งจากบัญชีรายชื่อหลายๆ บัญชีเพื่อไปไปกระทำการอันหนึ่งอันใดแทนตน

เดวิส (Davis, 1972 : 121) ให้ความหมาย การเลือกตั้ง ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วม ที่เปิดโอกาสให้แก่สามัญชนโดยทั่วไปและการมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมต่างๆ ไปในกิจกรรมสาธารณะ การเลือกตั้งครั้งนี้ได้กลายเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นพลเมือง

กล่าวโดยภาพรวม การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองอย่างหนึ่งซึ่งหมายถึง กิจกรรมทางการเมืองที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยด้วยการไปออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนของตนเพื่อทำหน้าที่ในรัฐบาลเป็นกลไกแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกว่ากร็องและสนับสนุนให้มีการปฏิบัติจัดทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมือง และการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนเลือกผู้แทน หรือกลุ่มทางการเมือง หรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์และนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของตน ก็เพราะประชาชนเชื่อว่าผู้แทนที่ตนเลือกไปใช้อำนาจอธิปไตยนั้นจะใช้อุดมการณ์ ที่ประกาศเป็นแนวทางในการนำนโยบายไปปฏิบัติและบริหารรัฐกิจในทำนองเดียวกันเพื่อเป็นการพิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง ประชาชนไม่เลือกผู้แทนที่มีอุดมการณ์ และนโยบายที่เป็นกิจกรรม ที่ประชาชนแสวงหาทางเลือกในการปกครองและบำบัดความต้องการของตนเอง เช่น การเลือกรัฐบาลที่มีอุดมการณ์และนโยบายอนุรักษ์นิยมหรือรัฐบาลที่มีอุดมการณ์และนโยบายก้าวหน้าตามแนวทางสังคมนิยมประชาธิปไตย หรือเสรีประชาธิปไตย หรือเสรีนิยม เป็นต้น ดังนั้นการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่สังกัดในกลุ่มอุดมการณ์หรือพรรคการเมืองหนึ่งนั้นเท่ากับว่าประชาชนได้มอบอำนาจอธิปไตยของตนให้ผู้ที่ตนเลือกและให้ความชอบธรรมแก่ผู้ที่ตนเลือกในอันที่จะใช้อำนาจการปกครองในห้วงเวลาที่กำหนดไว้

การเลือกตั้งมีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับสิทธิ สิทธิเป็นแนวความคิดที่สำคัญในทางรัฐศาสตร์กล่าวคือ เมื่อนุญต์เกิดมาย่อมมีสิทธิตามธรรมชาติคิดตัวมาด้วย สิทธิตามธรรมชาติ ที่สำคัญประการหนึ่งคือสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สิทธิที่จะแสวงหาความสะดวกสบายหรือสิทธิที่จะดำรงชีวิตตามธรรมชาติบางส่วน คือ สิทธิที่จะกระทำการใด ๆ ได้ตามอำเภอใจและยอมตนอยู่ภายใต้รัฐบาลหรือการปกครองที่ตนได้ตัดสินใจเลือกแล้ว ดังนั้น สิทธิในการเลือกรัฐบาลผู้ปกครองจึงเป็นสิทธิตามธรรมชาติที่คิดตัวบุคคลในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของรัฐในอารยประเทศได้ให้การรับรองว่าการใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นเจตจำนงของประชาชนที่ให้ได้มาซึ่งรัฐบาลที่ชอบธรรม ดังปรากฏในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน “เจตจำนงของประชาชนย่อมเป็นมูลฐานแห่งอำนาจรัฐบาลของผู้ปกครอง เจตจำนงดังกล่าวต้องแสดงออกโดยการเลือกตั้งอันสุจริต”

1.2 ความสำคัญของการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งตัวแทนประชาชนเป็นกระบวนการทางการเมืองอย่างหนึ่งใน

ระบบการปกครองที่เชื่อว่าอำนาจอธิปไตยคืออำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของปวงชน ซึ่งคิดค้นขึ้นแทนระบบปกครองที่ถือคติอำนาจอธิปไตยเป็นของบุคคลใดเป็นพิเศษ เป็นเครื่องมือให้ความชอบธรรมในอำนาจปกครองของตน การเลือกตั้งเป็นกระบวนการที่เลือกสรรรัฐบาลที่จะทำการปกครองและสร้างความชอบธรรมให้แก่อำนาจการปกครองของผู้ปกครองให้เป็นไปได้โดยสันติ การเลือกตั้งในประเทศที่มีพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองมากกว่าหนึ่งพรรคหรือหนึ่งกลุ่มมีบทบาทสำคัญในการยุติข้อขัดแย้งในระบบการเมืองโดยเคารพและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กติกา และกติกาดังกล่าวจะทำให้คู่ต่อสู้ทางการเมืองยอมรับผลการตัดสินของผู้เลือกตั้ง โดยฝ่ายที่ชนะจะได้รับมอบอำนาจจากประชาชนให้ทำการปกครองในช่วงระยะเวลาที่กำหนดไว้ ฝ่ายแพ้ ก็จะหาทางเอาชนะในคราวต่อไปตามวิถีทางที่กฎเกณฑ์และกติกาได้กำหนดไว้ วิธีการเช่นนี้ ช่วยอำนวยความสะดวกให้การสืบทอดอำนาจการเมืองและการปกครองเป็นไปอย่างสันติวิธีไม่ต้องอาศัยวิธีการที่ผิดกฎหมายและไม่ชอบธรรม เช่น การปฏิวัติ รัฐประหารเป็นกลไกในการสับเปลี่ยนอำนาจ ดังนั้น กระบวนการเลือกตั้งภายในเงื่อนไขที่กล่าวมานี้จึงแตกต่างไปจากการเลือกตั้งในประเทศที่มีพรรคการเมืองที่มีอำนาจและอิทธิพลมากที่สุดเพียงพรรคเดียว หรือกลุ่มคณะบุคคลเพียงคณะเดียวซึ่งใช้ในการเลือกตั้งเป็นข้ออ้างในการสร้างความชอบธรรมในอำนาจการปกครองเท่านั้น มิใช่เป็นกลไกเพื่อขจัดความขัดแย้งหรือเพื่อตัดสินการสืบทอดอำนาจแต่อย่างใด

กระบวนการการสับเปลี่ยนอำนาจการปกครองโดยการเลือกตั้งนี้ยังเป็นกลไกสำคัญกล่าวโดยสรุป การเลือกตั้งเป็นกลไกการใช้อำนาจอธิปไตยหรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนที่มั่นนโยบายตรงกับความต้องการของตนเอง ให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนด้วยความชอบธรรม เพื่อลดภาวะความตึงเครียดขจัดความขัดแย้ง หรือการสืบทอดอำนาจและเป็นกลไกที่จะควบคุมให้ผู้แทนที่ดำรงตำแหน่งจากการเลือกตั้งตระหนัก อยู่เสมอว่าต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน เพราะว่าประชาชนเป็นผู้กำหนดอนาคตทางการเมืองของตน ด้วยการเลือกหรือไม่เลือกตนกลับมาทำหน้าที่ผู้แทนอีก ดังนั้น การเลือกตั้ง จึงมีผลต่อการพัฒนาทางการเมือง โดยประชาชนจะสำนึกถึงความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองซึ่งต้องมีส่วนร่วมในการเลือกผู้แทนเลือกรัฐบาล เลือกรูปแบบและวิธีดำเนินการปกครองเลือกนโยบายสาธารณะ เลือกระบบเศรษฐกิจ ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ จะเอื้อต่อการชี้แจงไว้และบูรณาการทางการเมืองที่พึงปรารถนา และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยมากขึ้น

สรุปได้ว่า การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญยิ่งต่อการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนและบรรลุมติวัตถุประสงค์ ของแต่ละประเทศ จึงต้องพัฒนาปรับปรุงหรือปฏิรูประบบและกระบวนการเลือกตั้งให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจในปัจจุบันการเลือกตั้งเป็นกลไกการใช้อำนาจอธิปไตยหรือการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Participation) ของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเลือกผู้แทนที่มีนโยบายตรงกับความต้องการของตนเอง ให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนด้วยความชอบธรรมเพื่อลดภาวะความตึงเครียด ขจัดความขัดแย้ง หรือการสืบทอดอำนาจ และเป็นกลไกที่จะควบคุมให้ผู้แทนที่ดำรงตำแหน่งจากการเลือกตั้งตระหนักอยู่เสมอว่าต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน เพราะประชาชนเป็นผู้กำหนดอนาคตทางการเมืองของตนด้วยการเลือกหรือไม่เลือกตนกลับมาทำหน้าที่ผู้แทนอีก ดังนั้น การเลือกตั้งจึงมีผลต่อการพัฒนาทางการเมือง โดยประชาชนจะสำนึกถึงความจำเป็น ในการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองซึ่งต้องมีส่วนร่วมในการเลือกผู้แทน เลือกรัฐบาล เลือกรูปแบบและวิธีดำเนินการปกครอง เลือกนโยบายสาธารณะ เลือกระบบเศรษฐกิจ ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จะเอื้อต่อการสร้างไว้และบูรณาการทางการเมืองที่พึงปรารถนาและส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น

1.3 หลักเกณฑ์ในการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งจะมีความหมายและถือว่าเป็นที่มาของความชอบธรรมในอำนาจของรัฐบาลและผู้ปกครองนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์สำคัญๆ ที่ยอมรับเป็นสากล ดังนี้

1.3.1 หลักความอิสระแห่งการเลือกตั้ง (Freedom of Election) กล่าวคือการออกเสียงเลือกตั้งจะต้องเป็นไปโดยอิสระ ปราศจากการบังคับหรือการกระทำใด ๆ ที่เป็นเหตุให้การเลือกตั้งถูกบิดเบือนไปจากเจตจำนงที่แท้จริงของผู้ออกเสียงเลือกตั้ง

1.3.2 หลักการเลือกตั้งตามกำหนดระยะเวลา (Periodic Election) โดยจะต้องมีกำหนดเวลาการเลือกตั้งที่แน่นอน เช่น กำหนดให้มีการเลือกตั้งโดยปกติทุก 4 ปี หรือ 5 ปี เป็นต้น

1) หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริงหรือการเลือกตั้งที่ยุติธรรม (Genuine election) กล่าวคือ รัฐบาลมีหน้าที่สำคัญที่จะต้องดำเนินการให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยบริสุทธิ์ตามตัวบทกฎหมาย และจัดให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการดำเนินการเลือกตั้งของตน

ให้ได้มากที่สุด รวมทั้งเปิด โอกาสให้มีการคัดค้านการเลือกตั้งได้ หากการเลือกตั้งนั้นไม่
เป็นไปโดยบริสุทธิ์อย่างแท้จริง

2) หลักการออกเสียงทั่วไป (Universal Suffrage) เป็นการเปิดโอกาส
ให้มีการออกเสียงเลือกตั้งอย่างทั่วถึง เว้นแต่ที่มีข้อจำกัดอันเป็นที่ยอมรับทั่วไป เช่น ไม่ให้
สิทธิเลือกตั้งแก่เด็ก บุคคลที่มีจิตบกพร่อง เป็นต้น

3) หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค (Equal Suffrage) หมายความว่า บุคคล
ที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีสิทธิคนละหนึ่งเสียง และคะแนนเสียงทุกคะแนนมีน้ำหนักเท่ากัน
สรุปได้ว่า การเลือกตั้งเป็นกระบวนการสร้างความชอบธรรมให้แก่ผู้ใช้
อำนาจปกครองประเทศเนื่องจากการเลือกตั้งของแต่ละประเทศจะมีหลักเกณฑ์ กฎ และกติกา
ที่ใช้บังคับ และทำให้ คู่ต่อสู้ทางการเมืองยอมรับผลการตัดสินใจของผู้เลือกตั้ง โดยฝ่ายที่ชนะ
จะได้รับมอบอำนาจจากประชาชนให้ใช้อำนาจปกครองในช่วงเวลาที่กำหนดไว้และจะเข้าไป
ทำหน้าที่บริหารประเทศอย่างดีที่สุด ทำให้การสืบทอดอำนาจทางการเมืองและการปกครอง
ประเทศเป็นไปโดยสันติวิธี ไม่ต้องอาศัยวิธีการที่ผิดกฎหมายและไม่ชอบธรรม

1.4 พฤติกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในทางรัฐศาสตร์
พัฒนาขึ้นมาจากความสนใจของนักวิชาการ 2 สาขา คือ นักสังคมวิทยาและนักรัฐศาสตร์กลุ่ม
พฤติกรรมนิยม นักวิชาการเหล่านี้ได้ให้ความสนใจอิทธิพลของสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม
ที่มีต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของบุคคลเป็นเบื้องต้น สถานภาพทางเศรษฐกิจ
สังคมดังกล่าว บ่งชี้จากการศึกษาอาชีพกลุ่มชาติพันธุ์หรือกลุ่มวัฒนธรรมและชนกลุ่มน้อย
ต่างๆรวมทั้งแบบแผนการเข้ามา มีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีด้วย ต่อมาได้ให้ความสนใจ
อิทธิพลของปัจจัยด้านจิตวิทยาหรือความรู้สึกลงทางการเมือง เช่น ความสนใจที่มีต่อการเมือง
การสังเกต กลุ่มหรือการสังกัดพรรคการเมืองบางพรรค ซึ่งนำมาพิจารณาเพื่อกำหนดเป้าหมาย
แนวทางในการศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของไทยที่เป็นระบบต่อไป (สุจิต
บุญบังการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2525 : 7)

2. การร่วมรณรงค์หาเสียง

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง นับว่าเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการทำให้
ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับการเลือกตั้ง และเป็นการระดมการมีส่วนร่วมทางการเมืองและเป็น
ขั้นตอนในการนำเสนอนโยบายการบริหารประเทศของพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง

เพื่อให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยแสดงเจตนารมณ์ในทางการเมือง ซึ่งการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอาจเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องหรือเฉพาะในช่วงของการเลือกตั้งก็ได้ ซึ่งมีนักวิชาการและผู้ศึกษา ได้ให้ความหมายการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งไว้ ดังนี้

การรณรงค์หาเสียง (Campaign) หมายถึง ความพยายามในวิธีการนานัปการ เพื่อให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ได้รับเลือกตั้ง ซึ่งวัตถุประสงค์ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งมีด้วยกัน 3 ประการ ได้แก่

1. การชักจูงผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งซึ่งเป็นกลุ่มผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งให้ออกมาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างเปิดเผย การระดมผู้สนับสนุนเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับคะแนนเสียงจากกลุ่มเป้าหมาย
2. การกระตุ้นผู้สนับสนุนที่ซ่อนเร้นให้ออกมาใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ทั้งนี้เพราะในจำนวนผู้ไม่ได้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จะมีส่วนหนึ่งที่สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งฝ่ายตนเองเพื่อให้ได้รับคะแนนเสียงที่สูงขึ้น
3. การเปลี่ยนใจผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งฝ่ายตรงข้ามให้มาสนับสนุนฝ่ายตนเองอันเป็นการ โน้มน้าวให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่มีได้เป็นฐานเสียงของตน ซึ่งการดำเนินการเป็นไปอย่างรอบคอบและรัดกุม เนื่องจากเป็นการดำเนินการที่มีความยากลำบาก และเป็นไปอย่างค่อนข้างจำกัด

เพียกมล มานะรัตน์ (2547 : 23 – 34) กล่าวว่า การรณรงค์หาเสียง คือ ความพยายามที่จะแจ้ง บอกให้ทราบ ชักจูง และระดมอย่างเป็นระบบ ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า การหาเสียงเลือกตั้งเป็นส่วนหนึ่งที่ควบคู่กับกระบวนการเลือกตั้งอย่างแยกจากกันไม่ออก

ในส่วนของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ได้จำแนกการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งออกเป็น 4 ประเภท คือ ประเภทแรก การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามรูปแบบ ประเภทที่สอง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามสื่อ ประเภทที่สาม การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามบุคคล และประเภทที่สี่ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามกฎหมาย ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามรูปแบบ แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ การประชาสัมพันธ์และการโฆษณา

1. การประชาสัมพันธ์ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หมายถึง การ

โน้มน้าวและให้ข้อคิดเห็นหรือคำเสนอแนะของผู้สมัครรับเลือกตั้งให้กับผู้ลงคะแนนเสียงให้ได้รับข่าวสารและสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มคนทั้งสองกลุ่ม

2. การโฆษณาในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เป็นเครื่องมือสำคัญของผู้สมัครรับเลือกตั้งในการสื่อสารกับผู้ออกเสียงลงคะแนนเพื่อให้เกิดการตัดสินใจในการเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของการโฆษณา ได้แก่ ป้ายโฆษณา ใบโฆษณา หรือใบปลิว การใช้สติ๊กเกอร์ การโฆษณาลงในหนังสือพิมพ์หรือทางโทรทัศน์ เป็นต้น

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามสื่อ ซึ่งแยกสื่อออกได้เป็น 2 ประเภท คือ สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

1. สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง สื่อที่เป็นเอกสาร ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วารสาร เป็นต้น ซึ่งเป็นสื่อที่เหมาะสมกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งกับประชาชนที่มีจำนวนมากที่อ่านออกเขียนได้

2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ และคอมพิวเตอร์

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามบุคคล ได้แก่ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งด้วยตนเอง และการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งโดยใช้ตัวแทน

1. การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งด้วยตนเอง เป็นการดำเนินการด้วยตัวเองของผู้สมัครเอง เช่น การปราศรัย การเดินเคาะประตูบ้านเพื่อขอคะแนนเสียง เป็นต้น

2. การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งโดยใช้ตัวแทน ซึ่งตัวแทนที่ออกมารณรงค์หาเสียงเลือกตั้งให้กับผู้สมัคร ได้แก่ ครอบครัวญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงพรรคพวก และหัวคะแนน เพื่อให้การหาเสียงเป็นไปอย่างทั่วถึง

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่จำแนกตามกฎหมาย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่ถูกกฎหมายและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่ผิดกฎหมาย

1. การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่ถูกกฎหมาย หมายถึง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่เป็นไปตามบทบัญญัติและกรอบกติกาของกฎหมาย ได้แก่ การปราศรัยหาเสียง การใช้รถโฆษณาประชาสัมพันธ์ การเคาะประตูบ้าน เป็นต้น

2. การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่ผิดกฎหมาย เป็นการดำเนินการที่ฝ่าฝืนกฎหมาย ได้แก่ การซื้อเสียง การแจกสิ่งของ การใช้อำนาจและอิทธิพลข่มขู่ บังคับ เป็นต้น

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในประเทศไทยอาจมีความแตกต่างไปจากพฤติกรรม การหาเสียงเลือกตั้งในประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะประเทศที่ปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีความเจริญขั้นสูง เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ สวิตเซอร์แลนด์ ออสเตรเลีย เป็นต้น เพราะคนไทยมีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งโดยคำนึงถึงค่านิยมทางสังคมของไทย เช่น ค่านิยมเกี่ยวกับระบบความสัมพันธ์ของ “เจ้านาย – ลูกน้อง” (Patron – client) ค่านิยมเกี่ยวกับความกตัญญู เป็นต้น การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในประเทศไทยจึงมีวิธีการมากมาย แต่ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการหาเสียงมักจะเป็นคนที่มีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมทางการเมืองของไทย โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นเป็นอย่างดี และสามารถใช่วิธีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีส่วนประกอบที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 4 ประการ คือ การสำรวจบริบท และ สภาพแวดล้อมเบื้องต้นในการเลือกตั้งครั้งนั้น ๆ การจัดองค์กรบริหารการหาเสียงและยุทธวิธีที่ใช้ในการหาเสียง กลุ่มเป้าหมายในการรณรงค์หาเสียง และ ระยะเวลาการรณรงค์หาเสียงโดยสามารถสรุปได้เป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. การสำรวจบริบท และ สภาพแวดล้อมเบื้องต้นในการเลือกตั้งครั้งนั้น ๆ (Contextual Environment) เป็นการสำรวจขั้นต้นเกี่ยวกับบริบทและสิ่งแวดล้อมของผู้สมัครในการเลือกตั้ง เช่น กฎหมาย กติกา กฎเกณฑ์ ข้อบังคับเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และเทคนิคที่จะใช้ในการเลือกตั้ง เช่น การสำรวจคะแนนเสียง โดยผู้สมัครจะสำรวจ ข้อดี – ข้อเสีย ของตน ประเมินฐานเสียงประมาณการที่จะได้เพื่อให้ชนะการเลือกตั้ง ซึ่งคะแนนที่สำคัญที่สุดคือ “คะแนนจัดตั้ง” ซึ่งผู้สมัครจะต้องประเมินว่าจะต้องรวบรวมคะแนนจัดหาเท่าใดจึงจะชนะการเลือกตั้ง วิธีที่นิยมใช้มากที่สุดคือ การประเมินจากห้วคะแนนในสังกัดของตนว่าสามารถจัดหาคะแนนจากชุมชนได้เท่าใด และต้องจัดหาเพิ่มจากท้องถิ่นอื่นอีกหรือไม่ นอกจากนี้ ผู้สมัครจะต้องรู้จักคู่ต่อสู้ในด้านต่าง ๆ เช่น เป็นใคร ผู้สนับสนุนหรือพรรคพวกเป็นใคร ฐานเสียงอยู่ที่ไหน เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงจุดอ่อน – จุดแข็ง ของคู่ต่อสู้เพื่อจะได้วางยุทธศาสตร์ในการรณรงค์หาเสียงได้อย่างถูกต้อง

2. การจัดองค์กรบริหารการหาเสียง (Campaign Organization) และยุทธวิธีที่ใช้ในการหาเสียง ซึ่งนำมาแยกอธิบายได้ ดังนี้

2.1 การจัดองค์กรบริหารการหาเสียง (Campaign Organization) คือ การบริหารปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอยู่ของผู้สมัครหรือผู้ใกล้ชิดกับผู้สมัคร เพื่อให้เกิดประโยชน์และ

เพื่ออำนาจให้ผู้สมัครคณะกรรมการเลือกตั้ง ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวประกอบด้วยหน่วยงานด้านต่างๆ เช่น 1) งานวางแผน 2) งานประชาสัมพันธ์ 3) งานหาเสียงในพื้นที่ 4) งานข่าวและการประเมิน 5) งานเสถียรและการต้อนรับ และ 6) งานการเงินและธุรการ เป็นต้น

2.2 ยุทธวิธีที่ใช้ในการรณรงค์หาเสียง คือ การที่ผู้สมัครใช้ช่องทางหรือวิธีการต่างๆ ในการติดต่อสื่อสาร ส่งข่าวสารข้อมูลกับประชาชน เพื่อให้ตนสามารถชนะการเลือกตั้ง ซึ่งสามารถจำแนกรูปแบบการรณรงค์หาเสียงโดยใช้เกณฑ์ของกฎหมายเป็นตัวแบ่งได้ 3 ประเภท ประกอบด้วย

2.2.1 การหาเสียงโดยเปิดเผยหรือแบบเป็นทางการ ได้แก่

1) การใช้สิ่งพิมพ์และการประชาสัมพันธ์ เช่น ป้ายโปสเตอร์ แผ่นปลิว การใช้รถโฆษณา

2) การปราศรัยหาเสียง

3) การเข้าถึงตัวผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง โดยวิธี “เคาะประตูบ้าน”

4) การใช้สื่อในการหาเสียง เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ Internet เป็นต้น

2.2.2 การหาเสียงแบบไม่เปิดเผย เป็นการหาเสียงนอกรูปแบบไม่ถูกต้องตามกฎหมายเลือกตั้ง ซึ่งวิธีการที่นิยมมาก คือ การใช้ผู้มีอิทธิพลและหัวคะแนนการซื้อเสียง

2.2.3 การหาเสียงที่ถูกต้องตามกฎหมายแต่ผิดจริยธรรมทางการเมือง ได้แก่

1) การใส่ร้ายป้ายสีคู่แข่งโดยปราศจากข้อมูลความจริง

2) การกระตุ้นให้ประชาชนเอือมระอากับคู่แข่งจนไม่ลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครฝ่ายตรงข้าม หรืออาจหันมาลงคะแนนเสียงให้กับฝ่ายตน

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในแต่ละครั้ง ไม่จำเป็นจะต้องตั้งเป้าหมายว่าจะต้องได้คะแนนเสียงทั้งหมดในเขตการเลือกตั้ง เพราะวิธีการดังกล่าวจะต้องสิ้นเปลืองทรัพยากรด้านต่างๆ เป็นจำนวนมาก จึงต้องสร้างคะแนนเสียงให้อยู่ในระดับที่เพียง

พอที่จะชนะการเลือกตั้งเท่านั้น การกำหนดกลุ่มเป้าหมายจึงเป็นสิ่งที่สำคัญประการหนึ่ง โดยสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. จำแนกตามชนชั้นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ได้แก่
ชนชั้นสูง มักจะเป็นคนที่มีฐานะดี รายได้สูง การศึกษาสูง เป็น

1.1 เจ้าของกิจการต่าง ๆ ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือทางบริหาร เป็นต้น

1.2 ชนชั้นกลาง ได้แก่ ผู้ที่มีรายได้สูงกว่า 10,00 บาท ขึ้นไปมีอาชีพรับราชการ รัฐวิสาหกิจ พนักงานธุรกิจเอกชนระดับกลาง ประกอบอาชีพส่วนตัว จบการศึกษาระดับ ปวส. ขึ้นไป มีที่อยู่อาศัยเป็นทาวน์เฮ้าส์ อาคารพาณิชย์ หรือ บ้านเดี่ยว เป็นต้น

1.3 ชนชั้นล่าง ได้แก่ ผู้มีรายได้ต่ำ ประกอบอาชีพรับจ้าง ค้าขายขนาดเล็ก ประเภทหาบเร่แผงลอย ลูกจ้างธุรกิจเอกชน การศึกษาดำรงระดับมัธยมศึกษาลงมา เป็นต้น

การใช้ยุทธศาสตร์ – ยุทธวิธีจึงต้องปรับตามกลุ่มประชากร เช่น ถ้าต้องการคะแนนเสียงจากกลุ่มชนชั้นสูง อาจใช้รูปแบบการหาเสียงแบบเป็นทางการ ผู้สมัครที่ต้องการคะแนนเสียงจากกลุ่มชนชั้นล่าง อาจใช้วิธีการหาเสียงแบบไม่เป็นทางการหรือในเชิงลึกลับ เช่น การใช้หัวคะแนน การใช้สิ่งของเงินทอง เป็นต้น

1. จำแนกตามฐานเสียง จำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

1.1 กลุ่มที่สนับสนุนผู้สมัคร โดยมั่นใจว่าจะต้องลงคะแนนให้ตนแน่นอน

1.2 กลุ่มที่ยังไม่ตัดสินใจเลือกใคร เป็นกลุ่มที่ผู้สมัครจะต้องใช้ยุทธวิธีต่าง ๆ แย่งชิงคะแนนเสียงจากคนกลุ่มนี้ และมักจะพบว่าคนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีอำนาจมากที่สุด และมักจะเป็นกลุ่มที่ตัดสินใจว่าใครจะได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง

1.3 กลุ่มผู้สนับสนุนฝ่ายตรงข้าม

3. การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ

ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “ความคิดเห็น” ไว้หลายท่าน และได้นำมาเสนอไว้พอเป็นสังเขป ดังต่อไปนี้

พนมไพร เกตุษา (2545 : 19) ได้ให้ความหมายของ ความคิดเห็นไว้ว่า ความคิดเห็น คือ ความเชื่อที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนความแน่นอนหรือความรู้อันแท้จริง แต่จะตั้งอยู่ที่จิตใจ ความเห็นและการลงความเห็นของแต่ละบุคคลที่น่าจะเป็นจริง หรือน่าจะตรงตามที่คิดไว้

จูเรียส โกลด์ และวิลเลียม โกลด์ (Julius Gould and William Kote, 1979 : 154 ; อ้างถึงใน พนมไพโร เกตุษา, 2545 : 19) ได้ให้คำจำกัดความของความคิดเห็น ใน Dictionary of the Sciences ไว้ 3 ลักษณะ คือ

1. ความคิดเห็น คือ การพิจารณาตัดสินใจความเชื่อ หรือความเชื่อจากบุคคลอื่นในบางประเด็น ความคิดเห็นอาจแสดงออกทางค่านิยม หรือชนิดของเหตุผล หรือหลักฐานที่มีอยู่ ซึ่งความสำคัญของความคิดเห็นอาจจะมากน้อยต่างกันแล้วแต่บุคคล ความคิดเห็นมีหลายลักษณะ จึงแบ่งเป็นระดับของความคิดเห็น ระดับของความสำคัญ และความเที่ยงตรงกับตนเอง ดังนั้น อาจมีแนวโน้มที่จะมีความเห็นทั้งทางบวกและทางลบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อย่างไรก็ตามความคิดเห็นอาจผิดพลาดได้ หากไม่มีมูลความจริง

2. เคยมีการแบ่งความคิดเห็น จากทัศนคติและระบบค่านิยม ซึ่งคนมีพื้นฐานอยู่ ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกอย่างแคบ และตรงจุด สามารถทำให้ทราบถึงความในใจของบุคคลมากกว่าทัศนคติ ดังนั้น เมื่อความคิดเห็นมีความสัมพันธ์กับลักษณะการเปลี่ยนแปลงภายนอก และมีความจำกัด มีรากฐานมาจากระบบทัศนคติ ซึ่งมีความคงทนกว่าเปลี่ยนแปลงได้น้อยมีขอบเขตกว้างกว่า และมีความเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลเป็นอย่างมาก จะไม่พบว่า การแสดงความคิดเห็นแยกจากทัศนคติหรือลักษณะของตน

3. ถ้าความคิดเห็นเป็นสิ่งมีชีวิต มันสามารถวัดได้ และได้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดขึ้นมา โดยปกติจะมีการเก็บรวบรวมความคิดเห็นของคนจำนวนมาก ตัวอย่างเช่น ประชามติ เป็นการลุ่มตัวอย่างปัญหาที่ซับซ้อน และการวัดความคิดเห็นทัศนคติ เทคนิคการวางแผน และการสร้างแบบสอบถามนำมาใช้ในการวิจัย ทำให้นักวิจัยบางคนกำหนดความเห็นในรูปดังกล่าว

เรื่องเวทย์ แสงรัตนา (2522 : 58 ; อ้างถึงใน พนมไพโร เกตุษา, 2545 : 20) กล่าวว่าความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางด้านความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดด้วยการพูดหรือการเขียน โดยอาศัยพื้นฐานด้านความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อม ความคิดเห็นอาจได้รับการยอมรับ หรือปฏิเสธจากคนอื่นได้

4. การติดตามข่าวสารทางการเมือง

4.1 การรับรู้ข่าวสารหรือติดตามข่าวสาร

สภาพความเป็นจริงในปัจจุบันเป็นสังคมยึดข้อมูลข่าวสาร มีการผลิตข่าวสารต่าง ๆ ออกมาอย่างมากมายเกินความต้องการ และความสามารถในการเปิดรับข่าวสาร ซึ่งมีจากแหล่งข้อมูลจากทุกประเภท ดังนั้น สภาพการณ์ ที่ผู้รับสารต้องเผชิญกับข้อมูลข่าวสารจำนวนมาก จึงต้องค้นหาข่าวสาร ให้ตรงกับความต้องการของตนเองในเวลารวดเร็ว และผู้รับข่าวสารในปัจจุบันจึงต้องพัฒนาทักษะในการแสวงหาข่าวสาร การรับรู้ข่าวสารหรือติดตามข่าวสารจึงเป็นแนวคิดเรื่องการเลือกรับข่าวสารของบุคคล กับปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม การรับข่าวสาร ซึ่งขึ้นอยู่กับความพึงพอใจและการประเมินคุณค่าของข่าวสารว่ามีคุณค่าเพียงพอต่อการลงทุนในการแสวงหาข่าวสารหรือไม่ และมีทัศนคติไปในทางที่พึงปรารถนา ซึ่งต้องผ่านมารับรู้ของแต่ละบุคคล ได้มีนักวิชาการให้ความหมายของการรับรู้ไว้ดังนี้

สุรพล พยอมแย้ม (2545 : 95 ; อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ ชิมมอนต์ส, 2556 : 147) กล่าวว่า การรับรู้ (Perception) กระบวนการรับรู้เป็นกระบวนการเบื้องต้นที่เริ่มจากการที่บุคคลได้รับสัมผัสหรือรับรู้ข่าวสารจากสิ่งเร้าต่าง ๆ โดยผ่านระบบประสาทสัมผัส

พัชรี เขยจรรยา (2541 : 113 – 115) กล่าวว่า การรับรู้เป็นตัวกำหนดการสื่อสาร ทัศนคติ และความคาดหวัง ดังนั้น กระบวนการตอบสนองต่อสิ่งที่ได้รับและการแปลความหมายเป็นผลมาจากสภาพร่างกายและความสามารถของบุคคลย่อมแตกต่างกัน ฉะนั้น การรับรู้ข่าวสาร ของบุคคลย่อมแตกต่างกัน แม้ว่ามีผู้ถ่ายทอดสารมีความสามารถและมีประสิทธิภาพสูง แต่ก็ไม่ประกันว่าการสื่อสาร ไปยังผู้รับสาร ตามประสบการณ์ ความต้องการ ความเชื่อ และทัศนคติ

กระบวนการรับรู้ข่าวสารมนุษย์ มี 3 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 การเลือกเปิดรับข่าวสาร

ชั้นที่ 2 การเลือกรับรู้

ชั้นที่ 3 การเลือกจดจำ

4.2 ชั้นการเลือกเปิดรับหรือเลือกสนใจ (Selective Exposure or Selective Attention) ผู้รับสารจะเลือกสนใจหรือเปิดรับข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ที่มีอยู่หลายแหล่ง เช่น การเลือกอ่านหนังสือพิมพ์ฉบับใดฉบับหนึ่ง เลือกฟังวิทยุกระจายเสียงสถานีใดสถานีหนึ่ง หรือเลือกชมวิทยุโทรทัศน์ช่องใดช่องหนึ่ง เป็นต้น

4.3 ชั้นการเลือกรับรู้หรือเลือกตีความ (Selective Perception or Selective

Interpretation) เป็นกระบวนการกลั่นกรองเมื่อบุคคลเลือกเปิดรับข่าวสาร จากแหล่งหนึ่งแหล่งใดแล้ว ก็ใช้ว่าจะรับข่าวสารนั้นทั้งหมด ผู้รับสารแต่ละคนจะตีความหมายของข่าวสารชนิดเดียวกันไม่ตรงกันได้ ขึ้นอยู่กับผู้รับสารจะเลือกรับหรือเลือกตีความหมายตามทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความคาดหวัง และแรงจูงใจ ตามสภาวะอารมณ์ในขณะนั้น

4.4 ขั้นการเลือกจดจำ (Selective Retention) ผู้รับสารจะเลือกจดจำเฉพาะส่วนที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการ ทัศนคติของตนเอง และจะไม่สนใจทั้งหมด เช่น การถ่ายทอดข่าวลือจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง แต่ละคนเลือกจดจำเฉพาะส่วนที่ตนเองเห็นว่าน่าสนใจเท่านั้น มักจะถ่ายทอดไม่ครบถ้วน มักพบบ่อยในชีวิตประจำวันอยู่เสมอ ๆ อย่างเช่น การดูภาพยนตร์หรือรายการวิทยุโทรทัศน์ แล้วนำไปเล่าบอกต่อผู้อื่นจะจดจำส่วนเฉพาะที่สนใจเท่านั้น

ดังนั้น บุคคลที่ได้รับข่าวสารเรื่องใดเรื่องหนึ่งในลักษณะต่อเนื่องกันเป็นประจำก็จะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนั้นสุดท้ายก็จะก่อให้เกิดทัศนคติกระทำต่อเรื่องนั้น

5. การรวมกลุ่มผลประโยชน์

กลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) ระบบการเมืองทุกระบบจะมีวิธีการจัดการกับข้อเรียกร้องหรือความต้องการของประชาชน การตัดสินใจทางการเมืองทุกอย่างย่อมมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของบางกลุ่มทั้งในทางบวกและทางลบ กลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบในทางลบจะแสดงออกโดยการรวมตัวเป็นกลุ่มเพื่อประท้วงหรือโต้ตอบนโยบายของรัฐบาล เพื่อให้ขจัดภาวะที่ไม่พึงประสงค์นั้น หหมดไป ซึ่งการรวมกลุ่มนั้นอาจเรียกได้ว่าเป็น “กลุ่มผลประโยชน์” ซึ่งมาพิจารณาความหมายและความสำคัญ ประเภทของกลุ่มผลประโยชน์ รวมถึงบทบาทหน้าที่ของกลุ่มผลประโยชน์ ดังนี้

5.1 ความหมายของกลุ่มผลประโยชน์

อัลมอนต์ (Almond, 1978 : 58 และ เพาเวลล์ Powel, 1983 : 99 อ้างถึงใน พงศพิศาน ชุมพล, 2540 : 115) นิยามความหมายของ “กลุ่มผลประโยชน์” (Interest Group) ว่าเป็นกลุ่มคนที่เชื่อมโยงกัน โดยมีความสนใจหรือห่วงใยในสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือมีผลประโยชน์ร่วมกันและ โดยมีความสำนึกอยู่ไม่มากนักน้อยว่าเรามีความเชื่อมโยงดังกล่าวกันอยู่

5.2 ประเภทของกลุ่มผลประโยชน์

5.2.1 กลุ่มผลประโยชน์และบุคคลที่เล็งกว้างไร้บรรทัดฐาน (Anomic Interest Groups) เป็นกลุ่มที่ปะทุขึ้นอย่างค่อนข้างจะกะทันหันตามอารมณ์ เช่น การจลาจล การลอบสังหาร ตลอดจนการเดินทางประท้วง การเรียกร้องผลประโยชน์ในรูปแบบลักษณะนี้ มักจะเกิดขึ้นในสภาพที่ไม่มีกลุ่มที่ได้รับการจัดตั้งอยู่ในสังคม หรือว่าหากมีก็มีบางกลุ่มที่ถูกปิดกั้นมิให้แสดงออกซึ่งความต้องการ ดังนั้น ความไม่พึงพอใจที่ถูกปิดอยู่กดดันไว้จะปะทุออกมาถ้ามีเหตุการณ์เอื้ออำนวยหรือมี ผู้ชักนำหรือ “ปลุกกระดม” ให้เกิดขึ้น การชักนำนี้อาจกระทำโดยผู้ที่อยู่ในอำนาจทางการเมืองเพื่อผลประโยชน์ของเขาเองก็ได้ แต่ข้อสำคัญไม่มีการจัดตั้งเป็นองค์กรแต่อย่างใด ประเทศไทยมีเหตุการณ์ทางการเมืองที่ก่อให้เกิด Anomic Interest Groups คือ ในประเทศไทย ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยเป็นแกนนำในการเรียกร้อง รัฐธรรมนูญ ตลอดจนการทำทนายอำนาจกลุ่มผู้ปกครองที่เป็นนายทหาร แต่ฝูงชนที่เข้าร่วมเดินทางประท้วงจนมีค่าน้ำวันในสัปดาห์นั้นอาจจัดเข้าอยู่ในลักษณะของ Anomic Interest Groups ได้

5.2.2 กลุ่มผลประโยชน์ที่ไม่มีการจัดตั้ง (Non-Associational Interest Groups) หมายถึงกลุ่มถึงเครือญาติ กลุ่มเชื้อชาติ กลุ่มภูมิภาค กลุ่มสถานภาพ กลุ่มชนชั้น (กล่าวคือกลุ่มคนที่อาจไม่ได้พบปะกันอย่างสม่ำเสมอ แต่มีความรู้สึกร่วมกัน มีความเชื่อมโยงกันทางจิตทางวัฒนธรรมอย่างรู้ใจกันพอสมควร ซึ่งอาจจะเรียกร้องผลประโยชน์ของเขา เป็นครั้งคราว โดยผ่านบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือผู้นำเช่น ผู้นำทางศาสนา ตัวอย่างเช่น การที่เจ้าของที่ดินหลายคนขอร้องขาราชการขึ้น ผู้ใหญ่หรือรัฐมนตรีให้พิจารณาไม่ขึ้นภาษีที่ดิน โดยที่การขอร้องนี้เกิดขึ้นเมื่อเล่นกอล์ฟด้วยกัน จะเห็นได้ว่า กลุ่ม 2 ประเภท ดังกล่าวไปแล้ว มีการเรียกร้องผลประโยชน์แต่เพียงครั้งเดียว ไม่มีขั้นตอนหรือการจัดตั้งที่แน่นอนในการเรียกร้องและไม่มีความต่อเนื่องในการเรียกร้อง กลุ่มดังกล่าวจะมีอิทธิพลน้อย

5.2.3 กลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นสถาบัน (Institutional Interest Groups) กล่าวคือ องค์กรที่เป็นทางการ (Formal Organizations) เช่น พรรคการเมือง สถาบันนิติบัญญัติ กองทัพศาสนา หน่วยราชการและสถาบันอื่น ๆ ซึ่งมีหน้าที่เฉพาะอย่างอื่นที่ไม่ใช่การเรียกร้องผลประโยชน์กลุ่มเหล่านี้ อาจเรียกร้องผลประโยชน์ของกลุ่มเอง หรือทำหน้าที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์ของกลุ่มอื่นในสังคม นอกจากนั้นกลุ่มย่อยภายในสถาบันสำคัญ ๆ เหล่านี้ อาจทำหน้าที่เรียกร้องผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มของตนก็ได้ โดยอาศัยความยอมรับนับถือในสถาบันที่สังกัดอยู่เป็นทรัพยากรในการที่จะได้มาซึ่งผลประโยชน์ของกลุ่มตนเอง ตัวอย่างเช่น กลุ่มนักการธนาคารในพรรคอนุรักษนิยมพรรคหนึ่งอาจใช้อิทธิพลของ

พรรคในอันที่จะเพิ่มพูนผลประโยชน์ให้แก่วงการธนาคาร หรือกลุ่มผู้นำกองทัพบกทำการเรียกร้องผลประโยชน์ให้แก่ชาวนาผู้ยากไร้ เป็นต้น

5.2.4 กลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นทางการ (Associational Interest Groups) “ทางการ” ในที่นี้ หมายถึง มีการจัดตั้ง มีสมาชิกเป็นการแน่นอนไม่ได้หมายความว่าถึงที่เป็น “ทางราชการ” ตัวอย่างกลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นทางการ คือ สหภาพแรงงาน สมาคมนักธุรกิจ สมาคมชาติพันธุ์ และกลุ่มประชาชนประจำท้องถิ่นต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นกลุ่มที่ตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นปากเสียงแทนผลประโยชน์ของกลุ่มชนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดโดยเฉพาะ กลุ่มเหล่านี้มักจะมีระเบียบวิธีการที่จะเรียกร้องผลประโยชน์และนำข้อเรียกร้องเสนอต่อระบบการเมือง ในสังคมที่พัฒนาแล้วกลุ่มเหล่านี้จะได้เปรียบกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ (Non-associational Interest Groups) จะได้รับการยอมรับว่าชอบธรรมและจะมีมากมายหลายกลุ่มครอบคลุมถึงกลุ่มชนต่าง ๆ ในสังคม โดยกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ (Non-associational) จะลดน้อยถอยลงไปโดยปริยาย

5.3 หน้าที่ของกลุ่มผลประโยชน์

หน้าที่ของกลุ่มผลประโยชน์มีหลากหลายขึ้นอยู่กับประเภทหรือลักษณะการรวมกลุ่มของกลุ่มผลประโยชน์นั้น ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่หน้าที่ของกลุ่มผลประโยชน์ในกระบวนการทางการเมือง (Political Process) คือ มีหน้าที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับพรรคการเมือง โดยทำหน้าที่ช่วยระดมจัดการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเป็นระบบโดยเข้ามาเป็นสมาชิกพรรคการเมือง หรือเชื่อมโยงระหว่างประชาชนกับรัฐบาล โดยผ่านการทำหน้าที่ของพรรคการเมือง

5.4 ความแตกต่างระหว่างพรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์

พรรคการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ต่างก็เป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความสำคัญต่อการเมือง และกระบวนการทางการเมือง (Political Process) โดยเฉพาะการเมืองในระบบประชาธิปไตยที่ทั้งสองสถาบันมีบทบาทหน้าที่เชื่อมโยงกัน โดยที่กลุ่มผลประโยชน์มีบทบาทในการเรียกร้อง หรือการแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ ส่วนพรรคการเมืองมีบทบาทในการนำข้อเรียกร้อง หรือการแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ นั้นนำเสนอต่อรัฐบาล อย่างไรก็ตาม แม้ว่าทั้งสองสถาบันจะทำหน้าที่เชื่อมโยงกันแต่ก็มีความแตกต่างกันในประเด็นหลัก (จุมพล หนิมพานิช, ม.ป.ป : 25) ดังนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างพรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์

ประเด็นความแตกต่าง	พรรคการเมือง	กลุ่มผลประโยชน์
1. เหตุผลของการรวมตัวกัน 2. บทบาทหน้าที่หลัก	1. มีอุดมการณ์และความคิดคล้ายคลึงกัน 2. รวบรวม กลั่นกรองผลประโยชน์	1. มีผลประโยชน์ร่วมกัน แสดงออกซึ่งผลประโยชน์ 2. ชื่อเรียกร้อง และความต้องการ ต่างๆ
3. เป้าหมายของการรวมตัวกัน	3. ต้องการเป็นรัฐบาล	3. ใช้อำนาจต่อการกำหนดนโยบาย ของรัฐบาล

เราจะเห็นได้ว่าความแตกต่างที่ปรากฏชัดเจนระหว่างพรรคการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ก็คือ กลุ่มผลประโยชน์ไม่ต้องการเข้าไปจัดตั้งรัฐบาล เพียงแต่ต้องการมีอิทธิพลเหนือการตัดสินใจหรือนโยบายของรัฐบาลเพื่อให้รัฐบาลสนองตอบต่อข้อเรียกร้องหรือความต้องการของตน ในขณะที่พรรคการเมืองมีเจตนารมณ์หรือการตกลงร่วมกันที่จะแสวงหาอำนาจทางการเมือง เพื่อนำไปสู่การมีโอกาสเข้าไปจัดตั้งรัฐบาล สำหรับประเทศไทย กลุ่มผลประโยชน์ที่มีบทบาททางการเมืองมากจะเป็นกลุ่มที่มีบทบาททางด้านเศรษฐกิจ เช่น สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นต้น

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1. ปัจจัยเชิงสาเหตุของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

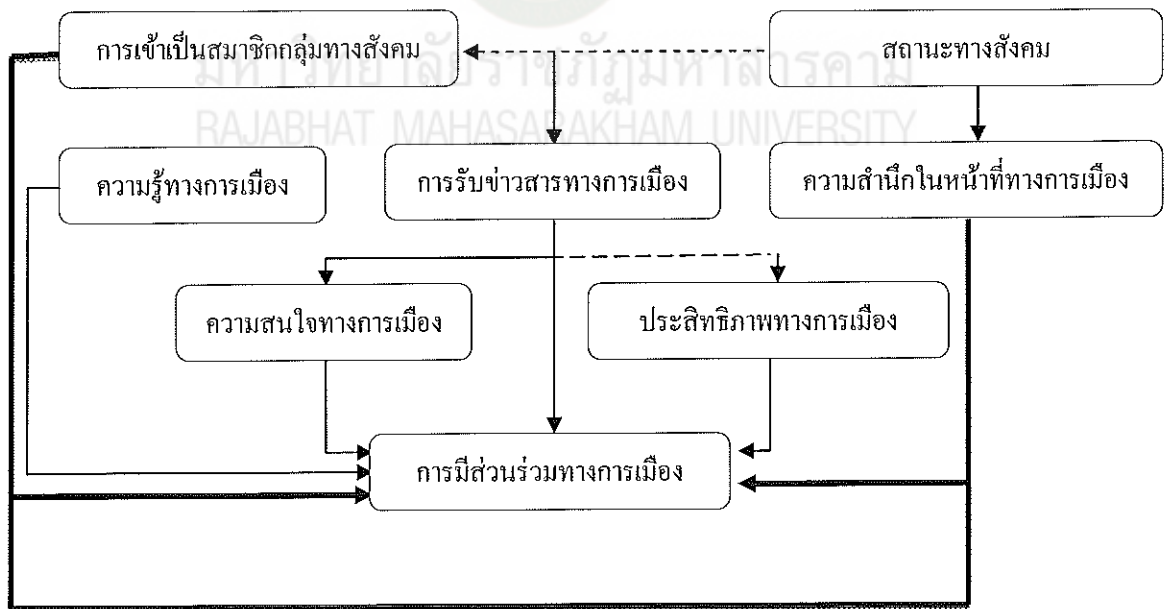
มิลบราธ และ โกล (Milbrath and Goel, 1977 : 14) พบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่

- ปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อม (Environmental Factors) ได้แก่ ระบบสังคม (Social System) และสภาพทางการเมือง (Personal Factors) ปัจจัยด้านนี้อาจมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ
- ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factors) ได้แก่ พันธุกรรม แรงจูงใจความต้องการทางบุคลิกภาพ ความต้องการทางจิตใจและร่างกาย และความเชื่อและทัศนคติทางการเมือง

ริงส์มันต์ บุษยบรรณานนท์ (2537 : 28-29) นำแนวคิดของเบอร์คาร์ท และคณะ (Burkhart et al, 1972 : 162) ที่ได้เสนอปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้

1. ความต้องการที่จะเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น
2. ความต้องการที่อยากจะรู้จักกับบุคคลสำคัญ
3. ความต้องการทำในสิ่งที่เป็ประโยชน์ต่อประเทศชาติ สังคม หรือกลุ่มของตน
4. ความต้องการได้มาซึ่งอำนาจ
5. ความต้องการได้มาซึ่งอิทธิพล
6. ความต้องการมีเกียรติและศักดิ์ศรี
7. ความต้องการที่จะตอบสนองสภาวะทางจิต
8. ความต้องการรายได้ที่สูงขึ้น

ไโน และคณะ (Nie et al, 1969 : 31) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองพบว่า มีทั้งปัจจัยที่มีความสัมพันธ์โดยตรง (แบ่งออกเป็นความสัมพันธ์สูงและปานกลาง) และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางอ้อมหรือมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ แสดงได้ในแผนภาพที่ 1

- ← ความสัมพันธ์สูง
- ← ความสัมพันธ์ปานกลาง
- ← ความสัมพันธ์ต่ำ

แผนภาพที่ 1 ตัวแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง ที่มา : ไน (Nie et al, 1969 : 31) ตัวแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ รัส (Rush, 1992 : 21) ซึ่งให้เห็นถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จะเห็นว่าตามความคิดของ Rust สถานการณ์เป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อการตัดสินใจที่จะมีหรือไม่มีส่วนร่วมทางการเมือง คอยในสถานการณ์หนึ่ง ๆ ได้แก่ บุคคลจะมีการกลั่นกรองเชิงการรับรู้ผ่านทางการใช้ความรู้ ค่านิยม และทัศนคติของตัวเองและอาจจะมีสิ่งกระตุ้นทางการเมืองเข้ามาเป็นสิ่งที่สร้างแรงจูงใจในการตัดสินใจ นอกจากนี้ทรัพยากรและทักษะที่แต่ละคนมีอยู่รวมทั้งบุคลิกภาพของแต่ละปัจเจกก็มีผลต่อการตัดสินใจที่จะมีหรือไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองเช่นกัน ท้ายที่สุดเมื่อบุคคลตัดสินใจที่จะมีหรือไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองแล้วผลลัพธ์จากการตัดสินใจดังกล่าวจะเป็นข้อมูลย้อนกลับ ไปเป็นประสบการณ์ต่อการกลั่นกรองเชิงการรับรู้ของบุคคลนั่นเอง

สมบัติ ชำรงชัญญ์ (2542 : 335) ได้สรุปรวมบทความของปัจเจกต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากผลการวิจัยของนักวิชาการต่าง ๆ จำนวนมาก ซึ่งชี้ให้เห็นถึงปัจจัยที่มีผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลในฐานะปัจเจก ได้ดังนี้

1. ปัจจัยความสนใจหรือความผูกพันกับการเลือกตั้งหรือการเมือง มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
2. ปัจจัยการประกาศตัวสังกัดพรรคการเมือง โดยผู้ที่ประกาศตัวว่าสังกัดพรรคการเมือง จะมีความสนใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงกว่าผู้ที่มิได้ประกาศตัว
3. ปัจจัยอายุ คือ ผู้ที่มีอายุมากหรืออาวุโสมีแนวโน้มจะเข้าสังกัดพรรคการเมืองมากกว่าผู้มีอายุใสน้อยหรือคนหนุ่มสาว
4. ปัจจัยความนิยมตัวบุคคลในการแข่งขันทางการเมือง ถ้าบุคคลใดมีความนิยมตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งในการแข่งขันทางการเมืองย่อมต้องการให้ผู้ที่ตนพอใจได้รับเลือกตั้ง ดังนั้นจึงมีความแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่มิได้นิยมในตัวบุคคลใดเป็นพิเศษ
5. ปัจจัยฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมและการศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อระดับความผูกพันทางการเมือง
6. ปัจจัยเพศ โดยเพศชายมีจิตใจสัมพันธ์ทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง ซึ่งเป็นจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ที่ให้เพศชายเป็นผู้นำทุกด้านส่วนเพศหญิงเป็นผู้ตาม

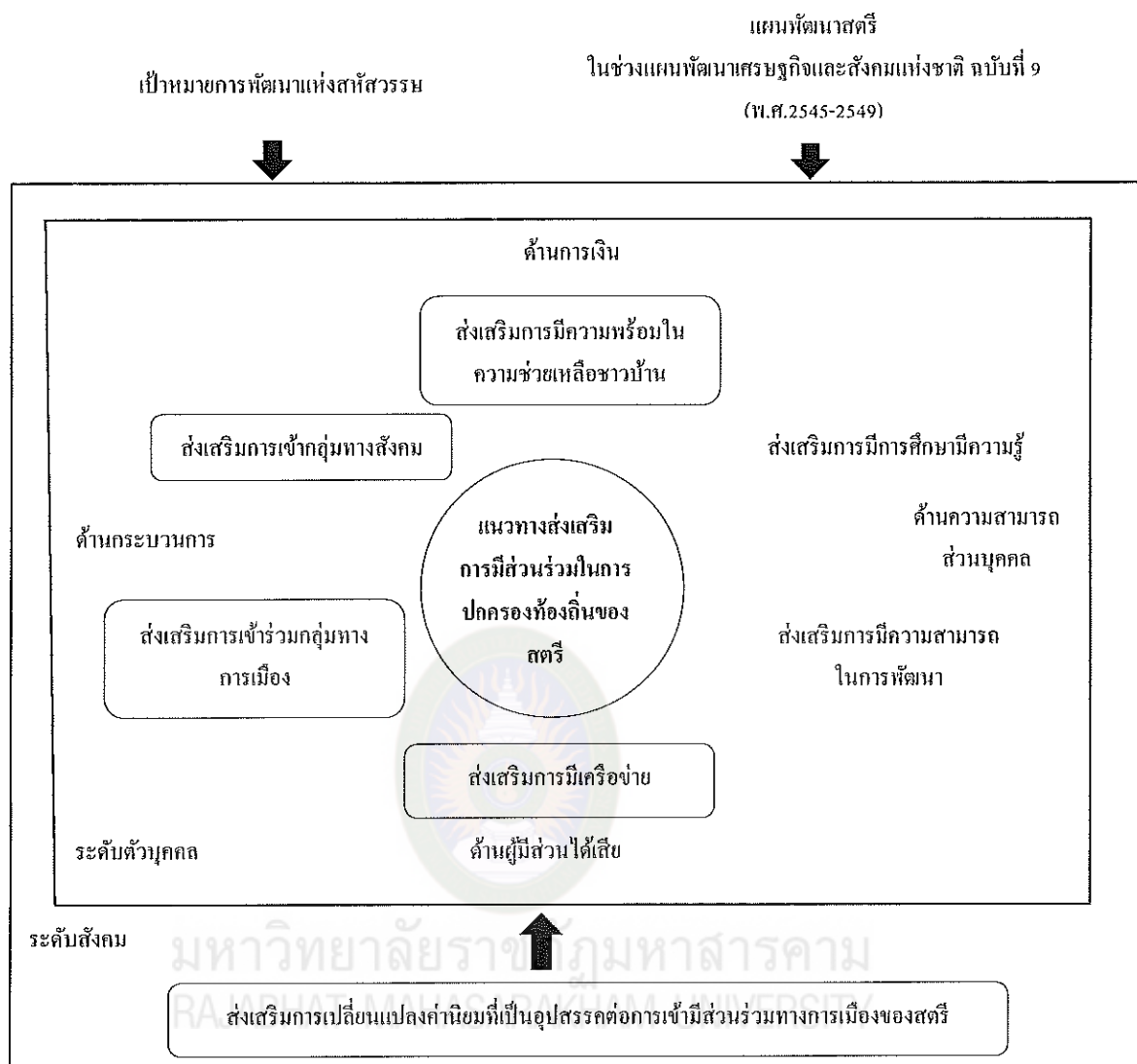
ตารางที่ 2 แสดงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จำแนกเป็น
ระดับมาก และระดับน้อย

ผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองมาก	ผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย
1. ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง	1. ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ
2. เพศชาย	2. เพศหญิง
3. ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับพรรคการเมือง	3. ผู้ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับพรรคการเมือง
4. ผู้ที่อยู่ในวัยกลางคน (40-50 ปี)	4. ผู้ที่อยู่ในวัยหนุ่มสาวและคนมีอายุ (<40และ>50)
5. ผู้ที่อยู่ในกลุ่มที่มีพลังกดดันทางการเมือง	5. ผู้ที่อยู่ในกลุ่มที่ไม่มีพลังกดดันทางการเมือง
6. ผู้ที่มีความผูกพันต่อกลุ่ม	6. ผู้ที่ไม่มีความผูกพันต่อกลุ่ม

ถวิลวดี บุรีกุล (2544 : 60) สรุปแนวทางการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็น 6
แนวทาง ได้แก่

1. ส่งเสริมการรวมกลุ่มทางการเมือง
2. ส่งเสริมการเข้ากลุ่มทางการเมือง
3. ส่งเสริมการสร้างเครือข่าย
4. ส่งเสริมการให้การศึกษาความรู้
5. ส่งเสริมความพร้อมในการให้ความช่วยเหลือชาวบ้าน
6. ส่งเสริมความสามารถในการพัฒนา

เพื่อให้แนวทางการส่งเสริมเหล่านี้มีความเป็นรูปธรรม สามารถนำไปสร้างการ
พัฒนาได้และเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางปฏิบัติ แนวทางการส่งเสริมทั้ง 6 ประการนี้ จะต้อง
ดำเนินการไปพร้อม ๆ กันอย่างเป็นระบบ และยังคงคำนึงถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอีกด้วย
จึงเสนอรูปแบบในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของสตรี แสดงใน
แผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 รูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของสตรี

ที่มา : ถวิลวดี บุรีกุล (2544 : 61)

จากการทบทวนวรรณกรรมเพื่อค้นหาตัวแปรอิสระที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี พบว่า มีปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ผู้วิจัยได้นำตัวแปรเหล่านั้นมาจัดกลุ่ม (Grouping) พบว่ามีผลการศึกษาที่สนับสนุนกรอบแนวคิดในตัวแปรอิสระ (วิระดา สมสวัสดิ์, 2546 : บทคัดย่อ ; เกศรี วิวัฒน์ปฐพี, 2548 : 47 ; Campbell, 1960 : 2 ; Campbell et al, 1960 : 7 ; Nie et a, 1969 : 4 ; กมลลา จันทร์ปราบ, 2535 : บทคัดย่อ ; Iyengar, Peters and Kinder, 1982 : 47 ; Jennings, 1983 : 248 – 261 ; Beckwith, 1986 : 34 ; Koch, 1999 : 14 ; Rossenwasser et al, 1987 : 191 – 200 ; Kahn, 1991 : 47 ; Kahn and Galdberg, 1991 : 32 ; Kahn, 1992 : 35 ; Kahn, 1994 : 44 ; Deber, 1992 : 9 ;

Rush, 1992 : 11 ; Burrell, 1993 : 142 ; Rosenstone and Hanson, 1993 : 66 ; Carroll, 1994 : 96 ; Braden, 1996 : 68 ; Serini, Powers and Johnson, 1998 : 88) ดังนี้

1. ปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี สรุปได้ว่า

1.1 กลุ่มปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ 1) ความต้องการสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น, ทำประโยชน์ประเทศชาติ สังคมหรือกลุ่มตน, อำนาจ,อิทธิพล,เกียรติและศักดิ์ศรี, คอบสนองสถานะทางจิตและรายได้ที่สูงขึ้น 2) ประสบการณ์ 3) บุคลิกภาพ 4) การรับรู้ คือ ความรู้-ค่านิยม-ทัศนคติ 5) ปัจจัยอายุ 6) ปัจจัยเพศ 7) การมองบทบาททางการเมืองของตัวเอง 8) ส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง 9) ฐานะทางเศรษฐกิจ 10) ฐานะการศึกษา 11) พักยะผู้นำ 12) ลักษณะด้านกายภาพ 13) ความรับผิดชอบในฐานะแม่บ้านและมารดา และ 14) ด้านค่านิยมและความเชื่อด้านจิตวิทยา

1.2 กลุ่มปัจจัยทางการเมือง ได้แก่ 1) ความสนใจและผูกพันกับการเลือกตั้งหรือการเมือง 2) การประกาศตัวสังกัดพรรคการเมือง 3) ความนิยมตัวบุคคลในการแข่งขันทางการเมือง 4) ความรู้ทางการเมือง 5) การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง 4) ความรู้ทางการเมือง 5) การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง 6) การแข่งขันทางการเมือง 7) ความสำนึกในหน้าที่ทางการเมือง 8) นโยบายพรรคและหัวหน้าพรรค และ 9) อิทธิพลของบุคคลมีนัยสำคัญเกี่ยวพันทางการเมือง

1.3 กลุ่มปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ 1) การเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มสังคม 2) สถานะทางสังคม 3) สิ่งกระตุ้น 4) สถานการณ์ 5) ทรัพยากรและทักษะ 6) ฐานะทางสังคม 7) การสนับสนุนจากเครือข่ายและบริบทแวดล้อม 8) การมีพี่เลี้ยงดี 9) มีฐานข้อมูลจำเป็นต่อการบริหารงานการเมือง 10) มีต้นแบบทางสังคม 11) ความสนใจของสื่อ 12) ความคิดของประชาชน 13) การกล่อมเกลางานสังคม 14) โครงสร้างทางสังคม 15) การจัดลำดับชนชั้นทางสังคม 16) ด้านครอบครัว 17) ด้านกฎหมายและข้อบังคับทางสังคม 18) ด้านความเชื่อทางศาสนาและแง่คิดทางมานุษยวิทยา และ 19) การเป็นที่รู้จักและสนิทสนมกันมานานในท้องถิ่นนั้น

2. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง สรุปได้คือ

2.1 กลุ่มปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ 1) การขาดความรู้และประสบการณ์ 2) เมื่อได้เป็นผู้นำแล้วปัญหาอุปสรรคคือการสูญเสียความเป็นส่วนตัว คือ การทุ่มเททำงานหนักจนไม่มีเวลาพักผ่อน มีเวลาให้ครอบครัวน้อย ทำให้เกิดปัญหาครอบครัว ความขัดแย้งก็เป็นปัญหาอุปสรรคในการบริหารงาน 3) ความสับสนระหว่างบทบาทการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี 4) ขาดทักษะผู้นำ 5) ค่านิยมดั้งเดิมทำให้ประสบปัญหาการยอมรับในความสามารถ และ 6) เกิดจากตัวสตรี

เองที่ไม่กล้าตัดสินใจ 7) ขาดความเชื่อมั่น 8) ขาดความรู้ทางการเมือง 9) ขาดเป้าหมาย 10) ขาดข่าวสาร 11) ขอมรับสภาพ 12) ไม่เห็นคุณค่าของตัวเอง 13) ความคาดหวังบทบาทหลักในฐานะมารดาและภรรยา 14) ความรับผิดชอบในบ้านและในการดูแลลูก 15) การขาดประสบการณ์ในกิจกรรมสาธารณะ 16) กลัวความรุนแรง การคุกคาม การวิพากษ์วิจารณ์ 17) กลัวถูกหย่าขาดจากสามี 18) การไม่เห็นคุณค่าของตนเอง 19) ค่าใช้จ่ายในการลงสมัครรับเลือกตั้งและอยู่ในตำแหน่งมีสูง 20) การขาดการศึกษา และ 21) ฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีไม่มีโอกาสได้เป็นผู้นำ

2.2 กลุ่มปัจจัยทางการเมือง ได้แก่ 1) การสร้างภาพไม่น่าเชื่อถือจากฝ่ายตรงข้ามในการหาเสียงเลือกตั้ง 2) ขาดแบบอย่างที่ดีให้การแนะนำ 3) ค่านิยมและความเชื่อในวัฒนธรรมประเพณีที่ส่งสมถายทอดต่อ ๆ กันมาในการตีค่าให้กิจกรรมทางการเมืองเหมาะสมสำหรับเพศชายมากกว่าเพศหญิง และ 4) วัฒนธรรมทางการเมือง

2.3 กลุ่มปัจจัยทางสังคม-วัฒนธรรม คือ 1) การสนับสนุนทางสังคม 2) ทศนคติและพันธนาการทางความคิดที่มีต่อความมั่นใจในสตรี 3) เจตคติและการเลือกปฏิบัติ 4) ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงชายในครอบครัว 5) การกำหนดให้ผู้ชายเป็นใหญ่ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง 6) การขาดแบบอย่างและการสนับสนุนของสตรีที่อยู่ในอำนาจ 7) วัฒนธรรมในการเผชิญหน้าทางการเมืองที่สร้าง “ผู้ชนะ” และ “ผู้แพ้” และ 8) การเลือกปฏิบัติต่อสตรี

2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเกิดพฤติกรรมมนุษย์

การศึกษาวิเคราะห์ลักษณะทางจิตของมนุษย์จะช่วยให้เราทราบถึงธรรมชาติของจิตใจและความต้องการของมนุษย์ อันจะนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ ในฐานะที่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองก็ถือเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุคคล ซึ่งนักพฤติกรรมศาสตร์ในปัจจุบันยอมรับกันว่า การศึกษาพฤติกรรมมนุษย์จะต้องศึกษาลักษณะแห่งจิตซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับมูลเหตุแห่งพฤติกรรมของคนให้ทราบโดยต้องแท้เสียก่อน ทั้งนี้ เพื่อจะหยั่งรู้ถึงพื้นฐานมูลเหตุแห่งการกระทำของมนุษย์ โดยการศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมในระดับปัจเจกบุคคล (Individual Behavior) นั้น โดยทั่วไปย่อมจะมีตัวแปรหรือปัจจัยที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมของมนุษย์อยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยนักพฤติกรรมศาสตร์ที่ศึกษาเรื่องมนุษย์โดยทั่วไปแล้ว ยอมรับกันว่า เมื่อกล่าวถึงการศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมในระดับปัจเจกบุคคลแล้วย่อมจะประกอบด้วยกระบวนการเรียนรู้ บุคลิกภาพ แรงจูงใจ ความคาดหวัง และทัศนคติ โดยการวิเคราะห์ปัจจัย

เหล่านี้ให้ละเอียดลึกซึ้ง เพื่อให้รู้จักธรรมชาติและมูลเหตุแห่งพฤติกรรมของคน (อรุณ รัชธรรม ,2554 : 27)

2.2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานของมนุษย์

1) ทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs Theory, 1941 : 141)

การจะเข้าใจถึงพฤติกรรมการจำเป็นจะต้องเข้าใจในเรื่องของสิ่งจูงใจหรือแรงขับที่มีอิทธิพลให้มนุษย์เกิดพฤติกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองโดยที่ มาสโลว์ นักจิตวิทยาชาวอเมริกันได้กล่าวไว้ใน ทฤษฎีความต้องการหรือทฤษฎีแรงจูงใจ (Maslow's Theory of Motivation) ว่าความต้องการของมนุษย์จะถูกเรียงตามลำดับจากสิ่งที่กดดันมากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุด กรอบแนวคิดที่สำคัญของทฤษฎีนี้มี 3 ประการ คือ

1.1) บุคคลเป็นสิ่งที่ชีวิตที่มีความต้องการ ความต้องการมีอิทธิพลหรือเป็นเหตุจูงใจต่อพฤติกรรม ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้นที่เป็นเหตุจูงใจ ส่วนความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่เป็นเหตุจูงใจอีกต่อไป

1.2) ความต้องการของบุคคลเป็นลำดับชั้นเรียงตามความสำคัญจากความต้องการพื้นฐาน ไปจนถึงความต้องการที่ซับซ้อน

1.3) เมื่อความต้องการลำดับต่ำได้รับการตอบสนองอย่างดีแล้ว บุคคลจะก้าวไปสู่ความต้องการลำดับที่สูงขึ้นต่อไป

โดย มาสโลว์ เชื่อว่า ความต้องการของบุคคล จัดแบ่งได้เป็น 5 ระดับ จากระดับต่ำไปยังระดับสูง ดังนี้

1. ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการลำดับต่ำสุดและเป็นพื้นฐานของชีวิต เป็นแรงผลักดันทางชีวภาพ เช่น ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ ที่อยู่อาศัย เป็นต้น

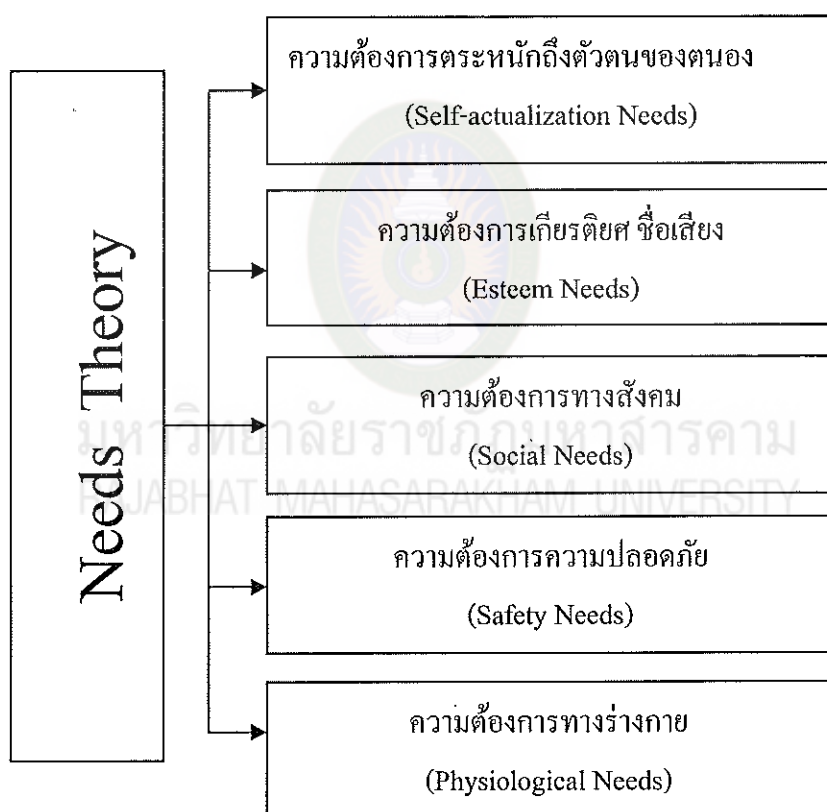
2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) เป็นความต้องการที่จะเกิดขึ้นหลังจากที่ความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองอย่างไม่ขาดแคลนแล้ว หมายถึงความต้องการสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยจากอันตรายทั้งทางกายและจิตใจ ความมั่นคงในงาน ในชีวิตและสุขภาพ

3. ความต้องการทางสังคม (Social Needs) เมื่อมีความปลอดภัยในชีวิต และมีความมั่นคงในการทำงานแล้ว คนเราต้องการความรัก มิตรภาพ ความใกล้ชิดผูกพัน ต้องการเพื่อน การมีโอกาสเข้าสมาคมสังสรรค์กับผู้อื่น ได้รับการยอมรับเป็นสมาชิกในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือหลายกลุ่ม

4. ความต้องการเกียรติยศ ชื่อเสียง (Esteem Needs) เมื่อความต้องการทางสังคมได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์จะต้องการสร้างสถานภาพของตัวเองให้มีความสูงเด่น มีความภูมิใจและมีความต้องการนับถือตนเอง ความต้องการเหล่านี้ได้แก่ ยศ ตำแหน่ง ได้รับการยกย่องจากผู้อื่น งานที่ท้าทาย โอกาสแห่งความก้าวหน้าในอาชีพ เป็นต้น

5. ความต้องการตระหนักถึงตัวตนของตนเองหรือความต้องการเติมเต็มศักยภาพให้ชีวิต (Self-actualization Needs) เป็นความต้องการในระดับสูงสุด คือ ต้องการจะเติมเต็มศักยภาพของตนเอง ต้องการความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนาสูงสุดของตัวเอง ความเจริญก้าวหน้า การพัฒนาทักษะความสามารถให้ถึงขีดสุดยอด

โดยผู้วิจัยได้สรุปลักษณะของทฤษฎีความต้องการตามแนวคิดของมาสโลว์ ดังแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 ความต้องการตามแนวคิดของมาสโลว์

ที่มา : พงษ์ศักดิ์ ชิมมอนต์ส, 2557 : 151

2) ผลงานของแอลเดอร์เฟอร์ (Alderfer, 1972)

ผลงานของแอลเดอร์เฟอร์ เป็นที่รู้จักกันในชื่อของ “ERG Theory” โดยแอลเดอร์เฟอร์ได้แบ่งกลุ่มความต้องการของคนทำงานตามแบบมาสโลว์ออกเป็น 3 กลุ่ม

ใหญ่ ๆ ได้แก่

2.1) ความต้องการมีชีวิต (Existence Needs) ซึ่งเป็นความต้องการด้าน ภายนอกและความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน

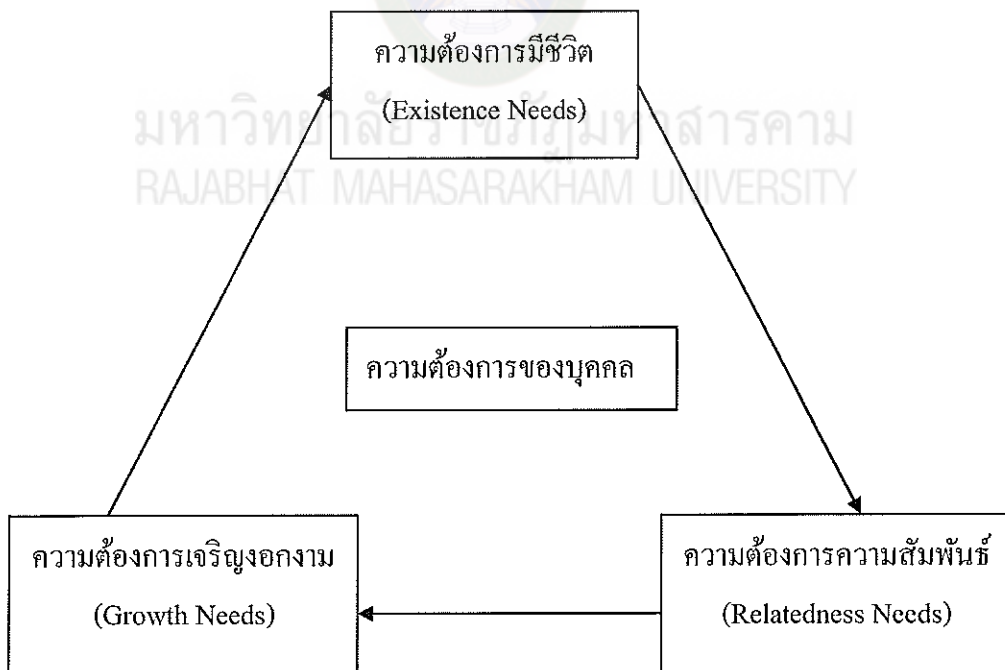
2.2) ความต้องการความสัมพันธ์ (Relatedness Needs) หมายถึง ความ ต้องการทางสังคมและความต้องการที่จะได้รับการยอมรับและการยกย่อง

2.3) ความต้องการเจริญงอกงาม (Growth Needs) หมายถึง ความ ต้องการที่จะทำอะไรให้สำเร็จด้วยตนเอง

หลักแนวคิดสำคัญของแอลเดอร์เฟอร์ คือ

1. ความต้องการทั้ง 3 กลุ่มนี้ไม่ได้แยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด แต่มีความสัมพันธ์กันแบบต่อเนื่องและคาบเกี่ยวกัน

2. ความต้องการของคน ไม่จำเป็นจะต้องเกิดขึ้นจากต่ำไปหาสูง ตามลำดับเหมือนที่มาสโลว์ กล่าวไว้ แต่อาจจะเกิดขึ้นหลายอย่างพร้อมกันได้ โดยผู้วิจัยได้สรุปลักษณะของทฤษฎีความต้องการตามแนวคิดของแอลเดอร์เฟอร์ ดังแผนภาพ ที่ 4

แผนภาพที่ 4 ความต้องการตามแนวคิดของแอลเดอร์เฟอร์ (Alderfer, 1940 : 115)

ที่มา : พงษ์ศักดิ์ ชิมมอนต์ส, 2557 : 152

2.2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง

แนวคิดในการอธิบายความคาดหวังของ รอทเทอร์ (Rotter, อ้างถึงใน สุริย์ กาญจนวงศ์, 2549 : 58) แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ความคาดหวังเฉพาะกับความคาดหวังทั่วไป ซึ่งความคาดหวังเฉพาะ (Specific Expectancies) สะท้อนให้เห็นประสบการณ์ที่ได้รับจากสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งในอดีตกับความคาดหวังทั่วไป (Generalized Expectancies) ซึ่งเป็นผลรวมของประสบการณ์ในสถานการณ์ต่างๆที่คล้ายคลึงกันหรือเกี่ยวข้องกัน โดยแนวคิดของความคาดหวังได้ถูกจัดอยู่ในกลุ่มทฤษฎีการบริหารและผลงานวิจัยที่เน้นกระบวนการจูงใจ (Process Theories of Motivation) ซึ่งมุ่งหากระบวนการที่จะกระตุ้น นำทางและรักษาไว้ซึ่งพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของบุคคล (ปภาวดี มนตรีวัต, 2554 : 17)

1. องค์ประกอบของความคาดหวัง

แนคเลอร์และลอว์เลอร์ (Nackler and Lawler, อ้างถึงใน สังเวียน อ่อนแก้ว, 2536 : 65) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความคาดหวังไว้ 3 ประเภท คือ

1.1 การคาดหวังเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้น บุคคลจะมีพฤติกรรมอย่างไร จะขึ้นอยู่กับในใจเขามีการคาดหวังอย่างไรเกี่ยวกับผลที่ติดตามมา

1.2 ความพอใจหรือคุณค่าของผลที่เกิดขึ้น ผลที่เขาคาดว่าจะเกิดขึ้นนั้นได้ก่อให้เกิดความพอใจหรือมีคุณค่าแก่เขาเพียงใด

1.3 ความคาดหวังเกี่ยวกับกำลังความพยายามกับผลการปฏิบัติงาน ความคาดหวังของบุคคลเกี่ยวกับความยุ่งยากในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของบุคคลนั้นว่าจะปฏิบัติงานดังกล่าวหรือไม่

2. ความหมายของความคาดหวัง

วรูม (Vroom, 1970:91-103) กล่าวถึงความคาดหวังในทฤษฎี Valence, Instrumentality and Expectancy (V.I.E.) ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประเภท คือ

1. V มาจากคำว่า Valence หมายถึง ความพึงพอใจของมนุษย์ที่มีต่อผลลัพธ์ (Outcomes) ของการกระทำ ซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญที่สุดของความพึงพอใจของมนุษย์ ระดับของความพึงพอใจที่มนุษย์คาดหวังว่าจะได้จากผลลัพธ์นั้นๆ ไม่ใช่เกิดจากการเห็นคุณค่าที่แท้จริงของผลลัพธ์นั้นเสมอไป

2. I มาจากคำว่า Instrumentality หมายถึง ความเชื่อถือ วิธีการในการเชื่อมโยงผลลัพธ์อย่างหนึ่ง ไปสู่ผลลัพธ์อีกหลายอย่าง

3. E มาจากคำว่า Expectancy หมายถึง การคาดการณ์จากความเชื่อว่าผลลัพธ์จะเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด

เกทเซลส์ และคณะ (Getzels et al., 1968 : 45-47) กล่าวว่า ความคาดหวังของบุคคลย่อมแตกต่างกันไปเพราะคนเราต่างมีความคิดและความต้องการแตกต่างกัน พฤติกรรมทางสังคมของบุคคลจึงแตกต่างกันออกไปด้วย

มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด (Oxford University, 1989 : 281) ให้ความหมายของความคาดหวังว่า เป็นสภาวะทางจิตซึ่งเป็นความรู้สึกนึกคิด หรือเป็นความคิดเห็นอย่างมีวิจารณ์ญาณของบุคคลที่คาดคะเน หรือคาดการณ์ล่วงหน้าต่อบางอย่างว่าควรจะมี ควรจะเป็น หรือควรจะมีเกิดขึ้น

มอนดี้ (Mondy, 1990) ได้ให้ความหมายของความคาดหวังว่าเป็น การคาดการณ์ของบุคคลต่อสิ่งต่าง ๆ โดยบุคคลจะใช้ประสบการณ์ที่เคยประสบมาเป็นปัจจัยในการกำหนดความคาดหวัง ความคาดหวังจึงเป็นความรู้สึก ความคิดเห็น การรับรู้ การตีความ หรือการคาดการณ์ต่อสิ่งต่างๆที่ยังไม่เกิดขึ้น พฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลจึงเป็นไปตามผลลัพธ์ของความคาดหวังที่ตั้งไว้

จากความหมายความคาดหวังข้างต้น สรุปได้ว่า เป็นการตอบสนองทางจิตวิทยา ซึ่งตนเองคาดว่าจะได้รับบางสิ่งจากสถานการณ์ หรือบุคคล โดยผ่านประสบการณ์หรือการเรียนรู้เช่น หากบุคคลมีการเรียนรู้ว่า การค้าขายเสพติดจะทำให้ได้รับความมั่งคั่ง บุคคลก็จะเกิดความคาดหวังว่าจะได้รับเงินจากการค้าขายเสพติดเป็นเหตุให้บุคคลมีพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความคาดหวังของตนเองด้วยการก้าวสู่การกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นต้น

2.2.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ

การศึกษาแรงจูงใจของมนุษย์ได้มีการพัฒนามาเรื่อย ๆ โดยมีการศึกษาที่แตกต่างกันไป เช่น จำแนกตามลักษณะแรงจูงใจภายใน และแรงจูงใจภายนอก หรือจำแนกกลุ่มโดยเน้นตามวัตถุประสงค์ของทฤษฎี ซึ่งลักษณะหลังนี้ ปัจจุบันนิยมจำแนกทฤษฎีแรงจูงใจออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มทฤษฎีเน้นเนื้อหา (Content Theories of Motivation) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มุ่งสำรวจความต้องการ โดยพยายามชี้ให้เห็นว่า มีปัจจัยอะไรบ้างที่อยู่ในตัวบุคคล และสิ่งแวดลอมที่กระตุ้นให้เขาเกิดผลการปฏิบัติและกลุ่มทฤษฎีที่เน้นกระบวนการ

(Process Theories) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่พิจารณาถึงกระบวนการคิด ความเข้าใจเมื่อบุคคลเลือกรูปแบบพฤติกรรมที่จะกระทำมากกว่าความต้องการที่จะกระทำ ความต้องการที่กระตุ้นให้กระทำเป็นการให้ความสำคัญว่ามีเป้าหมายอะไร ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกที่จูงใจคนและถูกจูงใจอย่างไร (ปภาวดี มนตรีวัต, 2554 : 15)

1. ความหมายของการจูงใจ

เมื่อใดก็ตามที่เราศึกษาการจูงใจ (Motivation) ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้น เรามีข้อสมมติที่สำคัญว่าพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลผู้นั้นเป็นการกระทำที่มีจุดมุ่งหมาย กล่าวได้ว่า การจูงใจบุคคลเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมายปลายทางทั้งสิ้น การศึกษาถึงการจูงใจจึงเป็นความพยายามที่จะบรรยาย อธิบาย หรือพยากรณ์ถึงเหตุจูงใจที่บุคคลแสดงพฤติกรรม และพิจารณาว่ามีปัจจัยหรือตัวแปรอะไรที่ทำให้มีเหตุจูงใจ (ปภาวดี มนตรีวัต, 2554 : 19) โดยคำว่า “การจูงใจ” มาจากคำในภาษาละตินว่า “Movere” ซึ่งแปลว่า “Move” หรือ “เคลื่อนที่”

นักวิชาการได้ให้ความหมายของแรงจูงใจ (Motivation) ไว้หลายท่าน มีดังนี้

สมยศ นาวิการ (2543 : 28 - 29) ได้ให้ความหมายว่า แรงจูงใจ หมายถึงพลังที่ริเริ่มกำกับและกำจูนพฤติกรรมและการกระทำส่วนบุคคลและเป็นกระบวนการทางจิตวิทยาที่ให้ความมุ่งหมายหรือทิศทางแก่พฤติกรรม

ราตรี พัฒนรังสรรค์ (2544 : 254) ได้ให้ความหมายว่า แรงจูงใจ หมายถึงภาวะหรือองค์ประกอบที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาอย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อ ไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตนต้องการหรือผู้ทำการชักจูงกำหนด

ณัฐยา ไพรสงบ (2546 : 11) ได้ให้ความหมายว่า แรงจูงใจ หมายถึง สภาวะที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำกิจกรรมออกมาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตนเอง

บุศรา เตียรณบรรจง (2546 : 12) ได้ให้ความหมายว่า แรงจูงใจ หมายถึง สิ่งจูงใจหรือสิ่งกระตุ้นพฤติกรรมในการทำงานของแต่ละบุคคลทำให้ผู้ปฏิบัติงานนั้นด้วยความตั้งใจ เต็มใจ พร้อมใจและพอใจที่จะทำงานนั้นให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรนั้น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มัลลิกา ต้นสอน (2547 : 194) ได้ให้ความหมายว่า แรงจูงใจ หมายถึง ความยินดีและเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายาม เพื่อให้ทำงานบรรลุเป้าหมาย บุคคลที่มีแรงจูงใจจะ

แสดงออกมาในการแสดงพฤติกรรมด้วยความกระตือรือร้น มีทิศทางที่เด่นชัด และไม่ย่อท้อ เมื่อเผชิญอุปสรรคหรือปัญหา

พจนานุกรม ซีมมอนส์ (2557 :160) ได้ให้ความหมายว่า แรงจูงใจ หมายถึง การชักนำให้บุคคลมีพฤติกรรมไปในทิศทางที่ต้องการ โดยอาจจูงใจด้วยพลังผลักดันจากภายนอกตัวบุคคล เช่น ค่าจ้าง รางวัล หรือด้วยพลังจากภายในหรือกระบวนการทางความคิดของตัวบุคคลเอง เช่น ความภาคภูมิใจตนเอง หรือจากพลังผลักดันทั้งจากภายนอกและภายในผสมผสานกัน

พจนานุกรม (Cambridge Advanced Learners' Dictionary, 2003 : 809) การจูงใจ หมายถึง “การทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่ต้องการ การทำให้บุคคลมีความต้องการที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดี”

พจนานุกรมอเมริกันเฮริเทจ (American Heritage Dictionary, 2001 : 553) ได้ให้ความหมายของ การจูงใจ หมายถึง “การจัดสิ่งจูงใจให้ การเคลื่อนที่ไปสู่การกระทำ”

เบอร์บี้ (Burby, 1975 : 49) ได้ให้ความหมายของการจูงใจ หมายถึง “ไม่ว่าสิ่งใดที่คลอใจให้บุคคลมุ่ง ไปสู่เป้าหมาย เป็นการจูงใจทั้งสิ้น”

กีบสัน (Gibson, 1997 : 12) ได้ให้ความหมายของการจูงใจ หมายถึง การที่พลังจากภายนอกหรือพลังจากภายในตัวบุคคลชักนำและทำให้บุคคลแสดงออกซึ่งพฤติกรรม”

นักวิชาการอธิบายความหมายของการจูงใจไว้หลากหลาย ที่สำคัญ เช่น อัลแดง และ กุซุฮารา (Aldag and Kuzuhara, 2002 : 233) ได้ให้ความหมายของ การจูงใจ หมายถึง “การเคลื่อนที่ของตัวบุคคลเองและบุคคลอื่น ไปสู่เป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่ง โดยต้องมีสิ่งเร้าที่จะนำพฤติกรรมไปสู่เป้าหมาย เป็นการเคลื่อนที่อย่างมีทิศทางโดยเน้นการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่มุ่งมั่นต่อการบรรลุผลของเป้าหมาย

กล่าวโดยสรุปได้ว่า แรงจูงใจ หมายถึง การที่บุคคลได้รับแรงกระตุ้นหรือสิ่งเร้าที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาเพื่อสนองความต้องการของตนเอง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ แรงจูงใจต้องมีทิศทางที่ชัดเจน และสามารถอธิบายได้ว่าต้องการอะไรจากแรงจูงใจนั้น แรงจูงใจอาจเกิดจากสิ่งเร้าภายในหรือภายนอกเพียงอย่างเดียวหรือทั้งสองอย่างพร้อมกัน หรือเกิดจากปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ และปัจจัยที่ไม่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ ซึ่งเมื่อบุคคลมีความพึงพอใจแล้ว จะเกิดแรงจูงใจตามมา

2. **ธรรมชาติของแรงจูงใจ (The Nature of Motivation)** แรงจูงใจของคนเรานั้น จะเกิดเมื่อมีสิ่งเร้า (Stimulus) สิ่งล่อใจ หรือสิ่งจูงใจ (Incentives) ที่มีอยู่ทั้งภายในและภายนอก

ร่างกายมากระตุ้น (Motivate) ทำให้คนเราเกิดการรับรู้ (Perception) จนเกิดความต้องการปรารถนา (Desire) ความคาดหวัง (Expectancy) สร้อยตระกูล ดิวนานนท์ ธรรมานะ, 2545 : 88) ความทะเยอทะยาน (Ambition) สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้คนเกิดสภาวะเสียสมดุลในร่างกายหรือจิตใจ หรือทั้งสองอย่างพร้อมกัน หรือเรียกว่า ความต้องการไม่พอ (Unsatisfied) จนทำให้เกิดความตึงเครียด (Tension) เกิดแรงขับภายในตัวบุคคลจนทำให้แสดงพฤติกรรม (Behavior) ที่มีทิศทาง อย่างมุ่งมั่น และเพียรพยายาม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายจนทำให้เกิดความพึงพอใจ (Satisfy) และลดความตึงเครียด (Reduction of Tension) โรบบินส์ และคัลเตอร์ (Robbins and Coulter, 2002 : 424-425 อ้างถึงใน สร้อยตระกูล ดิวนานนท์ ธรรมานะ, 2545 : 88)

ที่กล่าวมาทั้งหมดในเรื่องที่มาของแรงจูงใจ ซึ่งได้แก่ ความต้องการ แรงขับ สิ่งล่อใจ การตื่นตัว การคาดหวัง การรับรู้ และเป้าหมาย จะเห็นได้ว่าค่อนข้างยากที่จะกล่าวอธิบายแต่ละเรื่องแยกจากกัน โดยเอกเทศ ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละเรื่องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ตัวอย่างเช่น ความต้องการทำให้เกิดภาวะขาดสมดุลภายในร่างกาย หรือจิตใจมนุษย์อยู่ในภาวะขาดสมดุลไม่ได้ ต้องหาทางสนองความต้องการเพื่อให้เข้าสู่ภาวะสมดุล ส่งผลให้เกิดแรงขับเคลื่อนหรือแรงผลักดันพฤติกรรม ทำให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมอย่างมีทิศทาง มุ่งไปสู่เป้าหมาย เมื่อบรรลุเป้าหมายแล้วแรงผลักดันพฤติกรรมก็ลดลง ภาวะสมดุลก็กลับคืนมาอีกครั้งหนึ่ง จากคำอธิบายดังนี้ จะเห็นได้ว่าที่มาของแรงจูงใจหลายเรื่องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน พฤติกรรมที่เกิดจากแรงจูงใจทั้งหลาย มักจะมีลักษณะสำคัญ 3 ประการด้วยกัน คือ

1. พฤติกรรมที่เกิดจากพลังหรือตัวกระตุ้นพลังนี้อาจเป็นพลังเนื่องมาจากความต้องการทางกาย หรือจิตใจก็ได้
2. เป็นพฤติกรรมที่มีเป้าหมาย มีทิศทางที่ชัดเจน
3. เป็นพฤติกรรมที่มีความมุ่งมั่น หรือมีความเพียรพยายามที่จะนำไปสู่ความสำเร็จหรือเป้าหมายที่กำหนด (ประสาท อิศรปริดา, 2547 : 300)

3. พฤติกรรมที่เกิดจากแรงจูงใจ (Behavior) หมายถึง กิจกรรม หรือการกระทำ ที่เป็นการแสดงออกของอินทรีย์ (Organism) ทั้งที่เราสามารถสังเกตเห็นได้โดยตรง หรือทางอ้อมที่จะต้องอาศัยเครื่องมือหรือแบบทดสอบต่าง ๆ ไปตรวจสอบได้ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

3.1 พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) หมายถึง การกระทำทางร่างกายที่สามารถมองเห็น ได้ยิน สัมผัสได้ และระบุได้ชัดเจน เช่น การเสพยาเสพติด การค้ายาเสพติด เป็นต้น

3.2 พฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) หมายถึง พฤติกรรมที่เราไม่สามารถมองเห็น สังเกตได้โดยตรง หรือซ่อนแอบอยู่ในพฤติกรรมของเรา เช่น การตัดสินใจ ความรู้สึก การรับรู้ อารมณ์ เป็นต้น

4. ประเภทของแรงจูงใจ (Motivation Types) นักจิตวิทยาได้แบ่งประเภทของแรงจูงใจ โดยแบ่งตามลักษณะการเกิด ดังต่อไปนี้ (ประสาท อิศรปริดา, 2547 : 300-301)

4.1 แรงจูงใจลับพลัน (Aroused Motive) และแรงจูงใจสะสม (Motivational Disposition หรือ Latent Motive) แรงจูงใจลับพลัน คือ แรงจูงใจที่กระตุ้นให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมออกมาทันทีทันใด แรงจูงใจสะสม คือ แรงจูงใจที่มีอยู่แต่ไม่ได้แสดงออกทันที จะค่อย ๆ เก็บสะสมไว้รอการแสดงออกในเวลาใดเวลาหนึ่งต่อ

4.2 แรงจูงใจปฐมภูมิ (Primary Motive) และแรงจูงใจทุติยภูมิ (Secondary Motive) แรงจูงใจปฐมภูมิ คือแรงจูงใจอันเนื่องมาจากความต้องการที่เห็นพื้นฐานทางร่างกาย เช่น ความหิว ทราย และแรงจูงใจทุติยภูมิ คือ แรงจูงใจที่เป็นผลต่อเนื่องมาจากแรงจูงใจขั้นปฐมภูมิ

4.3 แรงจูงใจด้านสรีระวิทยา (Physiological Motive) และแรงจูงใจด้านจิตวิทยา (Psychological Motive) ซึ่งแรงจูงใจด้านสรีระวิทยา คือ แรงจูงใจที่พยายามผลักดันให้มนุษย์ตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางกายภาพของตน ได้แก่ ความต้องการยามหิว ความต้องการยามกระหาย ความต้องการทางเพศ ความต้องการนอนหลับพักผ่อน ความต้องการขับถ่าย และความต้องการออกซิเจน เป็นต้น แรงจูงใจด้านจิตวิทยา คือ แรงจูงใจนอกเหนือจากความต้องการขั้นพื้นฐาน เช่น มนุษย์ต้องการความรัก ความเข้าใจ ต้องการเกียรติยศชื่อเสียง ต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ต้องการหลีกเลี่ยงความอับอาย เป็นต้น

4.4 แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motive) และแรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motive) แรงจูงใจภายนอก คือ แรงที่เกิดขึ้นจากองค์ประกอบภายนอกตัวบุคคลประกอบด้วย คำกล่าวอาจเป็นสิ่งจูงใจ (Incentive) หรือ รางวัล หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมโดยตรง ตัวอย่างเช่น เตะตั้งใจขายยาเสพติด เพราะเพื่อนสัญญาว่าจะพาไปเที่ยว หลังจากขายยาให้จนหมด จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่าการได้เที่ยวกับเพื่อน ซึ่งเป็นองค์ประกอบภายนอกโดยความเป็นจริงแล้ว ไม่มีความสัมพันธ์กับการขายยาเสพติดเลย แรงจูงใจภายใน คือ

แรงจูงใจที่จะตรงกันข้ามกับแรงจูงใจภายนอก แรงจูงใจชนิดนี้เกิดขึ้นจากองค์ประกอบภายในตัวบุคคล เช่น ขาดยาเพราะจะได้เสพและติดมัน เป็นต้น

5. องค์ประกอบของการจูงใจ

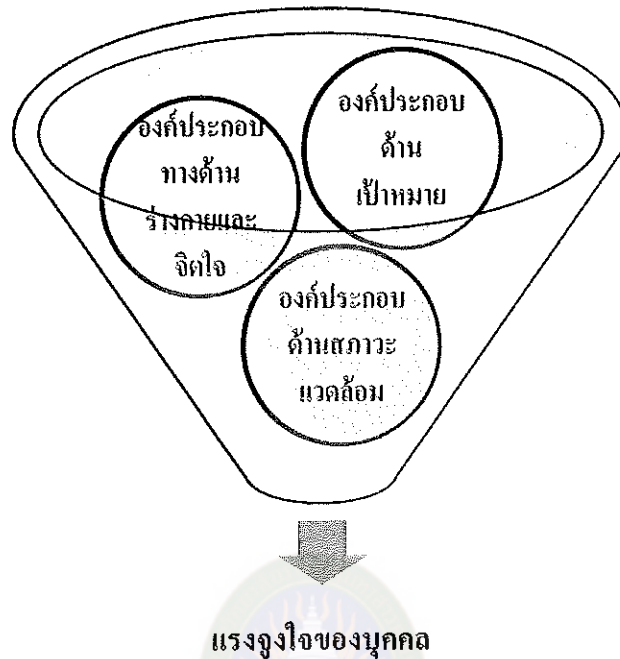
การจูงใจประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญได้แก่ องค์ประกอบด้านร่างกาย และจิตใจของบุคคล องค์ประกอบด้านเป้าหมายของบุคคล และองค์ประกอบด้านสภาวะแวดล้อม (ติน ปรัชญพฤทธิ์, 2527 : 393-394)

5.1 องค์ประกอบทางด้านร่างกายและจิตใจ เป็นองค์ประกอบซึ่งอยู่ภายในตัวบุคคล หมายถึงเหตุจูงใจ (Motive) การรู้หรือที่นักวิชาการบางคนเรียกว่า “ประจักษ์” (Cognition) ความต้องการ (Need) และองค์ประกอบทางด้านชีววิทยา เป็นต้น เหตุจูงใจ หมายถึง สิ่งเร้าที่มีพลังมากพอที่จะชักนำให้บุคคลเกิดความรู้สึกตั้งใจกระทำการหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จ ซึ่งอาจจะประกอบด้วยความรู้สึกตามสัญชาตญาณ ความอยาก ความโน้มเอียงที่จะทำความปรารถนากระหน่ำกันโดยปราศจากการไตร่ตรอง และผลประโยชน์ (พจนานุกรมศัพท์ สังคมวิทยา, 2524 : 235) การรู้หรือประจักษ์ ได้มาจากการที่อินทรีย์เรียนรู้หรือมีประสบการณ์จากสภาพแวดล้อมในอันที่จะปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเท่านั้น ทั้งนี้ อาจรวมถึงการควบคุมสภาพแวดล้อมเหล่านั้นให้เป็นที่ไปในทิศทางที่ตนต้องการด้วย กิวฟอร์ด และเกรย์ (Guiford and Gray, 1970 : 200) ความต้องการรวมถึงความต้องการทางด้านกายภาพ ความมั่นคง สังคมยกย่อง และความประสงค์ที่จะทำอะไรให้สำเร็จด้วยตนเอง ส่วนองค์ประกอบทางด้านชีววิทยานั้น มีต่อในร่างกายมนุษย์อยู่หลายต่อมที่เป็นที่มาของการจูงใจ ต่อมาที่สำคัญที่สุดคือต่อมไฮโปธาลามัส (Hypothalamus) กิวฟอร์ด และเกรย์ (Guiford and Gray, 1970 : 29) ต่อมาจะต้องอยู่ที่ฐานของสมองใกล้ต่อมพิทูอิทารี (Pituitary Gland ที่ทำหน้าที่ขับน้ำซึ่งควบคุมความเจริญเติบโตของร่างกาย) และมีผลต่อความหิวความกระหาย ความหลับ ความตื่น การสนองตอบทางเพศ ความเปลี่ยนแปลงทางด้านอวัยวะในมนุษย์ และการควบคุมอุณหภูมิภายในร่างกาย

5.2 องค์ประกอบด้านเป้าหมาย สำหรับองค์ประกอบนี้อาจอธิบายได้ว่ามนุษย์เรานั้นมีจุดหมายแตกต่างกันออกไปทั้งทางด้านกายภาพและสังคม ทั้งนี้ รวมทั้งจุดมุ่งหมายที่เข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จุดมุ่งหมายที่จะได้รับการยกย่องและความสำเร็จ

5.3 องค์ประกอบด้านสภาวะแวดล้อม อธิบายได้ว่า การจูงใจของบุคคล อาจจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลและเทศะนั้นคือการจูงใจมักจะเปลี่ยนแปลงหรือแตกต่างกันไปตามความแตกต่างของบุคคล สถานที่ และช่วงเวลา

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของแรงจูงใจในตัวบุคคลนั้น ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆดังแผนภาพที่ 5

แผนภาพที่ 5 แสดงองค์ประกอบของแรงจูงใจ

ที่มา : พงษ์ศักดิ์ ชิมมอนต์ส, 2557 : 164

6. ทฤษฎีแรงจูงใจของแมคคิลเลนด์

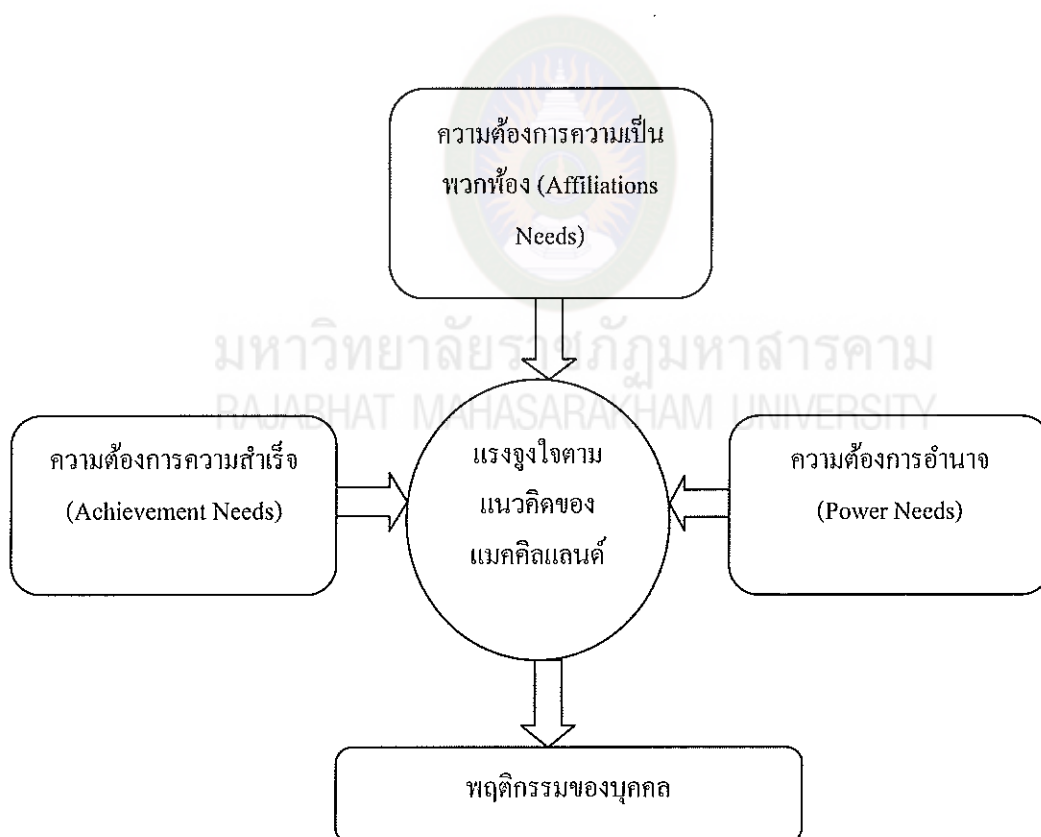
ทฤษฎีความแรงจูงใจของแมคคิลเลนด์ จัดอยู่ในกลุ่มของทฤษฎีเนื้อหา เพราะเป็นการศึกษาให้เข้าใจถึงแรงผลักดัน ที่อยู่ภายในตัวบุคคลที่เป็นผู้นำทำให้เกิดพฤติกรรมที่แสดงออกมา โดย ทฤษฎีของแมคคิลเลนด์จะมุ่งอธิบายพฤติกรรมของบุคคลและความมีประสิทธิภาพของพฤติกรรมนั้น ๆ ทฤษฎีนี้กล่าวถึงความต้องการของบุคคลที่ได้รับการเรียนรู้และพัฒนาขึ้นมาจากประสบการณ์ในช่วงชีวิตที่ผ่านมาและจากวัฒนธรรมทางสังคมของบุคคล แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

6.1 ความต้องการความสำเร็จ (Achievement Needs) หมายถึง ความปรารถนาที่จะทำให้บางสิ่งบางอย่างดีขึ้นหรือมีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าที่เคยทำมาก่อน ซึ่งในบางครั้งบุคคลที่ไม่พึงพอใจกับชีวิตที่เป็นอยู่ของตัวเอง ก็จะพยายามหาวิถีทางที่จะทำให้ตัวเองรู้สึกพึงพอใจ และประสบความสำเร็จ ซึ่งบางครั้งถึงแม้จะเป็นวิถีทางที่ไม่ถูกต้องก็ตาม

6.2 ความต้องการความเป็นพวกพ้อง (Affiliations Needs) หมายถึง ความต้องการความสัมพันธ์ที่เป็นมิตร การยอมรับของกลุ่มและเป็นที่ชื่นชอบจากบุคคลอื่น บุคคลประเภทนี้จึงให้ความสนใจในความรู้สึกของผู้อื่น มักเห็นด้วยและมีอารมณ์ร่วมไปกับผู้อื่น พยายามสร้างและรักษาความเป็นมิตร ชอบสนุกสนานกับงานเลี้ยง และกิจกรรมทางสังคม

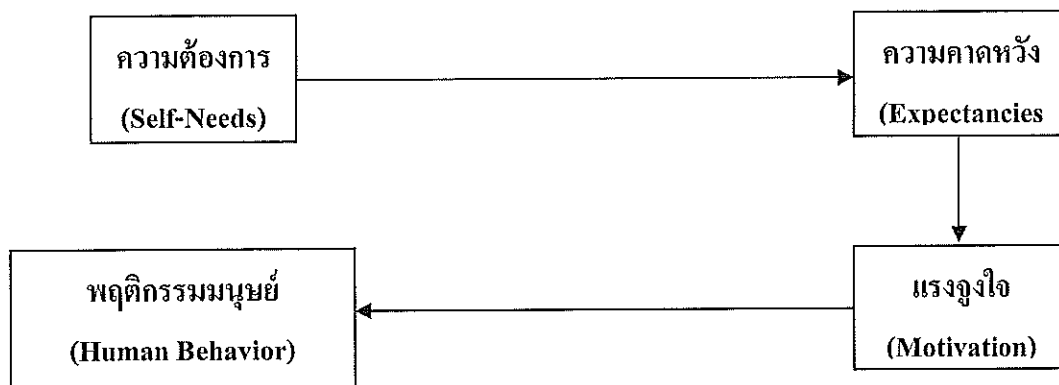
6.3 ความต้องการอำนาจ (Power Needs) หมายถึง ความต้องการหรือความปรารถนาที่จะได้มาและรักษาควบคุมบุคคลอื่นโดยตรง บุคคลประเภทนี้ต้องการเป็นผู้นำ ชอบแข่งขันเพื่อให้ตนเองมีสถานภาพที่สูงขึ้น และชอบการเผชิญหน้า

สรุปได้ว่า จากทฤษฎีของแมคคิลเลนดั้นั้น ทุกคนมีความต้องการทั้ง 3 ด้าน อยู่ในตัวแต่มีระดับมากน้อยแตกต่างกันไป บุคคลใดมีความต้องการด้านใดสูงจะแสดงออกมาให้เห็นเด่นชัด เป็นบุคลิกภาพส่วนบุคคลทำให้บุคคลมีพฤติกรรมแตกต่างกันออกไป โดยสามารถแสดงได้ดังแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ 6 แสดงความต้องการที่เป็นแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรมตามแนวคิดของแมคคิลเลนดั้น ที่มา : พงษ์ศักดิ์ ชิมมอนต์ส, 2557 : 166

จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้สรุปถึงกระบวนการของการเกิดพฤติกรรมมนุษย์ ดังนี้

แผนภาพที่ 7 แสดงกระบวนการเกิดพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองของมนุษย์
ที่มา : ดัดแปลงจาก กระบวนการเกิดพฤติกรรมมนุษย์. พงษ์ศักดิ์ ชิมมอนต์ส, 2557 : 168

จากแผนภูมิดังกล่าวสามารถอธิบายกระบวนการเกิดพฤติกรรมมนุษย์ เช่น หากนายหนึ่งได้ตระหนักถึงความต้องการของตนเองว่า ตนต้องการมีสภาพความเป็นอยู่ของชีวิตที่ดีขึ้น มีสิทธิและเสรีภาพในชีวิต และ นายหนึ่งได้เกิดความคาดหวังว่า หากตนเองเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ความต้องการของตนเองดังกล่าว จะได้รับการตอบสนอง นายหนึ่งจึงได้ตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง จากสถานการณ์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ความต้องการและความคาดหวังของนายหนึ่งได้เป็นแรงจูงใจให้นายหนึ่งเกิดพฤติกรรม ในกรณีมีส่วนร่วมทางการเมือง

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทสตรีในทางการเมือง

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาสตรีมีการตื่นตัวในเรื่องบทบาทของสตรีเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในประเทศตะวันตก จะมีการตื่นตัวทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการความตื่นตัวในความเสมอภาคระหว่างเพศ การถูกกดขี่ทางเพศ การเกิดขบวนการต่าง ๆ เพื่อให้ได้รับความเสมอภาคกับเพศชาย สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้จนบางเรื่องไม่จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยเพศชาย เมื่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ได้มีการศึกษาสถานภาพและบทบาทของสตรีอย่างกว้างขวางขึ้น โดยแนวโน้มของการศึกษาส่วนใหญ่จากจุดยืนของผู้ที่เรียกร้องความเสมอภาค การศึกษาเรื่องของสตรีนั้นมิใช่เพียงเพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็นของนักวิชาการเท่านั้น หากมีจุดหมายที่จะเปลี่ยนแปลงสถานภาพที่สตรีคือ

กว่าเพศชายด้วย สตรีส่วนใหญ่จะมีความรู้สึกในเรื่องความสำนึกเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างเพศและจัดตั้งขบวนการสตรีต่าง ๆ ในการเรียกร้องสิทธิ ความเสมอภาค นอกจากนี้สตรียังเข้าร่วมในสมาคมหรือกลุ่มต่าง ๆ เพื่อแยกตัวออกจากสังคม การแยกตัวออกจากสังคมของสตรีในรูปการตั้งกลุ่มของตนเองหรือขบวนการนี้เป็นเพราะสตรี มีความสำนึกในเรื่องความแตกต่างระหว่างสถานภาพ และบทบาททางเพศเป็นหลักสำคัญ

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าสตรีได้เข้ามามีบทบาทยิ่งขึ้นในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่เดิมสตรีมักจะมีบทบาทเฉพาะในครอบครัว ภายหลังเมื่อสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจได้เปลี่ยนแปลงไป สตรีมีความจำเป็นต้องออกมาทำงานทำนอกบ้านเพื่อช่วยหารายได้มาจุนเจือครอบครัวอีกทางหนึ่ง จึงทำให้มองเห็นคุณค่าของตนในการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้นเท่าเทียมเพศชายได้

กลุ่มพลังทางการเมืองที่มีอยู่มากมาย สตรีได้เข้าไปมีส่วนร่วมมากขึ้น ซึ่งจะเป็นผลดี ต่อการเปลี่ยนแปลงทางสถานภาพและบทบาททางการเมืองของสตรีปัจจัยที่มีส่วนผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเปิดโอกาสให้สตรีเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ บุคลิกภาพของสตรีในสังคมสมัยใหม่ ได้ทำให้สตรีมีความเชื่อมั่นในตัวเอง มีความมั่นคงทางจิตใจ มีทักษะและความรอบรู้กว้างขวางมีความเป็นอิสระและกล้าที่จะแสดงออกในความคิดเห็นของตนเองและมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงบทบาททางการเมือง ฮาโรลด์ ดี ลาสเวลล์ (Harold D. Lasswell, 1966 : 12-15) โดย ลาสเวลล์ (Lasswell, 1966 : 12-15) มีความเห็นว่าบุคลิกภาพของสตรีในสมัยใหม่นี้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสังคม ให้ทันสมัย (Modernization) ที่ยึดหลักการของความเสมอภาคระหว่างเพศในการมีบทบาททางการเมืองอย่างเท่าเทียมกัน แม้ว่าสตรีจะได้รับโอกาสมากขึ้น แต่ในความเป็นจริงบางครั้งก็ยังมี ปัญหาอยู่บ้าง โดยเฉพาะเรื่องความเสมอภาคระหว่างสตรีกับบุรุษนั้นสตรียังมีฐานะเป็นพลเมืองชั้นสองที่ถูกกีดกัน ถูกกลั่นแกล้งอยู่เนื่อง ๆ

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าสู่บทบาททางการเมืองของสตรี ได้มีผู้ศึกษาในหลายด้าน ทั้งในแง่สังคมวิทยา รัฐศาสตร์ จิตวิทยา ที่ปรากฏในงานวิจัยด้านต่าง ๆ เช่น

เคิร์กแพทริก (Kirkpatrick, 1979 : 8-10) ได้อธิบายถึง ข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าสู่บทบาททางการเมืองของสตรี ดังนี้

1. ข้อจำกัดทางด้านจิตวิทยา (Psychological Constraints) นับเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้สตรีขาดบุคลิกภาพในการเป็นผู้นำ ประกอบกับความเชื่อตามคำสอนทางศาสนาที่เน้นบทบาทของบุรุษให้เป็นผู้ใช้อำนาจครอบครัว มีการให้ทัศนะเกี่ยวกับจุดกำเนิด สังคมที่ต้อง

อาศัยการใช้อำนาจบังคับในการจัดระเบียบของสังคม จึงทำให้สตรีเชื่อว่าการใช้อำนาจบังคับในสังคมนั้นเป็นเรื่องของบุรุษ

2. ข้อจำกัดทางวัฒนธรรม (Cultural Constraints) วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่กำหนดบุคลิกภาพที่แตกต่างกันระหว่างบุรุษและสตรี วัฒนธรรมจะเป็นตัวกำหนดบรรทัดฐานของเพศจำแนกพฤติกรรมและบทบาทของแต่ละเพศ โดยอาศัยกระบวนการสั่งสมและกล่อมเกลาทางการเมือง จึงเป็นที่เชื่อกันว่าวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดและจำกัดการพัฒนาตนเองของสตรี จำกัดทางเลือกและโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี

3. ข้อจำกัดทางด้านบทบาท (Role Constraints) เชื่อว่าบุคคลจะพยายามรักษาบทบาทของตนและพยายามประพฤติปฏิบัติตาม ถูกคาดหวังจากสังคมภายนอก ดังนั้น เมื่อสตรีจำเป็นต้องปฏิบัติตามบทบาททางเพศที่สังคมคาดหวังในการเป็นภรรยาและมารดา จึงทำให้สตรีไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมอื่นได้

4. ข้อจำกัดจากการวางแผนร่วมกันของบุรุษ (Male Conspiracy) เพื่อผูกมัดให้สตรียึดติดอยู่กับบทบาทในการเป็นภรรยาและมารดา อาจจะยอมให้สตรีได้เข้ามามีบทบาทในทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมบ้างในระดับต่ำ แต่ไม่ยอมรับให้สตรีได้มีโอกาสก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำทั้งนี้มิสาเหตุมาจากความเชื่อที่ว่าบุรุษต้องการรักษาอำนาจและตำแหน่งที่มีอิทธิพลทางการเมืองของตนไว้นั่นเอง

จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าสู่บทบาททางการเมืองของสตรี ประกอบด้วยปัจจัยที่มาจากตัวของสตรีเอง ได้แก่ คุณลักษณะของสตรี และปัจจัยภายนอกตัวสตรี ได้แก่ ค่านิยม วัฒนธรรมทางสังคม กฎหมาย ลักษณะการปกครอง สิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการเข้าสู่บทบาททางการเมืองสตรีทั้งสิ้น

ทฤษฎีสตรีนิยมและทฤษฎีของกฎหมายของนักสตรีนิยม

คำว่าสตรีนิยม (Feminism) หรือ ทฤษฎีสตรีนิยม (Feminist Theory) แม้ว่าจะเริ่มเป็นที่ยอมรับกันในกลุ่มนักวิชาการหรือผู้เคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิสตรีในประเทศไทยบ้างแล้ว หลังจาก ได้ใช้คำหรือการอธิบายแนวคิดกันเป็นเวลาหลายปีต่อเนื่องกัน แต่โดยทั่วไปแล้วมักจะมีการนำเสนอในทำนองที่ว่า สตรีนิยม หรือทฤษฎีสตรีนิยมนั้นเกี่ยวข้องกับตะวันตก และมองกันว่าเป็นแนวคิดครอบงำแบบอาณานิคม การนำเสนอแบบนี้ไม่ได้เอื้อต่อการต่อสู้เพื่อสิทธิของผู้หญิงในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิส่วนตัว และการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีมาเป็นเวลานานมาเป็นข้อพิจารณา จริงอยู่การต่อสู้เหล่านั้น อาจเป็นการกระทำในระดับ

ปัจเจกบุคคล หรือแม้กระทั่งในบางกรณีกระทำในระดับสถาบันหรือกลุ่มองค์กรและในขณะเดียวกันอาจไม่ได้ขึ้นป้าย หรือเรียกกันว่าเป็นการต่อสู้ของนักสตรีนิยม ซึ่งคนจำนวนมากคุ้นเคยกับคำทับศัพท์ว่า “เฟมินิสต์” ผู้หญิงที่ต้องต่อสู้เพื่อสิทธิเหล่านั้นก็คือนักสตรีนิยม หรือ “เฟมินิสต์” หลาย ๆ คน เป็น “เฟมินิสต์” ระดับแนวหน้าเสียงด้วยซ้ำไป

ดังนั้น หากจะกล่าวว่ คำว่าสตรีนิยม (Feminism) แท้ที่จริงแล้วก็เป็นแต่เพียงถ้อยคำหรือภาษาที่นำเอาบรรดาผู้หญิงมารวมขบวนการเดียวกันเพื่อเปลี่ยนแปลงทางสังคมให้มีการยอมรับผู้หญิง และเปลี่ยนแปลงสถานะของผู้หญิงให้ดีขึ้นนั่นเอง แต่สตรีนิยมอาจมีหลายแนวทางหรือหลายแนวคิด แต่สตรีนิยมแนวทางต่าง ๆ นั้น ก็พบว่า มีความเหมือนกันในบางประเด็นที่จะต่อสู้เพื่อขจัดการกดขี่ ต่อผู้หญิง และเปลี่ยนแปลงสังคมเพื่อให้ผู้หญิงมีสิทธิและชีวิตที่ดีขึ้น

ในที่นี้ขอสรุปแนวคิดเรื่องทฤษฎีสตรีนิยม โดยสังเขป ดังต่อไปนี้ คือ

1. สตรีนิยมแนวเสรีนิยม (Liberal Feminism)

นักสตรีนิยมรุ่นแรกของกลุ่มนี้เรียกร้องการปฏิบัติต่อหญิงชายอย่างเท่าเทียมกัน นักสตรีนิยมแนวเสรีนิยมนำเสนอว่า โดยธรรมชาติแล้วผู้หญิงมีตัวตนเป็นอิสระจากผู้ชาย และมีสิทธิขั้นพื้นฐานและผลประโยชน์เช่นเดียวกับผู้ชาย แต่พวกเขาอยู่ภายใต้โครงสร้างที่ปฏิเสธสิทธิทั้งหลายในฐานะเป็นพลเมืองเช่นเดียวกับที่ผู้ชายได้รับ สิทธิที่เรียกร้องประกอบด้วยสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ สิทธิในเสรีภาพ และการแสวงหาความสุข งานเขียนของนักสตรีนิยมแนวเสรีนิยมรุ่นแรก มีดังเช่น A Vindication of the Right of Women (1790) ของ แมรี่ วอลล์สโตนคราฟท์ (Mary Wollstonecraft, 1759 : 143) ซึ่งบรรยายว่าผู้หญิงเป็นตัวแทนของเหตุผล ข แต่ความต่ำต้อยของเธอนั้น ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากได้รับการศึกษาน้อย และหากได้รับโอกาสเท่าเทียมกันแล้ว ก็อาจแก้ไขเยียวยาได้

งานเขียนของ วิลเลียม ทอมสัน (William Thompson, 1825) เรื่อง Appeal of One Half of the Human Race, Women, Against the Pretensions of the Other Half, Men To Retain Them in Political and Thence Civil and Domestic Slavery ซึ่งเขาได้ตอบโต้การกล่าวอ้างที่ว่าผู้หญิงไม่มีความสนใจอะไร ที่แตกต่างไปจากความสนใจที่บิดาและสามีของพวกเขา มี ดังนั้น ไม่จำเป็นต้องให้ผู้หญิงมีตัวแทนทางการเมืองแยกออกไปต่างหาก โดยให้ความเห็นว่า ความสามารถทางสติปัญญาของผู้หญิงมีอย่างน้อยที่สุดก็เท่า ๆ กับผู้ชาย และโต้ตอบไปอีกว่า ความแตกต่างทางกายภาพของผู้หญิงไม่ควรจะถูกนำมาใช้ในการถูกจำกัดสิทธิทางการเมืองของพวกเขาแต่ประการใด และการกำหนดกฎหมายให้แตกต่างกันจากพื้นบานทางสภาพร่างกายที่แตกต่างกัน โดยธรรมชาติ นั้น กฎหมายกำหนดให้สภาวะร่างกายเป็น

เรื่องอาชญากรรม และเขาเชื่อว่าผู้หญิงจะไม่มีวันบัญญัติกฎหมายอย่างผู้ชายได้บัญญัติออกมาจำนวนมาก และเป็นกฎหมายที่สร้างความชั่วร้าย และทำให้เกิดความทุกข์ยากไปทั่วโลกนั้น ผู้หญิงต้องการอิสรภาพทางเศรษฐกิจ และต้องยกเลิกกฎหมายที่เลือกปฏิบัติทั้งหลายพร้อมกับเสนอว่า “ในประวัติศาสตร์นั้น ไม่ว่าแรงงานระบบใด รัฐบาลรูปแบบใด ภายใต้อุปสรรคของชายที่เปลี่ยนแปลงไปเขาจะคงเอาผู้หญิงไว้เป็นทาสอยู่ต่อไป”

ในหนังสือ *The Subjection of Women* (1869) ของ จอน สจวร์ต มิล (John Stuart Mill, 1806) เขาได้ให้เหตุผลที่ว่า ผู้หญิงไม่เหมาะกับชีวิตที่เป็นของสาธารณะเพราะมีประสบการณ์การจำกัดจากบทบาทดั้งเดิมและผลประโยชน์ ที่ผู้ชายมีในการจำกัดบทบาทของผู้หญิง แต่ มิลล์ (Mill, 1806) ได้ถูกเสนอรวมใน *The Subjection of Women* แต่ใน *The Enfranchisement of Women* (1851) และเรียงความเรื่อง การแต่งงาน Taylor เสนอเรื่องความเสมอภาคอย่างสมบูรณ์สำหรับผู้หญิงในด้านส่วนบุคคลและด้านการเมืองว่า ต้องเปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้เข้ามามีตำแหน่งทางการเมืองและอาชีพต่างๆ

นักสตรีนิยมแนวเสรีนิยมเรียกร้องการแก้ไขทางกฎหมายเพื่อความเสมอภาคระหว่างเพศ การมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง โอกาสในการทำงานที่เท่าเทียมกัน ค่าจ้างที่เท่าเทียมกัน โอกาสในการศึกษา การเป็นผู้พิพากษา และสิทธิบางประการในการยุติการตั้งครรภ์

สตรีนิยมแนวเสรีนิยมถูกวิจารณ์ว่า เน้นการใช้ยุทธศาสตร์ของการดึงผู้หญิงเข้าไปสู่ ในมาตรฐานซึ่งกำหนดโดยผู้ชายและเพื่อผู้ชาย และไม่ได้ต้องการเปลี่ยนแปลงสถาบันทางสังคม อย่างถอนรากถอนโคน เช่น ไม่ได้ต้องการเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมหรือครอบครัวที่เกิดจากชีวภาพ หรือการแต่งงานแบบผัวเดียวเมียเดียว หรือการรวบยอดความคิดว่าผู้หญิงต้องเลี้ยงลูก

ความสำเร็จของสตรีนิยมถูกมองว่าส่งผลในระดับปัจเจกบุคคล แต่ทว่าผู้หญิงในฐานะที่เป็นกลุ่มยังพบอุปสรรคมากมายอยู่และไม่สามารถเปลี่ยนแปลงสถานภาพของผู้หญิงในฐานะ ที่เป็นกลุ่มได้ แล้วความสำเร็จเช่นนั้นจะถือว่าเป็นความสำเร็จของเฟมินิสต์อย่างแท้จริงได้หรือ ในเมื่อต้องปรับเปลี่ยนให้เข้ากับมาตรฐานของผู้ชาย และบางครั้งถูกมองว่า ทำให้ศักยภาพของสตรีนิยมแนวรากเหง้า อ่อนแอไป และความสำเร็จของผู้หญิงในวิชาชีพบางวิชาชีพจะมีขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อผู้หญิงพวกนั้น “เป็นเหมือนผู้ชาย”

ในส่วนของกฎหมายแนวเสรีนิยมเองก็ไม่ได้ช่วยทำให้เข้าใจลักษณะและสาเหตุการกดขี่ผู้หญิง และอาจจะให้ความสำคัญต่อการต่อสู้ทางการเมืองที่แท้จริงที่เกิดขึ้นทุก ๆ วันน้อยไป แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า กฎหมายแนวเสรีนิยมที่เน้นเรื่องสิทธิและความเป็นปัจเจก

บุคคลไม่มีส่วนช่วยอะไรเลย มันมีส่วนช่วยให้การวิพากษ์วิจารณ์สังคมและแนวความคิดเรื่อง
ยูติธรรมในสังคม แต่มันเป็นวิธีการเพียงประการเดียว และเยียวยาได้เพียงบางส่วนเท่านั้น

2. สตรีนิยมแนวลัทธิมาร์กซ์ (Marxist Feminism)

แนวคิดนี้เสนอว่า การที่ผู้หญิงต้องตกอยู่ในสถานะที่ขึ้นต่อผู้ชาย หรือตก
อยู่ภายใต้การครอบงำของผู้ชายก็เนื่องมาจากลัทธิทุนนิยมและการมีกรรมสิทธิ์ส่วนตัวใน
ทรัพย์สินซึ่งเป็นปัจจัยในการผลิต หากขจัดกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินซึ่งเป็นปัจจัยการผลิต
ออกไปแล้ว สังคมก็จะเสมอภาคการนำเสนอในแนวคิดนี้มักจะเน้นที่ความแตกต่างทางชนชั้น
ที่ผูกติดอยู่กับกรรมสิทธิ์ส่วนตัวในทรัพย์สินที่สามารถสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง
แล้ว แน่นนอนที่สุดคืออำนาจทางสังคม เมื่อขจัดความแตกต่างชนชั้นออกไปได้ แล้วคิดกันว่า
การเลือกปฏิบัติเพราะสาเหตุแห่งเพศก็จะหมดไปด้วย เพราะคนในสังคมไม่มีความแตกต่าง
กันต่อไป ไม่มีผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจการเมือง และสังคมเหนือผู้อื่น

สำหรับข้อวิพากษ์วิจารณ์ต่อสตรีนิยมแนวลัทธิมาร์กซ์ คือ โดยทั่วไปแล้ว
เฟมินิสต์เห็นตรงกันว่า การให้คำนิยามหรือการจัดประเภทของ “การผลิต” “การผลิตซ้ำ”
“แรงงาน” “การเอารัดเอาเปรียบ” และ “ชนชั้น” ไม่ได้เข้าถึงหรือพิจารณาในมิติที่สำคัญในชีวิต
ของผู้หญิง

3. สตรีนิยมแนวสถานะแวดล้อม (Ecofeminism)

สตรีนิยมแนวสถานะแวดล้อมนี้จะนำเสนอกรอบคิดที่ครอบคลุมเรื่อง
สันติภาพความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง สถานะแวดล้อม และมุมมองทางสังคมนิยม
ซึ่งตั้งอยู่บนฐานของการวิเคราะห์แบบวัตถุนิยม และจากทฤษฎีแนววิพากษ์การเมืองเป็น
เครื่องมือของมุมมอง

นักสตรีนิยมแนวนี้จะเห็นว่า ไม่ว่าจะทฤษฎีการเมืองแนวสถานะแวดล้อมจะ
อ้างว่าได้ใช้การวิเคราะห์ถึงรากเหง้าเพียงใดก็ตาม แต่ก็มักจะไม่มีความรู้สึกไว ในประเด็น
ความสัมพันธ์ชายหญิง สตรีนิยมแนวสถานะแวดล้อมจะเห็นว่าผู้หญิงเป็นชนชั้นในสังคมที่
จะต้องเปลี่ยนแปลง เพราะในบริบทที่เป็นอยู่ทั่วโลกปัจจุบันนั้น สถานะภาพของผู้หญิงขึ้นอยู่กับ
กับโครงสร้างผู้ขายตะวันตกเป็นส่วนใหญ่ ที่ได้รับอิทธิพลจากระบบทุนนิยมซึ่งรุนแรงขึ้น
ทุกวัน และผู้หญิงจำนวนมากก็ต่อต้านการเปลี่ยนแปลงระบบทุนนิยมที่ชายเป็นใหญ่

นักทฤษฎีแนวนี้จะวิพากษ์นักทฤษฎีแนวเสรีนิยมและโต้ว่า ทฤษฎีสตรี
นิยมกระแสหลักไม่พิจารณาถึงรากเหง้าว่า ลัทธิอาณานิคมที่ชายเป็นใหญ่มาจากตะวันตก
ทั้ง ๆ ที่โซ่ตรวนที่พันธนาการผู้หญิงมันเป็นระดับรากเหง้าเลยทีเดียว การตีกรอบของสังคมใน
เรื่องการมีเพศสัมพันธ์และการเจริญพันธุ์ของผู้หญิงเป็นการส่งเสริมจากสถาบันที่ควบคุมโดย

ผู้ชายซึ่งก็คิดกันและคุกคามผู้หญิง ดังนั้น การปลดปล่อยความรู้สึกของผู้หญิงให้มีการไวต่อปัญหาและการสร้างความรู้สึกที่ไวต่อปัญหาแบบใหม่โดยผู้หญิงเอง

แนวคิดนี้วิเคราะห์การกดขี่ผู้หญิงกับสถานะแวดล้อมผ่านทางประวัติศาสตร์ตะวันตก ทั้งในด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ และการครอบงำผู้หญิงว่าเป็นเรื่องธรรมชาติ การวิพากษ์ข้อสมมุติฐานหลักที่ครอบงำความคิดของสังคมว่า ความเป็นหญิงเป็นชายเป็นเรื่องความแบ่งแยกโดยธรรมชาตินั้นเป็นเรื่องของเหตุผลที่สร้างกันขึ้นมา เหตุผลที่ว่านี้ปฏิเสธทั้งผู้หญิงและปฏิเสธทั้งธรรมชาติ ผู้หญิงธรรมชาติไม่มีปากและไม่มีเสียงและไม่มีตัวตน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การทำให้ผู้หญิงด้อยค่าและควบคุมธรรมชาติเป็นการปฏิเสธชีวิตและเป็นตัวประสานทางจิตวิทยาทางเพศ

แนวคิดนี้วิพากษ์ลัทธิมาร์กซ์อย่างรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นตัวคาร์ล มาร์กซ์ ลัทธิ หรือ ผู้วิพากษ์วิจารณ์สังคมที่อิงลัทธิมาร์กซ์ว่า ลัทธิมาร์กซ์ไม่ได้คำนึง ไม่ได้พิจารณาอย่างเพียงพอในความสามารถทางการสืบทอดสถานะทางผลิตของผู้หญิง ในขณะที่ไม่ได้คำนึงถึงคุณค่าของธรรมชาติซึ่งยั่งยืนและสืบทอดวิธีการผลิต และแม้สตรีนิยมแนวสถานะแวดล้อมจะไม่ได้ปฏิเสธมาร์กซ์เลยทีเดียว แต่ก็วิพากษ์ว่ามาร์กซ์ไม่ได้รู้สึกไวต่อปัญหาการเสื่อมโทรมของธรรมชาติ และได้วางรากฐานของความขัดแย้งในระบบทุนนิยมที่ชายเป็นใหญ่คือความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติและชายหญิง

แนวคิดนี้ชี้ว่า ต้องเข้าใจว่าระบบทุนนิยมที่ชายเป็นใหญ่ขยายความรุนแรงของการครอบงำผู้หญิงและธรรมชาติ รวมทั้งชุมชนของคนพื้นเมืองดั้งเดิมทั่วทั้งโลก และการพัฒนามิได้ ให้ประโยชน์กับผู้หญิง

สตรีนิยมแนวสถานะแวดล้อมพัฒนาแนวคิดมาจากลัทธิสังคมนิยม สตรีนิยม และสถานะแวดล้อม โดยตีความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายและธรรมชาติว่า ต้องรู้สึกไวต่อความห่วงใยของผู้หญิงทั่วโลกทุกภูมิภาคที่เผชิญปัญหาจากระบบทุนนิยมที่ชายเป็นใหญ่ ทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน

แนวคิดนี้ทำความเข้าใจและให้ความสำคัญกับชุมชนดั้งเดิมที่ให้นุ่มนงในการเสนอทางเลือกและการศึกษา ความรู้และปัญญาอาจเกิดจากการใช้ชีวิตและการต่อสู้ ปฏิเสธความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ปฏิเสธความเข้าใจที่ว่า ธรรมชาติหมดสภาพไปแล้ว หากแต่มีปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และการรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างชีวิต ธรรมชาติ และวัฒนธรรม องค์ความรู้นี้มีฐานมาจากแนวคิดวัตถุนิยมเป็นทางเลือกให้กับความรู้ทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีที่เกี่ยวกับวิกฤติของสถานะแวดล้อมและการพัฒนา และเป็นข้อยุติปัญหาวิกฤติได้

นักสตรีนิยมแนวสภาวะแวดล้อมถือว่า การเมืองของสตรีนิยมแนวสภาวะแวดล้อมเป็นแนวคิดสตรีนิยม เพราะเสนอการวิพากษ์วัฒนธรรมทุนนิยมที่ชายเป็นใหญ่อย่างไม่ประนีประนอมโดยใช้มุมมองของผู้หญิง ในขณะที่ถือว่าเป็นเรื่องสภาวะแวดล้อมเพราะผสมผสานมนุษยชาติกับธรรมชาติ และเป็นวิวาทะหลังยุคอาณานิคมเพราะมุ่งเน้นที่การล้มล้างการครอบงำจากตะวันตก

4. สตรีนิยมแนวรากเหง้า (Radical Feminism)

สตรีนิยมแนวนี้จะศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ทางเพศและความแตกต่างระหว่างเพศจะมีการค้นหาความเชื่อมโยงระหว่างความแตกต่างทางกายภาพ และบทบาทหญิงชาย และเอกลักษณ์ของเพศ ตลอดจนว่ามันเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงอย่างไร เช่นเดียวกับกับแนวคิดสตรีนิยมอื่นๆ แนวคิดนี้ไม่มีทฤษฎีว่าด้วยรัฐแต่มีทฤษฎีว่าด้วยอำนาจ และมีทฤษฎีว่าความสัมพันธ์ทางเพศนั้นถูกกำหนดโดยเพศ ในขณะที่เพศก็ถูกทำให้เป็นเรื่องความสัมพันธ์ทางเพศ ความแตกต่างระหว่างผู้หญิงและผู้ชายคือ ผู้ชายถูกสร้างมาจากการครอบงำและผู้หญิงจากการอยู่ภายใต้การครอบงำ แง่มุมความคิดเห็นจากจุดยืนของผู้ชายเข้าไปควบคุมผู้หญิง รอบเนื้อตัวของเธอทั้งหมดคือการสนทนาและสาธยายชีวิตของเธอ แต่ละเพศก็มีบทบาทของตน แต่ทว่าประโยชน์และอำนาจที่มีอยู่ในบทบาทเหล่านั้นมันไม่เท่าเทียมกัน แล้วเมื่อทั้งสองเพศไม่เสมอภาคกันแล้ว การอ้างอิง “ความจริง” ย่อมต้องแตกต่างกัน และมันโยงไปถึงว่า ความคิดเห็นย่อมอิงเพศด้วย ความคิดเห็นดังว่านั้นจะเป็นความคิดเห็นที่ครอบงำจากผู้ชาย ดังนั้น สตรีนิยมแนวสุดขั้วนี้จึงวิพากษ์วิจารณ์ว่า การครอบงำของผู้ชายไปหมดทุกเรื่องนี้ ทำให้ผู้หญิงไม่มีความสามารถหรือไม่อาจเข้าใจความเป็นจริงที่แท้ได้ สตรีนิยม จึงยืนยันความคิดเห็นของผู้หญิงโดยเปิดเผย วิพากษ์วิจารณ์ และอธิบายในสิ่งที่เป็นไปได้ การแสดงออกนี้เป็นวิธีการที่แสดงถึงสถานการณ์ เรื่องราวของผู้หญิง เป็นการต่อสู้เพื่อจิตสำนึก และเป็นการต่อสู้เพื่อโลกทั้งหมด เป็นการต่อสู้เพื่อความสัมพันธ์ทางเพศ เพื่อประวัติศาสตร์ เพื่อวัฒนธรรม เพื่อชุมชน เพื่อรูปแบบของอำนาจ

แม้ว่าสตรีนิยมปรากฏตัวขึ้นจากประสบการณ์ในชีวิตของผู้หญิงโดยเฉพาะเป็นเรื่อง อัตวิสัยที่ผู้หญิงนึกเอาเองหรือเป็นเรื่องไม่ครบถ้วน เพราะใจชีวิตนั้นมันยากที่จะปลอดจากอำนาจของผู้ชาย แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า สตรีนิยมเป็นเรื่องภาวะวิสัย หรือเป็นนามธรรม หรือเป็นสากล สตรีนิยม ไม่ได้ต้องการเพียงจะปลดปล่อยผู้หญิงเท่านั้น หากแต่ต้องการปลดปล่อยและเยียวยาผู้ชาย ที่ได้รับผลกระทบจากโครงสร้างอำนาจในสังคมที่ชายเป็นใหญ่ด้วย

5. สตรีนิยมแนวหลังยุคสมัยใหม่ (Postmodern Feminism)

นักสตรีนิยมหรือเฟมินิสต์แนวนี้เสนอว่า การเลือกปฏิบัติหรือการกีดกัน ผู้หญิงมีหลายรูปแบบ หลายลักษณะพร้อม ๆ กัน ไม่ใช่ว่าผู้หญิงทุกคนจะถูกเลือกปฏิบัติอย่าง เดียวกัน

กลุ่มนี้ให้พิจารณาและสำรวจถึงชนชั้น เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ ศาสนา เพศสัมพันธ์ (Sexuality) เพศ (Gender) ความแตกต่างระหว่างชายหญิงว่า มีความสำคัญเสมอ กัน และมีรูปแบบของลักษณะและการกดขี่ที่เชื่อมโยงกัน คือมีเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองที่ไม่สามารถตัดตอนออกจากกันได้

แต่กลุ่มนี้จะเน้นประสบการณ์การถูกเลือกปฏิบัติของผู้หญิงว่าแตกต่างกัน เช่น ประสบการณ์ของผู้หญิงผิวขาวที่เป็นชนชั้นกลางที่ถูกกดขี่ย่อมไม่เหมือนกับประสบการณ์ ที่ผู้หญิงไทยถูกกดขี่ เป็นต้น และดังนั้นจึงไม่สามารถนำเอาประสบการณ์ของผู้หญิงตะวันตก ผิวขาวและที่เป็นชนชั้นกลางมาเป็นตัวอย่างของประสบการณ์ของผู้หญิงทั้งหมดในโลกได้

กล่าวโดยสรุป ความคิดเห็นเบื้องต้นที่เป็นพื้นฐานของความคิดสตรีนิยม ทั้งหมด ก็คือตระหนักว่า ผู้หญิงถูกกดขี่ และความเห็นว่าจะต้องมีการดำเนินการที่จะขจัด การกดขี่เหล่านั้น

บริบทองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโก อำเภอศรีบรีอ จังหวัดมหาสารคาม

1. ประวัติความเป็นมาและที่ตั้ง เนื้อที่

ตำบลหนองโกเป็นตำบลหนึ่งใน 15 ตำบล ของอำเภอศรีบรีอ ซึ่งแยกออกจาก ตำบลบ่อใหญ่ และได้รับการประกาศจากกระทรวงมหาดไทย แยกเขตการปกครองเป็นตำบล หนองโก มีผลเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2535 ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องแต่งตั้ง เปลี่ยนแปลงเขตตำบลในท้องที่ ปัจจุบันแบ่งการปกครองออกเป็น 10 หมู่บ้านได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลหนองโก เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโก เมื่อปี พ.ศ. 2539

2. สภาพทั่วไป

ที่ตั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโก อำเภอศรีบรีอ จังหวัดมหาสารคาม ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอศรีบรีอ ทางทิศตะวันออก ประมาณ 15 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัด มหาสารคาม 18 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด ประมาณ 29.02 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 18,137.5 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลบ่อใหญ่ อำเภอศรีบรีอ จังหวัดมหาสารคาม

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลหนองจิก อำเภอเบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลหนองโนและตำบลโคกก่อ อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลบรบือ และตำบลบ่อใหญ่ อำเภอเบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

3. ภูมิประเทศ ลักษณะภูมิประเทศมีทั้งเป็นพื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้น ที่ราบลุ่ม พื้นที่ต่างๆของตำบลมีความสูงจากระดับน้ำทะเล 150 – 200 เมตร พื้นที่ราบบางส่วนของตำบลมีการทำนา ส่วนพื้นที่ราบสูงมีการปลูกพืชไร่ มีลำห้วยไหลผ่านหนึ่งสาย ได้แก่ ลำห้วยวังหลักช้าง ชลประทานขนาดเล็ก 1 แห่ง และมีสระน้ำตามหมู่บ้าน

4. สมรรถนะดิน ดินที่พบในตำบลส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทรายและมีดินเหนียวบางส่วนเหมาะที่จะทำการเกษตรของประชากรในหมู่บ้าน

จำนวนหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโก

มีจำนวนหมู่บ้าน 10 หมู่บ้าน อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเต็มพื้นที่ตามหมู่บ้าน

หมู่ที่ 1	บ้านหนองโก
หมู่ที่ 2	บ้านหนองโก
หมู่ที่ 3	บ้านหนองโก
หมู่ที่ 4	บ้านโคกกลาง
หมู่ที่ 5	บ้านเปลือย
หมู่ที่ 6	บ้านหนองตูป
หมู่ที่ 7	บ้านหนองคลอง
หมู่ที่ 8	บ้านเปลือย
หมู่ที่ 9	บ้านหนองโก
หมู่ที่ 10	บ้านหนองตูป

ซึ่งจัดเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง ตามนโยบายของรัฐบาลมุ่งเน้นให้ท้องถิ่นเป็นหน่วยงานราชการที่ช่วยแบ่งเบาภาระในการพัฒนาจากส่วนกลาง โดยยึดประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก

5. จำนวนประชากร

ประชากรทั้งสิ้นจำนวน 5,443 คน 1,861 ครัวเรือน

ชาย จำนวน 2,728 คน

หญิง จำนวน 2,715 คน

มีความหนาแน่นเฉลี่ยประมาณ 289 คน/ตารางกิโลเมตร

ตารางที่ 3 จำนวนประชากรและจำนวนครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโก

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	ประชากร		รวม
			ชาย	หญิง	
ม. 1	บ้านหนองโก	296	472	468	940
ม.2	บ้านหนองโก	273	361	344	705
ม.3	บ้านหนองโก	166	240	242	482
ม.4	บ้านโคกกลาง	122	181	176	357
ม.5	บ้านเปลือย	205	307	299	606
ม.6	บ้านหนองตูป	145	246	226	472
ม.7	บ้านหนอง คลอง	140	207	203	410
ม.8	บ้านเปลือย	118	137	138	275
ม.9	บ้านหนองโก	213	321	333	654
ม.10	บ้านหนองตูป	183	256	286	542
รวม		1,861	2,728	2,715	5,443

ที่มา : ข้อมูลสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ณ วันที่ 30 กันยายน 2555

6. สภาพทางเศรษฐกิจ

อาชีพ การประกอบอาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม
รายได้เฉลี่ยประมาณ 35,024 บาทต่อปี

หน่วยธุรกิจในองค์การบริหารส่วนตำบล

6.1 ปั่นน้ำมัน จำนวน 3 แห่ง

6.2 โรงสี จำนวน 20 แห่ง

6.3 สหกรณ์การเกษตรหนองโก จำนวน 1 แห่ง

6.4 ศูนย์สาธิตการตลาด จำนวน 1 แห่ง

6.5 ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรกรตำบลหนองโก จำนวน 1 แห่ง

7. สภาพทางสังคม

7.1 ด้านศาสนา ประชาชนในตำบลหนองโกนับถือศาสนาพุทธโดยมีศาสนสถาน 6 แห่ง คือ

7.1.1 วัดโพธิ์ศรีบ้านหนองโก ตั้งอยู่ที่ บ้านหนองโก หมู่ที่ 1 จำนวน 1 แห่ง

7.1.2 วัดบ้านโคกกลาง ตั้งอยู่ที่ บ้านโคกกลาง หมู่ที่ 4 จำนวน 1 แห่ง

7.1.3 วัดบ้านเปลือย ตั้งอยู่ที่ บ้านเปลือย หมู่ที่ 5 , หมู่ที่ 8 จำนวน 2 แห่ง

7.1.4 วัดบ้านหนองคลอง ตั้งอยู่ที่ บ้านหนองคลอง หมู่ที่ 7 จำนวน 1 แห่ง

7.1.5 วัดบ้านหนองตูป ตั้งอยู่ที่ บ้านหนองตูป หมู่ที่ 6 , หมู่ที่ 10 จำนวน 1 แห่ง

7.2 การศึกษา มีสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 4 แห่ง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล 2 แห่ง ดังนี้

7.2.1 โรงเรียนหนองโกวิชาประสิทธิ์พิทยาคม

7.2.2 โรงเรียนบ้านหนองโก

7.2.3 โรงเรียนบ้านโคกกลาง

7.2.4 โรงเรียนบ้านเปลือย-หนองตูป

7.2.5 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองโก

7.2.6 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองตูป-เปลือย

7.3 การสาธารณสุข มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 2 แห่ง ดังนี้

7.3.1 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองโก

7.3.2 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเปลือย

7.4 อัตรการมีและใช้ส้วมราดน้ำ ร้อยละ 100

7.5 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

7.5.1 สถานีตำรวจ (ไม่มี)

7.5.2 อาสาสมัครตำรวจชุมชน (ราษฎรอาสา)

7.5.3 อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)

7.5.4 ลูกเสือชาวบ้าน (ลส.ชบ.)

7.6 การบริการพื้นฐาน

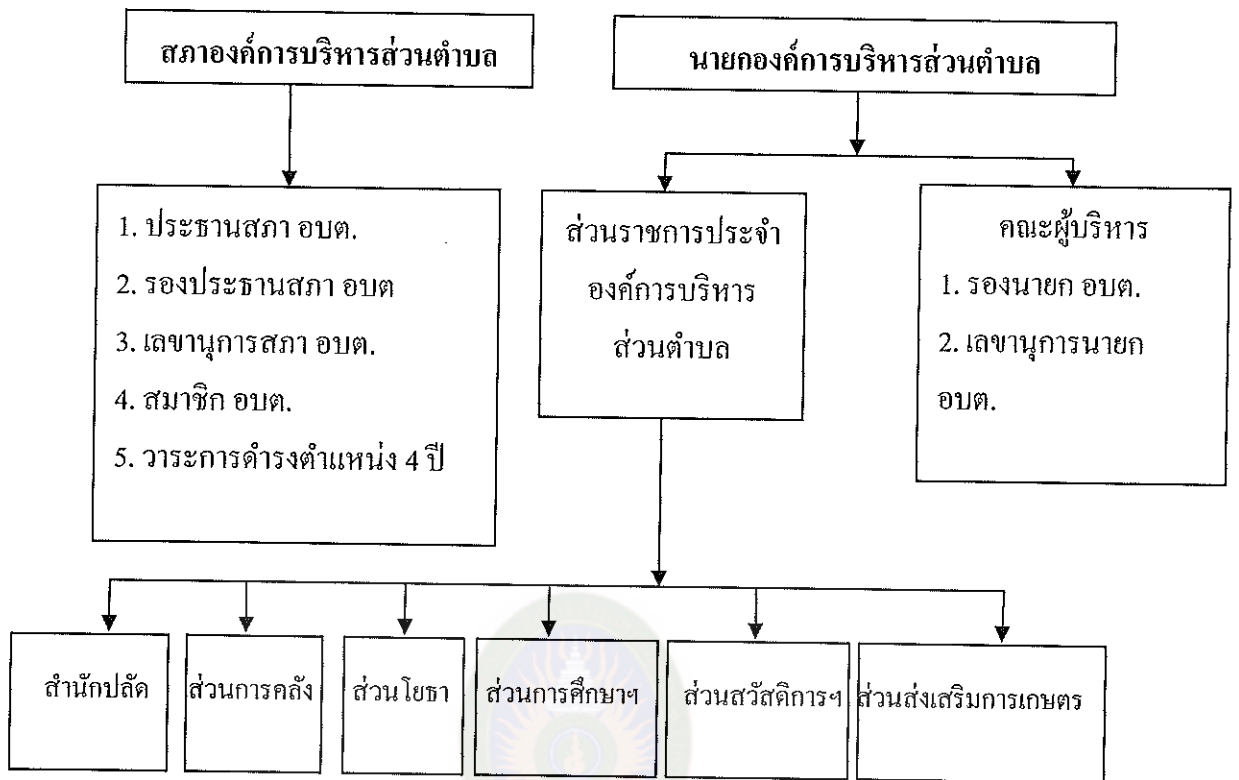
- 7.7 การคมนาคม
- 7.7.1 ใช้ถนนลาดยางแอสฟัลท์ ของกรมทางหลวงชนบท เป็นถนนสายหลักในการคมนาคม
- 7.7.2 ใช้ถนนลูกรัง คมนาคมระหว่างหมู่บ้านบางหมู่บ้านภายในตำบล
- 7.8 การโทรคมนาคม
- โทรศัพท์สาธารณะ จำนวน 17 แห่ง
- 7.9 การไฟฟ้า
- มีไฟฟ้าใช้ครบ 10 หมู่บ้าน (ประชากรมีไฟฟ้าใช้ ร้อยละ 98)
- 7.10 แหล่งน้ำธรรมชาติ
- 7.10.1 อ่างเก็บน้ำเพื่อการเกษตร 1 แห่ง หมู่ที่ 1
- 7.10.2 สระน้ำขนาดเล็ก 3 แห่ง หมู่ที่ 4,5,7
- 7.10.3 ลำห้วยวังหลักช้าง 1 แห่ง หมู่ที่ 2,4,7
- 7.10.4 อ่างเก็บน้ำร่องหัวช้าง 1 แห่ง หมู่ที่ 8
- 7.11 แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น
- 7.11.1 ฝาย 9 แห่ง (ชำรุดใช้การไม่ได้ 3 แห่ง)
- 7.11.2 บ่อบาดาล 64 แห่ง
- 7.11.3 สระน้ำในไร่นาเกษตร 563 แห่ง
- 7.12 ข้อมูลอื่นๆ
- 7.12.1 ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่
- ป่าธรรมชาติ จำนวน 6 แห่ง
- 1) หมู่ที่ 1 จำนวน 1 แห่ง
 - 2) หมู่ที่ 3 จำนวน 1 แห่ง
 - 3) หมู่ที่ 4 จำนวน 1 แห่ง
 - 4) หมู่ที่ 7 จำนวน 1 แห่ง
 - 5) หมู่ที่ 8 จำนวน 1 แห่ง
 - 6) หมู่ที่ 10 จำนวน 1 แห่ง
- 7.12.2 มวลชนจัดตั้ง
- 1) ลูกเสือชาวบ้าน 3 รุ่นๆ ละ 150 คน
 - 2) คณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้าน 90 คน

- 3) คณะกรรมการศูนย์เยาวชนระดับตำบล 1 รุ่น
- 4) คณะกรรมการประชาคมตำบล 1 คณะ
- 5) คณะกรรมการประชาคมหมู่บ้าน 10 คณะ
- 6) ไทยอาสาป้องกันชาติ 1 รุ่น
- 7) ตำรวจอาสา (ราษฎรอาสา) 200 คน
- 8) อาสาสมัครสาธารณสุข 150 คน

7.12.3 ศักยภาพในตำบล

- 1) จำนวนพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล มีบุคลากรทั้งหมด 38 คน
 - 1.1) ข้าราชการส่วนท้องถิ่น จำนวน 20 คน
 - 1.2) ลูกจ้างประจำ 1 คน
 - 1.3) พนักงานจ้าง 12 คน
 - 1.4) พนักงานจ้างตามโครงการ 5 คน
- 2) ระดับการศึกษา
 - 2.1) ประถมศึกษา 6 คน
 - 2.2) มัธยมศึกษา/เทียบเท่า 1 คน
 - 2.3) อนุปริญญา/เทียบเท่า 6 คน
 - 2.4) ปริญญาตรี 22 คน
 - 2.5) ปริญญาโท 3 คน
- 3) จำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีบุคลากรทั้งหมด 20 คน
- 4) จำนวนฝ่ายบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีบุคลากรทั้งหมด 4 คน

โครงสร้างการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโก

แผนภาพที่ 8 โครงสร้างการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโก

(ที่มา : แผนพัฒนาตำบลหนองโก 3 ปี, 2555-2557)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิระดา สมสวัสดิ์ (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาพบว่า สตรีต้องเผชิญกับอุปสรรคเชิงวัฒนธรรมและ โครงสร้างทางสังคมหลายประการที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองและสาธารณะ รวมถึงเจตคติและการเลือกปฏิบัติ โดยผลการศึกษาพบว่า อุปสรรคสำคัญที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี คือ 1) ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิง-ชาย ที่ไม่เท่าเทียมกัน โดยกำหนดให้ผู้ชายเป็นหัวหน้า ตั้งแต่ในครอบครัว ต่อมาทั้งทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง 2) ความรับผิดชอบในบ้านและการดูแลลูก 3) การขาดประสบการณ์ในกิจการสาธารณะ 4) การขาดแบบอย่างและการสนับสนุนสตรีที่อยู่ในอำนาจ 5) การกลัวความรุนแรง ความวิตกกังวล การหย่าร้างกับสามี 6) การไม่เห็นคุณค่าของตนเอง 7) วัฒนธรรมการเผชิญหน้าทางการเมืองที่สร้างผู้ชนะ และผู้แพ้ 8) การเลือกปฏิบัติต่อสตรี 9) ค่าใช้จ่ายใน

การสมัครรับเลือกตั้งและการดำรงตำแหน่งมีสูง และ 10) ขาดการศึกษา นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมหรือปัจจัยภายนอกของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี เป็นปัจจัยภายนอกที่อยู่ล้อมรอบตัวสตรี โดยอยู่นอกเหนือการควบคุมของสตรี ปัจจัยเหล่านี้นอกจากส่งผลถึงการกระทบต่อการมีส่วนร่วมของสตรีแล้วยังได้รับผลกระทบจากการมีส่วนร่วมของสตรีเช่นกัน ซึ่งปัจจัยภายนอกนี้คือ 1) บรรยากาศทางการเมือง หมายถึง ความรู้สึกและการแสดงออกต่างๆ ไปของตัวแสดงทางการเมือง เช่น นักการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ และประชาชน เป็นต้น 2) โครงสร้างเชิงสถาบันขององค์กรทางการเมือง หมายถึง โครงสร้างของกฎระเบียบต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทางการเมืองและไม่เป็นทางการเมืองที่ถูกสร้างขึ้นโดยองค์กรทางการเมือง 3) เสถียรภาพทางการเมือง หมายถึง แนวโน้มที่ฝ่ายบริการสามารถทำงานได้ตลอดวาระการทำงานและความถี่ของการเปลี่ยนแปลงผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่งในฝ่ายบริหาร 4) วัฒนธรรมทางการเมือง ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ทักษะ ค่านิยม และความเชื่อทางการเมืองของบุคคลที่มีต่อการเมืองที่ได้รับการปลูกฝัง อบรมและถ่ายทอดสืบต่อกันมาในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งมีผลสะท้อนต่อแบบแผนพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อระบบทางการเมืองและองค์ประกอบต่าง ๆ ทางการเมือง 5) สภาพเศรษฐกิจ หมายถึง สภาพภาวะทั่วไปของการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการของประเทศ 6) ลักษณะของสังคม หมายถึง สภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไปของคนในชุมชน และ 7) วัฒนธรรมของสังคม หมายถึง แบบแผนของการกระทำหรือแบบอย่างการดำเนินชีวิตที่กลุ่มสร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตร่วมกันได้อย่างผสมผสานและถาวร โดยมีการถ่ายทอดจากกลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่มหนึ่งได้

สมยศ หนูทอง (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองกรณีศึกษา : องค์กรบริหารส่วนตำบลเขาโร อำเภอทุ่งสง จังหวัด นครศรีธรรมราช พบว่า ระดับบทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับสูง ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ ระดับการศึกษาของสตรี

เกศรี วิวัฒน์ปฐพี (2548 : บทคัดย่อ) ศึกษากระบวนการสร้างผู้นำสตรีในวัฒนธรรมอีสาน เพื่อค้นหาปัจจัยที่เป็นภาวะคุกคามและภาวะส่งเสริมการสร้างพลังผู้นำสตรีในวัฒนธรรมอีสาน เพื่อค้นหาปัจจัยที่เป็นภาวะคุกคามและภาวะส่งเสริมการสร้างพลังกลุ่มผู้นำสตรีในวัฒนธรรมอีสาน มีผลการศึกษาที่น่าสนใจว่า พลังของผู้นำสตรี คือ ความสามารถในการเปลี่ยนแปลงตนเอง เปลี่ยนแปลงผู้อื่น และเปลี่ยนแปลงสังคม และเป็นพลังของคนที่มีความศักยภาพในตนเอง สามารถทำให้ผู้อื่นเชื่อฟัง ยอมรับปฏิบัติตาม พลังเกิดขึ้นได้กับทุกคน แต่เกิดขึ้นในระดับที่แตกต่างกันตามเงื่อนไขของสังคม ซึ่งจะต้องใช้ความอดทน อดกลั้น กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งให้สัมฤทธิ์ผล และความสามารถในการควบคุมนิติกรรมคนอื่นทั้ง

โดยตรงและโดยอ้อมอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ เลือกรูปแบบต่อผู้บังคับบัญชา และเป็นผู้ตามอย่างชาญฉลาด การได้เป็นผู้นำเพราะสร้างบารมี และคุณความดีให้สังคมส่วนรวม ดังนั้นการเป็นผู้นำที่แท้จริงจึงหมายถึง ความสามารถให้ผู้อื่นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การศึกษาพบกระบวนการสร้างพลังหรือแรงขับของผู้นำสตรีในวัฒนธรรมอีสาน มีขั้นตอนอยู่ 5 ขั้นตอน คือ 1) ต้นทุนชีวิตแรกเริ่มจากครอบครัวที่เลี้ยงดูแบบไว้ว่างใจกันครอบครัว มีคุณลักษณะความเป็นผู้นำ มีศักยภาพด้านการคิด ตัดสินใจ อดทน เสียสละ การได้รับการศึกษาที่ดี มีความพร้อมด้านฐานะ 2) การสืบทอดบทบาทผู้นำทางการเมืองจากการสะสมบารมีของตระกูลหรือบรรพบุรุษ เป็นนักการเมือง หรือบิดามารดาเป็นผู้นำท้องถิ่น ทั้งได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมืองและทุนนิยมท้องถิ่นในระบบอุปถัมภ์ ส่วนผู้บริหารมีการสืบทอดบทบาทผู้นำเป็นไปตามลำดับขั้นของความสำเร็จในชีวิต มีโอกาสรับการศึกษา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบสูง ใช้แบบแผนการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น เรียนรู้การอยู่ร่วมกันและใช้พลังอย่างชอบธรรม 3) ใช้ยุทธศาสตร์การเป็นผู้นำประชาชนในระดับท้องถิ่น สร้างกระแสศรัทธาและความเชื่อมั่นผลักดันเข้าสู่บทบาทผู้นำ และมีพลังควบคู่กันไป การเตรียมความพร้อมการสร้างฐานพลัง และการสร้างคะแนนนิยมให้ประชาชนยอมรับด้วยการออกเสียงด้วยวิธีการต่าง ๆ เป็นวิธีการเจาะตลาดประชาชนระดับรากหญ้า และข้าราชการระดับกลาง 4) ศักยภาพผู้นำเป็นความสามารถในการทำงาน ซึ่งเกิดจากความรู้ ประสบการณ์ และความศรัทธา ผู้บริหารเข้าสู่ตำแหน่งผู้นำใช้ระบบเส้นสาย พรรคพวก ส่วนนักการเมือง ใช้ทรัพย์สินเป็นปัจจัยสำคัญในการเข้าสู่ตำแหน่ง ผู้นำสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้ตามใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ และผู้นำมีหลักการบริหารงานสร้างทีมงานเข้มแข็ง รูปแบบการบริหารงานใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ บริหารงานแบบการมีสัมพันธภาพอันดีระหว่างผู้นำผู้ตามเป็นที่พึงของผู้ได้บังคับบัญชา ประพฤติตนเป็นแบบอย่างยึดมั่นในคุณธรรมความถูกต้องติดตามงาน มีความละเอียดรอบคอบ และ 5) ความสำเร็จของผู้นำ ได้แก่ การได้รับการยอมรับในบทบาทผู้นำทำให้เกิดความภาคภูมิใจ และความสามารถทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ถือว่าประสบผลสำเร็จ

ส่วนปัจจัยคุกคามการสร้างพลังผู้นำสตรีในวัฒนธรรมอีสาน ได้แก่ 1) ค่านิยมดั้งเดิมทำให้ประสบปัญหาการยอมรับในความสามารถ 2) ฐานะทางเศรษฐกิจก็ไม่ได้ไม่มีโอกาสได้เป็นผู้นำ 3) การสร้างภาพไม่น่าเชื่อถือจากฝ่ายตรงข้ามในการหาเสียงเลือกตั้ง 4) การขาดความรู้และประสบการณ์ เมื่อได้เป็นผู้นำแล้วปัญหาอุปสรรค คือ การสูญเสียความเป็นส่วนตัว คือ การทุ่มเททำงานหนักจนไม่มีเวลาพักผ่อน มีเวลาให้ครอบครัวน้อย ทำให้เกิดปัญหาครอบครัว ความขัดแย้งก็เป็นปัญหาอุปสรรคในการบริหารงาน 5) การสับสนระหว่างบทบาท

การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี 6) ขาดทักษะผู้นำ และ 7) ขาดแบบอย่างที่ดีในการแนะนำ ส่วนปัจจัยส่งเสริมการสร้างพลังผู้นำสตรี ได้แก่ ฐานะครอบครัวที่ดี มีโอกาสได้รับการศึกษา การมีทักษะผู้นำ ได้รับการสนับสนุนจากญาติและบริบทแวดล้อม มีพี่เลี้ยงดี มีฐานะข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานทั้งด้านการเมืองและการศึกษา ได้รับแบบอย่างแนวคิดและพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างบทบาทผู้นำในสังคม

สิริพัฒน์ ลาภจิตร (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยพบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านองค์กร (อบต.) มีความสัมพันธ์และมีผลกระทบต่อการตัดสินใจต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงาน อบต. ซึ่งหากระดับการมีส่วนร่วมกิจกรรมใดสูงก็จะพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของกิจกรรมอื่นสูงตามกันด้วย การมีส่วนร่วมส่วนใหญ่เป็นเพียงการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในขณะที่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบายและการตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ส่วนปัจจัยหรือสาเหตุที่ทำให้ประชาชนตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมงานกับ อบต. พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ การเป็นหน้าที่ของประชาชน อาสาสมัครด้วยใจ มีความรู้ความสามารถ กล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็น การได้เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน มีทักษะและประสบการณ์เป็นประโยชน์กับตัวเองและชุมชน ส่วนปัจจัยด้านชุมชน ได้แก่ ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม การได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนชุมชนมีความสามัคคีและมีกลุ่มต่างๆผลักดันการมีส่วนร่วม ส่วนปัจจัยด้านองค์กร ได้แก่ อบต. ดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ เอาใจใส่กระตือรือร้น ในการแก้ปัญหา มีประสิทธิภาพ วิจารณ์ประชามหมู่บ้าน

ปนัดดา โดคำนุช (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนยอมรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ในระดับสูง และบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิก อบต. สตรี กับ สมาชิก อบต.ชาย ไม่แตกต่างกัน

นัญญิกาล ศรีจันทร์โท (2552: 100-101) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาภู อำเภอขามศรีสุราช จังหวัดมหาสารคาม พบว่าประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาภู อำเภอขามศรีสุราช จังหวัดมหาสารคามมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายชื่อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย

สรุปว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ คือ การมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล การมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และมีส่วนร่วมอยู่ในระดับรองลงมา 10 ข้อ คือ มีส่วนร่วมโดยสนใจที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนร่วมโดยการติดตามข่าวสาร การประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง มีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ประชาชนในหมู่บ้านของท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีส่วนร่วมในการจัดฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงของประชาชนในหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการเลือกตั้งในหมู่บ้าน และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการเลือกตั้งในหมู่บ้าน

สมพร เป่าปราโมทย์ (2551 : <http://old.women-family.go.th>) ได้ศึกษาแนวทางส่งเสริมการตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งของสตรีเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. เหตุผลทางด้านต่างๆ ดังนี้

1.1 เหตุผลที่สนับสนุนการตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งของสตรีเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล คือ คุณสมบัติส่วนตัว เหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างระบุมากที่สุดคือ ความพร้อมของสุขภาพกายและจิตใจ และเหตุผลที่ระบุน้อยที่สุดคือ คนในครอบครัวเคยเป็นผู้นำท้องถิ่น

1.2 เหตุผลทางด้านเศรษฐกิจ เหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างระบุมากที่สุดคือ รับผิดชอบหาเลี้ยงครอบครัว และเหตุผลที่ระบุน้อยที่สุดคือ มีสิ่งอำนวยความสะดวก

1.3 เหตุผลทางด้านสังคม เหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างระบุมากที่สุดคือ การมีอำนาจในครอบครัวมากขึ้น ตำแหน่งช่วยแก้ปัญหาครอบครัวได้ และตำแหน่งช่วยให้เลี้ยงดูอบรมบุตรง่ายขึ้น และเหตุผลที่ระบุน้อยที่สุดคือ ทำให้ได้รับข้อมูลข่าวสารกว้างขวาง

1.4 เหตุผลทางด้านวัฒนธรรม เหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างระบุมากที่สุดคือ ความเชื่อ ท้องถิ่นยอมรับผู้นำสตรี และเหตุผลที่ระบุน้อยที่สุดคือ ถูกหล่อหลอมจากครอบครัวและชุมชนให้รักท้องถิ่น

1.5 เหตุผลทางการเมือง เหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างระบุมากที่สุด คือ การได้มีผลงานพัฒนาชุมชนและชาวบ้านสนับสนุน และเหตุผลที่ระบุน้อยที่สุดคือ พรรคการเมืองและนักการเมืองสนับสนุน

คำเกิง ลักษณะโยธิน (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลนครลำปาง พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลนคร

คำปางโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็น รายด้านพบว่า ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านการไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งรับชาติและรับท้องถิ่น ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง และด้านการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 3 ด้าน และด้านที่มีค่าน้อยที่สุดคือ ด้านการเข้าร่วมชุมนุมประท้วงทางการเมือง อยู่ในระดับที่น้อยที่สุดตามลำดับ

สรายุทธ ทศช่วย (2553 : บทคัดย่อ) ในการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสิม อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสิม อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง รองลงมา ได้แก่ ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการร่วมรณรงค์หาเสียง

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสิม อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมู่บ้านขนาดเล็กและหมู่บ้านขนาดกลาง

สินธุ์ มุ่งดี (2545 : 75 ; อ้างถึงใน ทิพยงค์ ฉัตรเสาวภรณ์, 2555 : 33) ได้ศึกษาเรื่องสตรีกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในเขตอำเภอสาร์ภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สตรีในพื้นที่ทำการศึกษา นั้น มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นอยู่ในระดับต่ำ จากปัจจัยที่ส่งผลให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ได้แก่ การศึกษา รายได้ อาชีพ และประสบการณ์การเป็นผู้นำ การได้ทำงานร่วมกันกับคนในชุมชน การได้เป็นสมาชิกของกลุ่ม และการเป็นคนในชุมชน โดยกำเนิด ถือเป็นปัจจัยสนับสนุนสตรีในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น

คมคาย อุดมพิมพ์ (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ในจังหวัดมหาสารคาม โดยพบว่า ระดับการศึกษา ความต้องการส่วนบุคคล ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การรับข่าวสารทางการเมือง การรู้สึกเป็นชุมชน การรับรู้บทบาทที่สังคมคาดหวัง มีอิทธิพลต่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี โดยปัจจัยระดับการศึกษา ควรนำไปกำหนดเป็นนโยบายด้านการศึกษา ส่วนปัจจัย ความต้องการส่วนบุคคล ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การรับข่าวสารทางการเมือง การรู้สึกเป็นชุมชน การรับรู้บทบาทที่สังคมคาดหวัง ควรมีการจัดกิจกรรม การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโก อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดมหาสารคามซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ตามแนวคิดของ แมคคิลเลนด (อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ ชิมมอนต์ส, 2556 : 165, รังสิมันต์ บุญยบรรณานนท์, 2537 : 28-29 และสมบัติ ชำราชัญวงศ์, 2542 : 14) ซึ่งเป็นคุณลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย

1.1.1 อายุ

1.1.2 ระดับการศึกษา

1.1.3 รายได้

1.1.4 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

1.1.5 แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์

1.1.6 แรงจูงใจใฝ่อำนาจ

1.2 ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม คมคาย อุดรพิมพ์, 2554 : 123) ซึ่งได้แก่

1.2.1 การรับรู้บทบาทที่สังคมคาดหวัง

1.2.2 ค่านิยมด้านบทบาททางเพศ

1.2.3 การสนับสนุนทางสังคม (ครอบครัว)

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของ

สตรี กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโก อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดมหาสารคาม 5 ด้านตามแนวคิดของ มิลบราธ และ โกล (Milbrath and Goel, 1997 : 2 อ้างถึงใน นฤจุฑา ศรีจันโท, 2552 : 12 และคัมมิงส์ และไวส์ (Cummings and Wise, 1971 : 13-17 และ อ้างถึงใน โกมินทร์ กุลเวชกิจ, 2549 : 34) ซึ่งได้แก่

2.1 การมีส่วนร่วมด้านการใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง

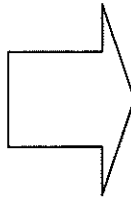
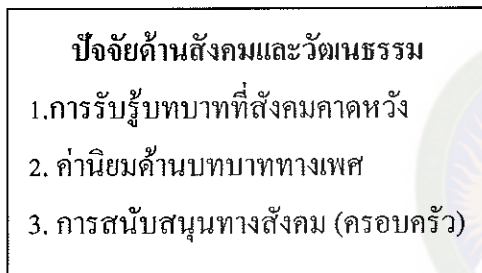
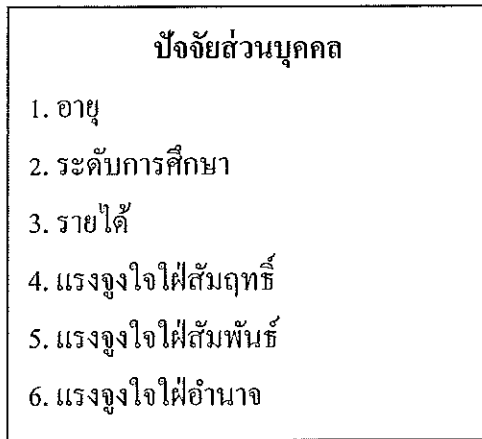
2.2 การมีส่วนร่วมด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

2.3 การมีส่วนร่วมด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ

2.4 การมีส่วนร่วมด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง

2.5 การมีส่วนร่วมด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์

ตัวแปรอิสระ
(Independent Variables)

ตัวแปรตาม
(Dependent Variables)

